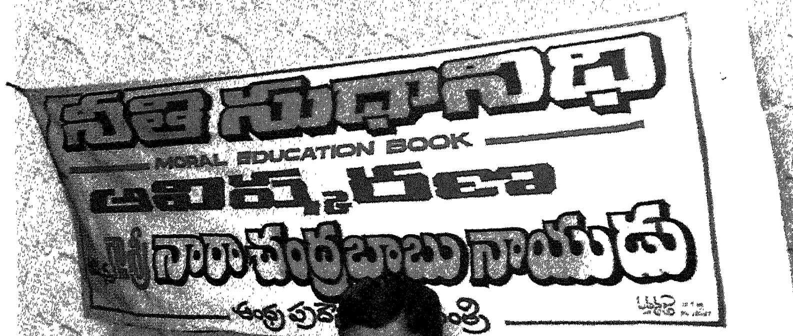

నీతిసుధానిధి ఆవిష్కరిస్తున్న గౌ॥ ముఖ్యమంత్రి
శ్రీ నారా చంద్రబాబునాయుడు గారు మరియు
కమిటీ గౌరవ అధ్యక్షులు శ్రీ అంబటి బ్రాహ్మణయ్య,
ఎం.పి., వ్యవస్థాపకులు శ్రీ కొమరగిరి

'నీతిసుధానిధి' ఆవిష్కరణ

"ప్రస్తుత తరుణంలో ముఖ్యంగా యువతలో, విద్యార్థులలో నైతిక, మానవతా విలువలను పెంపొందించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉన్నది. విలువలు దిగజారిపోతున్న ఈ సమయంలో ఈ మూడు **'నీతిసుధానిధి'** పుస్తకములు కొంతవరకైనా విద్యార్థులలో దేశభక్తిని, జాతీయ భావాలను ఇనుమడింప చేసేందుకు దోహదపడుతాయని అభిప్రాయపడుతున్నాను. నాకు చాలా సంతోషంగా ఉన్నది. మంచి పని చేస్తున్నారు. మీలాంటివారు యింకా చాలామంది తయారైతే తప్ప నీతినిజాయితీలను 'ప్రమోట్' చేయలేము. మీలాంటివారు యింకా ఎంతో మంది **Volunteer** (స్వచ్ఛందం)గా ముందుకు రావల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉన్నది. నేను మీరు చేస్తున్న ఈ మంచి పనిని మనస్ఫూర్తిగా అభినందిస్తున్నాను.

ఒకసారి మనం ఆలోచిస్తే, ఏదైతే మన సంపద, ఆస్తులు అనుకుంటున్నామో, అవన్నీ మనకు ఆనందాన్ని యివ్వవు. మనం నమ్ముకున్న సిద్ధాంతం మాత్రమే మనకు ఆనందాన్ని యిస్తుంది. మంచి పని చేస్తున్నామనే తృప్తి మాత్రమే మనకు ఆత్మానందాన్ని యిస్తుంది. ఇంతకన్నా మించినది వేరొకటిలేదు. ఆ విధంగా మీరు (కొమరగిరి) ఒక మంచి 'శ్రీవాణి' పత్రికను నడుపుతూ, **సాయిబాబా** గారిని నమ్ముకోవడం, నమ్ముకోవడమేగాక, వారి ప్రేరణతో **'నైతిక విద్య'** వ్యాప్తి కోసం ఇలాంటి మంచి పుస్తకాలను తీసుకొని రావడం, నాకు చాలా ఆనందంగా వున్నది. మీరు అనేక అమూల్యమైన విషయాలను సేకరించి, ఎంతో కృషి చేసి చాలా బాగా ఈ పుస్తకాలను తీసుకొని వచ్చారు. ఇంకా ఎక్కువ పుస్తకాలను తీసుకొని రావాలని ఆకాంక్షిస్తున్నాను. తీసుకొని రావడమేగాక టీచర్లకు మంచి శిక్షణ యిచ్చి, వారిని తీర్చిదిద్ది ముందుకు నడిపించాలని కోరుతున్నాను. ఏదైతే మీ జీవిత ఆశయం ఉందో, ఆ ఆశయంతో మీలాంటివారు కొన్నివేల మందిని తయారుచేస్తే, వాళ్ళు కొన్ని లక్షల మందిని తయారు చేస్తారు. దిగజారిపోతున్న విలువలను కొంతవరకైనా కాపాడుకోవడానికి ఉపకరిస్తుందని నేను అభిప్రాయ పడుతున్నాను. భగవంతుడు తమర్ని అన్ని విధాలా ఆశీర్వదించాలని ప్రార్థిస్తున్నాను.

Wish you all the Best. నేను చాలా సంతోషిస్తున్నాను. ఇంకా మీరు బాగా చేయాలని మనస్ఫూర్తిగా కోరుకుంటున్నాను. ఆ విధంగా చేస్తారని ఆశిస్తున్నాను. మీ అందరి సహకారంతో, నేను కొంతైనా ఈ సమాజంలో నీతిని, నిజాయితీని, విలువలను పెంచగలిగితే, మన దేశభవిష్యత్తు అత్యంత ఉజ్జ్వలంగా ఉంటుంది. ఈ మహత్తర ఆశయం కోసం మనమందరం కలిసి కృషి చేద్దాం.

(ది. 19-8-2002 తేదీన గౌ॥ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నారాచంద్రబాబు నాయుడు గారు 'నీతిసుధానిధి' పుస్తకములను ఆవిష్కరించి చేసిన ప్రసంగం)

నీతి సుధానిధి

(MORAL EDUCATION BOOK)

పంచమ భాగము

రచన - సంకలనం

శ్రీ కొమరగిరి కృష్ణమోహనరావు

ఎడిటర్ : 'శ్రీవాణి'

వ్యవస్థాపకులు : E.H.V.L. CENTRE

ప్రచురణ

నైతిక మానవతా విలువల అధ్యయన కేంద్రము

ETHICS & HUMAN VALUES' LEARNING CENTRE

(E.H.V.L. CENTRE)

24-52, Ramanaidupet, MACHILIPATNAM - 521 001.

✆ 08672 - 22818, 21137

ప్రథమ ముద్రణ : జూలై 2002

ప్రతులు : 2000

మూల్యము : రు. 35-00

కవరు పేజీ డిజైన్

శ్రీ జి.ఎన్. రావు

విక్రమ్ పబ్లిషర్స్

విజయవాడ - 520 002.

ముద్రణ :

శ్రీవాణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్

మచిలీపట్నం.

ప్రతులకు :

E.H.V.L. CENTRE

24-52, Ramanaidupet,

MACHILIPATNAM - 521 001.

మనసులో మాట

"సత్ప్రవర్తన, సద్బుద్ధి, సత్యనిరతి
భక్తి, క్రమశిక్షణ, కర్తవ్యపాలనంబు
నేర్పునదే విద్య, అద్దాని విద్యార్థి నేర్వవలయు."

'విద్య' అంటే కేవలం చదవటం, వ్రాయుటం మాత్రమే కాదు, డిగ్రీలు సంపాదించటమే కాదు. మార్కులు, ర్యాంకులు తెచ్చుకోవటమే కాదు. పై ఆరు సద్గుణములు నేర్పునదే సరియైన విద్య. కనుక ప్రతి విద్యార్థి అట్టి విద్యను అభ్యసించాలి.

వినయం లేని విద్య, వివేకం లేని విజ్ఞానం, సంస్కారంలేని చదువు ఉన్నా ప్రయోజనం లేదు. విద్యతో పాటు వినయం, వివేకం, సంస్కారం ప్రతి విద్యార్థిలో ఉండాలి. నీతి, నిజాయితీలు వీటికి తోడుకావాలి. ఈ ఐదు విద్యార్థికి పంచప్రాణములు.

సత్యం, అహింస; ప్రేమ, కరుణ; దయ, దాతృత్వం; సేవ, స్నేహం; శాంతం, సహనం - ఇవి మానవతా విలువలు. ఈ విలువలను ప్రతివిద్యార్థి పెంపొందించుకోవాలి.

ఈనాడు కులం పేరుతో క్రుమ్ములాడుకుంటున్నారు. మతంపేరిట మారణహోమాలు జరుగుతున్నాయి. 'అస్పృశ్యత' సమాజాన్ని విచ్ఛిన్నం చేస్తుంటే, 'అసూయాద్వేషములు' వ్యక్తిని పతనం చేస్తున్నాయి. కనుక భావిభారత పౌరులు వీటికి ఎంత దూరంగా వుంటే అంత మంచిది.

దుర్గుణాలను దూరం గావించి, సద్గుణాలను నేర్పునదే సరియైన విద్య. అయితే ఇటువంటి ఉత్తమమైన, పవిత్రమైన విద్యను ఎప్పుడు? ఎవరికి? ఎవరు? నేర్పాలి. ఇదే ఈనాటి ప్రధాన సమస్య. ఇలాంటి విద్య వెల చెల్లిస్తే బజారులో దొరికేది కాదు, ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు అబ్బేది కాదు.

'శైశవేభ్యస్త విద్యానామ్' విద్య బాల్యమునందే అభ్యసించాలి. అప్పుడే అది బాగా వంటపడుతుంది. అప్పుడు నేర్చుకున్నది, అలవరచుకున్నది మాత్రమే జీవితాంతం గుర్తువుంటుంది. మధ్యలో నేర్చుకున్నది మధ్యలోనే పోతుంది. కనుక అట్టి బాల్యదశను సద్వినియోగం అయ్యేట్లుగా చూడాలి పెద్దలు.

'నైతిక విద్యావ్యాప్తి' అనే సౌధానికి నాలుగు మూలస్తంభాలు. అవి పటిష్ఠంగా, ధృఢంగా ఉన్నప్పుడే 'నైతిక విద్యావ్యాప్తి' జరుగుతుంది. ఆ మూలస్తంభాలే 1. అధ్యాపకులు 2. తల్లిదండ్రులు 3. విద్యాసంస్థల అధినేతలు 4. ప్రభుత్వం. ఈ నాలుగు స్తంభాలలో ఏ స్తంభం బలహీనంగా ఉన్నా ఆ సౌధం కూలిపోతుంది. నైతిక విద్యావ్యాప్తికే అవరోధం ఏర్పడుతుంది.

ఈ పవిత్ర ఆశయసాధనకు "నైతిక మానవతా విలువల అధ్యయన కేంద్రం" **Ethics & Human values' learning centre (E.H.V.L. Centre)** స్థాపించబడింది. ప్రారంభంలో ప్రధానంగా ఈ క్రింది మూడు అంశాలను గురించి బాలబాలికలకు బోధించాలని సంకల్పించటమైనది.

1. నైతిక విలువల ప్రాముఖ్యతను, నైతికవిద్య ఆవశ్యకతను బోధిస్తూ, బాలబాలికలను సచ్ఛీల సంపన్నులుగా, విద్యా వినయ శోభితులుగా తీర్చిదిద్దటం.
2. మానవతా విలువలను బోధిస్తూ, బాలబాలికలలో మానవత్వాన్ని పెంపొందించటం.
3. కులమతాలకతీతంగా బాలబాలికలకు దేశభక్తి భావాలను బోధిస్తూ, వారిని ఉత్తమ భావిభారత పౌరులుగా తీర్చిదిద్దటం.

పై ఆశయ ఆదర్శములను ఆచరణలో పెట్టడానికి ఒక కార్యాచరణ పథకము కూడా రూపొందించబడింది.

1. ప్రతి జిల్లాలో 'విద్యా సదస్సులు' నిర్వహించడం.
2. అధ్యాపకులకు శిక్షణా తరగతులు ప్రతి జిల్లాలో ఏర్పాటు చేయటం.
3. ప్రతి తరగతిలో వారానికొక నీతితరగతి (Moral Class) నిర్వహించడం.
4. బాలబాలికలకు బోధించడానికి 'నీతి పుస్తకములు' (Moral Education Books) ముద్రించడం.

విద్యా సంస్థలలో 'నైతికవిద్య ఆవశ్యకత' అనే పుస్తకమును ముద్రించి,కొన్ని వేల కాపీలు రాష్ట్రం నలుమూలలా పంపిణీ చేయుటం జరిగింది. ఇంకా మరికొన్ని వేల కాపీలు పంపిణీ జరగాలి. సహృదయుల సహకారం ఎంతైనా అవసరం.

నైతికవిద్యను గురించి తరగతి గదులలో బాలబాలికలకు బోధించడానికి మూడు 'సిలబస్' పుస్తకములు కూడా అందిస్తున్నాము. దీని పేరు 'నీతిసుధానిధి' ఇప్పుడు తృతీయ,

చతుర్థ, పంచమభాగములు సమర్పించుకుంటున్నాము. ముఖ్యంగా ఈ మూడు పుస్తకములు హైస్కూల్, కాలేజీ విద్యార్థులను దృష్టిలో పెట్టుకొని వ్రాయబడినాయి. 6, 7 తరగతుల విద్యార్థులకు అవసరమైన ప్రథమ, ద్వితీయ భాగములు త్వరలో అందించబడతాయి.

ప్రస్తుతం అందిస్తున్న 'నీతి సుధానిధి' మూడు భాగములలో ఒక్కొక్క పుస్తకంలో నాలుగు అంశములున్నాయి. 1. ప్రార్థనా శ్లోకములు - గీతములు 2. నీతి శ్లోకములు - పద్యములు 3. హితోక్తులు 4. మహనీయులు - త్యాగశీలురు

మొదటి అంశములోని 'ప్రార్థనా శ్లోకములు - గీతములు' పిల్లలందరిచేత కంఠస్థం చేయించాలి. మిగతా మూడు అంశములలో ఒక్కొక్క అంశములో పది విషయములు (Topics) చొప్పున ముప్పై విషయములు ఉన్నాయి. 'నీతివిద్య' (Moral Education) బోధించడానికి ప్రతి నెలా మూడు Periods కేటాయించుతే బాగుంటుంది. ఆ విధంగా పదినెలల పాటు మూడు తరగతుల వారికి బోధించవచ్చును. ముప్పై విషయాలు వరుసగా బోధించినా బోధించవచ్చును. లేక ఒక్కొక్క అంశములోని ఒక్కొక్క విషయాన్ని తీసుకొని ప్రతినెలా మూడు అంశములలోని విషయాలను బోధించవచ్చును. నిర్ణయాధికారము విద్యాసంస్థలవారికే వదిలివేయడమైనది. ఆ విధంగా బోధించి, విద్యా సంవత్సరాంతంలో వ్రాత పరీక్షలు పెట్టి ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ శ్రేణులలో ఉత్తీర్ణులైనవారికి బహుమతులు ప్రదానం చేస్తే బాగుంటుంది. నైతికవిద్య యెడల విద్యార్థులలో ఆసక్తి పెరుగుతుంది. మానసిక మార్పు వస్తుంది. వినయశీల సంపన్నులవుతారు. సంస్కారవంతులవుతారు.

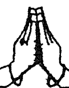
తల్లిదండ్రులు, అధ్యాపకులు, విద్యాసంస్థల అధినేతలు ముఖ్యంగా ప్రభుత్వం ఈ పవిత్ర ఉద్యమానికి సహాయ సహకారములు అందించి 'నైతిక విద్యావ్యాప్తి'కి తోడ్పడుతారని ఆశిస్తున్నాము.

"నైతిక విద్యావ్యాప్తి దేశ ప్రగతికి సోపానం"

ధన్యవాదములు

(కొమరగిరి కృష్ణమోహనరావు)
వ్యవస్థాపకులు : E.H.V.L CENTRE
ఎడిటర్ 'శ్రీవాణి'

మచిలీపట్నం,
ది. 20-7-2002

కృతజ్ఞతలు

'నీతి సుధానిధి' పుస్తకములు (Moral Education Books) ముద్రించే ముందు చాలా మంది అనుభవజ్ఞులైన, పెద్దలను సంప్రదించాను. వారి అమూల్యమైన సలహాలు స్వీకరించాను. వారి రచనలు కూడా నాకు సహాయపడినాయి. ముఖ్యంగా గత 17 సంవత్సరాలుగా **శ్రీవాణి మాసపత్రిక** రచనలు నాకు ఎంతగానో తోడ్పడినాయి.

సర్వశ్రీ ఆచార్య జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యం (వైస్‌ఛాన్సలర్, పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్), జనమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రి (కడప), చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ (తమిళనాడు), 'పద్మశ్రీ' తుర్లపాటి కుటుంబరావు (విజయవాడ), మన్నవ గిరిధరరావు (Ex. M.L.C. గుంటూరు), కీ॥శే॥ "కరుణశ్రీ" (గుంటూరు), ఆర్. సీతాలక్ష్మి (చీరాల), ఎన్.వి. ఆర్. సత్యనారాయణమూర్తి (బొబ్బిలి), రెడ్డి రాఘవయ్య (హైదరాబాద్)గార్ల రచనలు మరియు శతకములు, భర్తృహరి సుభాషితములు ఈ మహాప్రయత్నానికి తోడ్పడినాయి.

మచిలీపట్నంకు చెందిన డా॥ మాదిరాజు రామలింగేశ్వరరావు, సోమంచి రామం, డా॥ రాపర్ల జనార్దనరావు, మల్లాది సూరిబాబు, డా॥ కాజ లక్ష్మీనరసింహారావు మరియు కె.పి. నాయుడుగార్ల సలహాలు నాకు ప్రోత్సాహాన్ని యిచ్చాయి.

విక్రమ్ పబ్లిషర్స్ (విజయవాడ) అధినేత శ్రీ జి.యస్. రావుగారు కవరు పేజీని అందంగా తీర్చిదిద్ది అందించారు.

'నైతిక మానవతా విలువల అధ్యయన కేంద్రం' (E.H.V.L. Centre) కార్యనిర్వాహక కమిటీవారు ఈ పవిత్ర ఉద్యమానికి అండగా నిలిచి ప్రోత్సహిస్తున్నారు.

ఇంకా... ఇంకా... ఎందరో మహానుభావుల సలహాలు మరియు ఎన్నో రచనలు ఈ ప్రయత్నానికి తోడ్పడినాయి.

ఈ మహత్తర ప్రయత్నానికి తోడ్పడినవారందరికీ నా కృతజ్ఞతాభివందనములు.

భగవాన్ శ్రీ సత్యసాయిబాబావారు, నాలో కలిగించిన ప్రేరణ, అనుగ్రహించిన ఆశీస్సుల ఫలితమే ఈ 'నీతిసుధానిధి'. ఆ మహనీయునికి నా శతకోటి ప్రణామములు.

ధన్యవాదములు

(కొమరగిరి కృష్ణమోహనరావు)
వ్యవస్థాపకులు : E.H.V.L CENTRE
ఎడిటర్ 'శ్రీవాణి'

మచిలీపట్నం,
ది. 20-7-2002.

విషయసూచిక

ప్రార్థనా శ్లోకములు - గీతములు

నీతి శ్లోకములు - పద్యములు

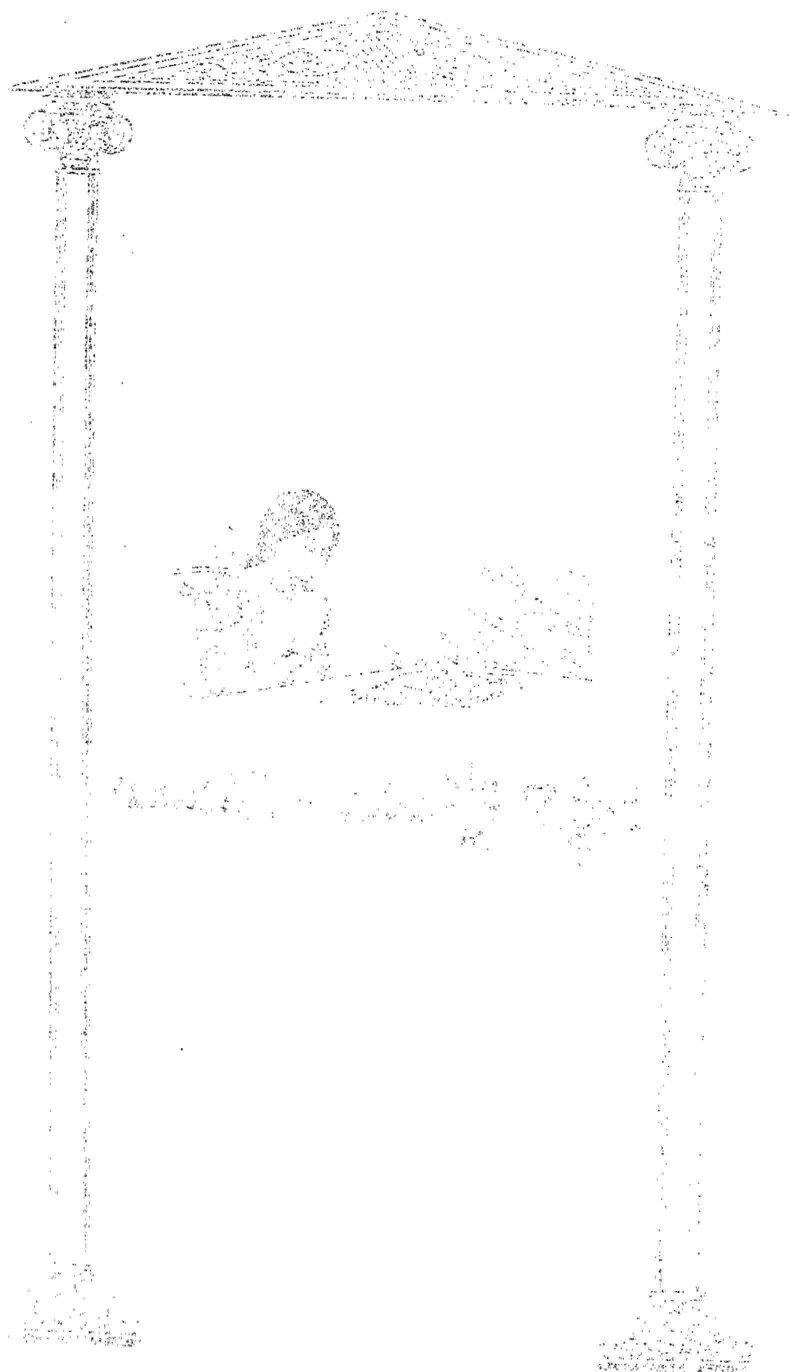
హితోక్తులు

మహనీయులు - త్యాగశీలురు

ప్రార్థనా శ్లోకములు - గీతములు

వందేమాతరం

వందేమాతరం!.... వందేమాతరం !....
సుజలాం సుఫలాం మలయజ శీతలామ్
సస్య శ్యామలాం మాతరం ॥ వందేమాతరం ॥ 1

శుభ్రజ్యోత్స్నాం పులకిత యామినీం
పుల్ల కుసుమిత ద్రుమదల శోభినీం
సుహాసినీం సుమధుర భాషిణీం
సుఖదాం వరదాం మాతరం ॥ **వందేమాతరం** ॥ 2

కోటి కోటి కంఠ కలకల నినాద కరాలే
కోటి కోటి భుజైర్ధృత ఖరకరవాలే
అబలా కేనో మాఎతో బలే
బహుబల ధారిణీం నమామి తారిణీం
రిపుదల వారిణీం మాతరం ॥ **వందేమాతరం** ॥ 3

తుమి విద్యా తుమి ధర్మ
తుమి హృది తుమి మర్మ
త్వం హి ప్రాణాః శరీరే
బాహుతే తుమి మా శక్తి
హృదయే తుమి మా భక్తి
తోమారయి ప్రతిమాగడి మందిరే మందిరే ॥ **వందేమాతరం** ॥ 4

త్వం హి దుర్గా దశప్రహరణధారిణీ
కమలా కమలదళ విహారిణీ
వాణీ విద్యాదాయినీ, నమామిత్వాం, నమామి కమలాం
అమలాం, అతులాం, సుజలాం, సుఫలాం, మాతరం ॥ **వందేమాతరం** ॥ ...5

శ్యామలాం, సరలాం, సుస్మితాం, భూషితాం
ధరణీం, భరణీం, మాతరం ॥ **వందేమాతరం** ॥ ...6

- బంకించంద్ర చటర్జీ

జనగణమన గీతము

జనగణమన అధినాయక జయ హే
భారత భాగ్యవిధాతా
పంజాబు సింధు గుజరాత మరాటా
ద్రావిడ ఉత్కళ వంగా
వింధ్య హిమాచల యమునా గంగా
ఉచ్ఛల జలధి తరంగా
తవ శుభ నామే జాగే
తవ శుభ ఆశిష మాగే
గాహే తవ జయ గాథా
జనగణ మంగళ దాయక జయ హే
భారత భాగ్య విధాతా
జయ హే జయ హే జయ హే
జయ జయ జయ జయ హే ...1

అహర హతన ఆహ్వాన ప్రచారిత
శుని తవ ఉదారవాణీ
హిందూ బౌద్ధ సిఖ జైన పారసిక
ముసల్మాన క్రిస్తానీ
పూరబ పశ్చిమ ఆసే
తవ సింహాసన పాసే
ప్రేమహార హయగాథా
జనగణ ఐక్య విధాయక జయ హే
భారత భాగ్య విధాతా ॥జయ హే॥ ...2

పతన అభ్యుదయ బంధుర పంథా
యుగ యుగ ధావిత యాత్రీ
తుమి చిర సారథి తవరథ చక్రే
ముఖరిత పథ దిన రాత్రీ

దారుణ విప్లవ మాఘే
తవ శంఖ ధ్వని బాజే
సంకట దుఃఖ త్రాతా
జనగణ పథ పరి చాయక జయ హే
భారత భాగ్య విధాతా ॥జయ హే॥ 3

ఘోర తిమిర ఘన నిబిడ నిషేధే
పీడిత మూర్ఛిత దేశే
జాగృత భిలతవ అవిచల మంగళ
నతనయనే అనిమే షే
దుస్వప్నే అతంకే
రక్షాకరివే అంకే
స్నేహమయీ తుమి మాతా
జనగణ దుఃఖ త్రాయక జయ హే
భారత భాగ్య విధాతా ॥జయ హే॥ 4

రాత్రి ప్రభాతిల ఉదిల రవిచ్ఛవి
పూర్వ ఉదయగిరి భాలే
గాహే విహగమ పుణ్య సమీరణ
నవ జీవన రస ఢాలే
తవ కరణారుణ రాగే
నిద్రిత భారత జాగే
తవ చరణే నత మాథా
జయ జయ జయ హే జయ రాజేశ్వర
భారత భాగ్య విధాతా ॥జయ హే॥ 5

- 'విశ్వకవి' రవీంద్రనాథ టాగోర్

మా తెలుగు తల్లి

మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ
మా కన్నతల్లికి మంగళారతులు
కడుపులో బంగారు కనుచూపులో కరుణ
చిరునవ్వులో సిరులు దొరలించు మా తల్లి
గలగలా గోదారి కదలిపోతుంటేను
బిరబిరా కృష్ణమ్మ పరుగులిడుతుంటేను
బంగారు పంటలే పండుతాయి
మురిపాల ముత్యాలు దొర్లుతాయి
అమరావతి నగర అపురూప శిల్పాలు
త్యాగయ్య గొంతులో తారాడు నాదాలు
తిక్కయ్య కలములో తియ్యందనాలు
నిత్యమై నిఖిలమై నిలచియుండేదాక
రుద్రమ్మ భుజశక్తి! మల్లమ్మ పతిభక్తి
తిమ్మరుసు ధీయుక్తి! కృష్ణరాయలకీర్తి!
మా చెవులు రింగుమని మారుమ్రోగేదాక
నీ పాటలే పాడుతాం నీ ఆటలే ఆడుతాం

జై తెలుగుతల్లి! జై తెలుగుతల్లి!

- శంకరంబాడి సుందరాచార్య

ఏ దేశమేగినా....

ఏ దేశ మేఁగినా, ఎందుఁగాలిడినా
ఏ పీఠ మెక్కినా, యెవ రెదు రయిన
పొగడరా, నీ తల్లి భూమి భారతిని
నిలుపరా, నీ జాతి నిండు గౌరవము
లేదురా యిటువంటి భూదేవి యెందు
లేరురా మనవంటి పౌరు లింకెందు

ఏ పూర్వపుణ్యమో, ఏ యోగబలమొ,
జనియించినాడ వీస్వర్గలోకమున
ఏ మంచిపూవులన్ బ్రేమించినావొ
నిను మోసె నీ తల్లి కనక గర్భమున
సూర్యుని వెలుతురు సోకునందాక
ఓడల జెండాలు ఆడునందాక
నరుడు ప్రాణాలతో నడుచునందాక
అందాక గల యీ యనంతభూతలిని
మనభూమి వంటి కమ్మని భూమి లేదు

వెలిగిన దీ దివ్య విశ్వంబు పుత్ర
దీపించె నీ పుణ్య దేశంబు పుత్ర;
అవమానమేలరా, అనుమాన మేల
భరతపుత్రుఁడ నంచు భక్తిలోఁ బలుక

- రాయప్రోలు

ప్రార్థన

"అసతోమా సద్గమయ
తమసోమా జ్యోతిర్గమయ
మృత్యోర్మా అమృతంగమయ"

చెడునుండి నన్ను మంచిని చేర్చుము. అజ్ఞానము (చీకటి) నుండి నన్ను జ్ఞానము (వెలుగు)ను చేర్చుము. మృత్యువు నుండి నన్ను మోక్షమును చేర్చుము.

"ఓ దేవదేవా! నన్ను చెడువనులకు ప్రోద్బలం చేయకుము. మంచివనులు చేయడానికి శక్తిని ప్రసాదించుము, చీకటిలో పడి కొట్టుమిట్టాడుకుంటున్న నన్ను వెలుగులోనికి తీసుకొని రమ్ము. మృత్యుముఖం లోపడి నరకయాతనలు అనుభవిస్తున్న నాకు మోక్షమును ప్రసాదించుము" అని ప్రతి నిత్యమూ ప్రాతఃకాలమున భగవంతుని ప్రార్థించవలెను.

విఘ్నేశ్వర ధ్యానము

"శుక్లాంబరధరం విష్ణుం, శశివర్ణం చతుర్భుజమ్
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్, సర్వ విఘ్నోపశాన్తయే"

తెల్లని వస్త్రములను ధరించినవాడును, అంతటా వ్యాపించిన చంద్రుని కాంతివంటి తెల్లని కాంతి కలవాడును, నిర్మలమైన, స్వచ్ఛమైన ముఖము గలవాడు నగు విఘ్నేశ్వరుని సమస్త విఘ్నములు నశించుట కొఱకు ధ్యానము చేయవలెను.

"అగజాననపద్మార్కం, గజాననమహర్నిశమ్
అనేకదన్తం భక్తానాం, ఏకదన్తముపాస్మహే"

హిమవత్పర్వతము యొక్క పుత్రికయగు పార్వతీదేవి యొక్క పద్మమువంటి ముఖమునకు సూర్యునివలె సంతోషమును కలిగించు వాడును, భక్తులకు అనేక వరములను యిచ్చువాడును, ఒకే దంతము కలవాడునగు ఆ వినాయకుని పగలు, రాత్రియును (ఎల్లప్పడునూ) సేవింతును.

సరస్వతీ ధ్యానము

"సరస్వతి! నమస్తుభ్యం
వరదే! కామరూపిణి!
విద్యారంభం కరిష్యామి
సిద్ధిర్భవతు మే సదా."

"ఓ సరస్వతీదేవీ! నీ కొఱకు నమస్కారము, వరములు యిచ్చెడిదానా! చక్కని రూపము గలదానా! విద్యను ప్రారంభించుటను చేయుదును. నాకు ఎల్లప్పుడూ ఈ విద్య సిద్ధించుట అగుగాక!".

"పద్మపత్రవిశాలాక్షీ పద్మకేసరవర్ణినీ
నిత్యం పద్మాలయా దేవీ సా మాం పాతు సరస్వతీ"

పద్మము యొక్క రేకులవలె విశాలమైన కన్నులు కలదియును, పద్మము యొక్క కేసరములవంటి పసుపుపచ్చని రంగు కలదియును, పద్మమే నివాసముగా కలదియును, దేవతయునగు ఆ సరస్వతి ఎల్లప్పుడూ నన్ను రక్షించుగాక!

దైవ ప్రార్థన

"త్వమేవ మాతాచ పితా త్వమేవ
త్వమేవ బంధుశ్చ సఖా త్వమేవ
త్వమేవ విద్యా ద్రవిణం త్వమేవ
త్వమేవ సర్వం మమ దేవదేవ."

"ఓ దేవ దేవా! నీవే తల్లివి, నీవే తండ్రివి, నీవే బంధువు, నీవే స్నేహితుడవు, నీవే నా చదువు, నీవే నా ధనము, నీవే నా సర్వము"

"నీవే తల్లివి తండ్రివి
నీవే నా తోడు నీడ నీవే సఖుఁడౌ
నీవే గురుఁడవు దైవము
నీవే నా పతియు గతియు నిజముగ కృష్ణా!"

"ఓ కృష్ణా! నిజముగా నాకు తల్లిదండ్రులును, సోదరులును, మిత్రుడును, గురుడును, దైవమును, ప్రభువును, దిక్కును అన్నిటికి నీవే, నా కితరులు ఆధారము లేదు."

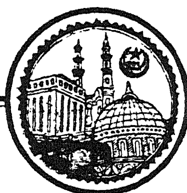
గురు ప్రార్థన

"గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణుః
గురుర్దేవో మహేశ్వరః
గురుస్సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ
తస్మై శ్రీ గురవేనమః"

"గురువు బ్రహ్మదేవుడు, గురువు విష్ణువు, గురువు దేవుడగు ఈశ్వరుడు, గురువు ప్రత్యక్షముగానున్న ఆ పరమాత్మయే. అటువంటి తేజోవంతుడగు గురువు కొఱకు నమస్కారము".

"అజ్ఞానతిమిరాన్ధస్య
జ్ఞానాంజనశలాకయా
చక్షురున్మీలితం యేన
తస్మై శ్రీ గురవేనమః॥"

"అజ్ఞానము అను చీకటి యందు గ్రుడ్డివాని వలె వున్న నా యొక్క కన్ను 'జ్ఞానము' అను కాటుక పుల్లతో ఏ గురువుచే తెరిపింపజేయబడినదో, అటువంటి తేజోవంతుడగు గురువు కొఱకు నమస్కారము".

సూరయె ఫాతిహా

(మహమ్మదీయ ప్రార్ధనా శ్లోకములు)

బిస్మిల్లా హిర్రహ్మా నిర్రహీం

అమిత దయగలవాడును, ప్రేమించు వాడును అయిన అల్లాః పేరుతో

అల్హాందు లిల్లాహి రబ్బిల్ ఆలమీన్

సమస్త స్తోత్రములు అల్లాః కొరకే, ఆయన సర్వలోకములను పాలించు ప్రభువు

అర్రహామా నిర్రహీమ్

అమిత దయగలవాడును, ప్రేమించువాడును

మాలికి యౌమి ద్దీన్

తీర్పు దినమునకు సర్వాధికారి

ఇయ్యాక నఆబుదు వఇయ్యాక నస్తయీన్

మేము నిన్నే ఆరాధిస్తాము, సహాయం కొరకు నిన్నే అర్థిస్తాము

ఇహ్దినస్ సిరాతల్ ముస్తఖీమ్

మాకు సన్మార్గమును చూపుము

సిరాతల్ లజీన అన్ అమ్త అలైహిమ్

ఎవరిపైనయితే నీవు అనుగ్రహించి బహుమతులు కురిపించినావో

గైరిల్ మగ్జూబి అలైహిమ్, వలజ్జాల్లీన్ - ఆమీన్

ఎవరిపైనయితే నీ ఆగ్రహం వర్షించలేదో, మరెవరైతే మార్గ భ్రష్టులు కాలేదో వారి మార్గమును చూపుము - ఆమీన్ (తథాస్తు)

క్రైస్తవ ప్రార్థనలు

Lord, make me a channel of your **PEACE;**
Where there is hatred, let me sow **LOVE;**
Where there is injury, **PARDON;**
where there is doubt, **FAITH;**
whre there is despair, **HOPE;**
where there is darkness, **LIGHT;**
and where there is sadness, **JOY;**
O Master, grant that I may never seek
so much to be consoled as to console;
to be understood as to understand;
to be loved as to love with all my soul.
For it is in giving that we receive,
it is in pardoning that we are pardoned,
and it is in dying that we are born
to eternal life

- ST. FRANCIS

What a friend we have in jesus,
All our sins and griefs to bear !
What a privilege to carry
Everything to God in prayer !
O what peace we often forfeit,
O What needless pain we bear,
All because we do not carry
Everything to God in prayer !

Have we trails and temptations?
Is there trouble anywhere?
We should never be discouraged :
Take it to the lord in Prayer.
Can we find a friend so faithful,
Who will all our sorrows share?
Jesus knows our every weakness;
Take it to the Lord in prayer.

Are we weak and heavy - laden,
Cumbered with a load of care?
Jesus only is our refuge:
Take it to the Lord in Prayer.
Do thy friends despise, forsake thee ?
Take it to the Lord in prayer;
In His arms He'll take and shield thee;
Thou wilt find a solace there.

- JOSEPH SCRIVEN, 1820-'86

ప్రతిజ్ఞ

భారతదేశము నా మాతృభూమి, భారతీయులందరు నా సహోదరులు.

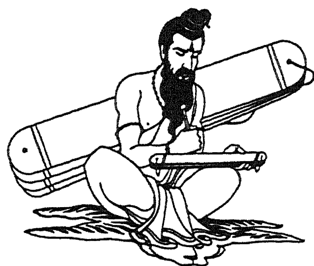
నేను నా దేశమును ప్రేమించుచున్నాను. సుసంపన్నమైన, బహువిధమైన నా దేశ వారసత్వ సంపద నాకు గర్వకారణము. దీనికి అర్హుడనగుటకై సర్వదా నేను కృషి చేయుదును.

నా తల్లిదండ్రులను, ఉపాధ్యాయులను, పెద్దలందరిని గౌరవింతును. ప్రతివారితోను మర్యాదగా నడచుకొందును.

నా దేశముపట్లను, నా ప్రజలపట్లను సేవానిరతి కలిగి యుందునని ప్రతిజ్ఞ చేయుచున్నాను.

వారి శ్రేయోభివృద్ధులే నా ఆనందమునకు మూలము.

భారతమాతాకీ జై!

నీతి శ్లోకములు - పద్యములు

మాతృభక్తి - మాతృదేశభక్తి

"అపి స్వర్ణమయీ లంకా నమే లక్షణ రోచతే
జననీ జన్మ భూమిశ్చ, స్వర్గాదపీ గరీయసి"

"ఓ లక్ష్మణా! లంకాపురి బంగారుమయమయిననూ నాకు ఇష్టములేదు. తల్లియూ, జన్మించిన దేశము స్వర్గము కంటే కూడా గొప్పవి" అని శ్రీరాముడు లక్ష్మణునితో చెబుతాడు.

శ్రీరాముడు వానరసేనను సమకూర్చుకొని లక్ష్మణునితో లంకాపురిపై దండెత్తుతాడు. రావణుని, అతని పరివారాన్ని సంహరిస్తాడు. లంకాపురి స్వాధీనమవుతుంది. అష్టఐశ్వర్యములతో తులతూగుతూ బంగారుమయమైన ఆ లంకాపురిని చూచి లక్ష్మణుడు మోహపడుతాడు. ఆ లంకాపురిలోనే ఉండి రాజ్యపాలన కొనసాగిద్దామని, బీదదైన, పేదదైన భారతదేశమునకు వెళ్ళవద్దని అన్నగారైన శ్రీరాముడ్ని అర్థిస్తాడు లక్ష్మణుడు. అప్పుడు శ్రీరామచంద్రుడు పై సమాధానము చెబుతాడు. శ్రీరాముని మాతృభక్తి, మాతృదేశభక్తి ఎంతటిదో పై శ్లోకం మనకు చాటుతున్నది.

తల్లికి మించిన దైవం లేదు. అందువలననే తల్లిని 'మాతృదేవత' అన్నారు.

తల్లిలాంటిదే జన్మించిన దేశం. మనది భారతదేశం. ఇది మన మాతృభూమి. కనుక ప్రతి ఒక్కరూ తన జననితోపాటు, జన్మించిన దేశమును కూడా ప్రేమించాలి, గౌరవించాలి, పూజించాలి. ఇది మనందరి కర్తవ్యం.

"మధుర భావంబేది మన దేశమందన్న, మాతృభావముకంటె మాన్యమేద్ది?" అన్నారు. శ్రీ సత్యసాయిబాబావారు. కనుక మాతృదేవిని, మాతృదేశమును విస్మరించకండి!

"పుడమి, కన్నతల్లి పూజనీయులు కదా
వారి మించువారు వసుధ లేరు
కన్నతల్లి కన్న ఘనత ఏది
కన్న భూమి కన్న స్వర్గమేది?" - బాబా

సంతుష్టి - సంతృప్తి

"అకించనస్య దాంతస్య
శాంతస్య సమచేతనః
సదా సంతుష్ట మనసః
సర్వాస్సుఖమయా దిశః"

"ఎల్లప్పుడూ సంతుష్టి, సంతోషకరమైన మనస్సు గలవారికి మరేమీ అక్కరలేదు. తనదంటూ ఏమీ లేనివాడు, దాంతుడు, వేదాంతుడు, శాంతుడు, సమచిత్తము గలవాడు, ఎల్లప్పుడూ సంతృప్తితో సంతోషంతో ఉండేవాడు - ఇలాంటి వానికి ఏది చూచినా అంతా సుఖంగానే కనపడుతుంది".

'సంతుష్టి' అనేది మానవులలో వుండవలసిన ప్రధానమైన సద్గుణం. 'సంతృప్తి' అనేది సుఖప్రదమైనది. సంతృప్తి గలవానికి కోరికలు ఉండవు. కోరికలే దుఃఖానికి మూలకారణం. సమస్త విచారములకు కోరికలే మూలం. సంతృప్తి ఉన్నచోట సంతోషం ఉంటుంది. సంతోషం ఉన్నచోట సుఖం ఉంటుంది. సుఖం ఉన్నచోట శాంతి ఉంటుంది.

"శాంతిలేని జీవి శశిలేని నిశిసుమీ!" అన్నారు. శాంతి లేనివానికి ఎంత సంపద ఉన్నా ప్రయోజనం లేదు. అటువంటివారి జీవితం వ్యర్థమే. వారి జీవితం కాళరాత్రితో సమానం.

'అసంతుష్టో ద్విజో నష్టః సంతుష్టో ఇవ పార్థివః' తృప్తిలేని బ్రాహ్మణుడు నష్టపోతాడు, కాని తృప్తిపడితే నష్టపడుతారు రాజులు. సంతృప్తి అనేది అందరికీ వుండాలి గాని, రాజులకు (పరిపాలకులకు) విద్యార్థులకు మాత్రం సంతృప్తి ఉండరాదు. రాజులకు గనుక సంతృప్తి వుంటే, వారు సామ్రాజ్యములను విస్తరింపజేయలేరు, దేశసంపదను పెంచలేరు. సంతృప్తి అనేది విద్యార్థులకు కూడా ఉండరాదు. సంతృప్తి ఉంటే ఘనవిజయాలను సాధించలేరు. ప్యాసైతే చాలునని సంతృప్తి జెందుతారు. కనుక విద్యార్థులకు, రాజులకు మాత్రం సంతృప్తి పనికిరాదు. మిగతావారందరికీ సంతృప్తి ఉండాలి. సంతృప్తి లేకపోతే సుఖశాంతులు ఉండవు.

"శాంతములేక సౌఖ్యములేదు
సారసదళనయనా!
దాంతునికైన వేదాంతునికైన
శాంతములేక సౌఖ్యములేదు". - త్యాగరాజ

భీరులు - దుర్బలులు

"యథా కన్దుకపాతే నో, త్పత త్యార్యః పతన్నపి
తథా త్వనార్యః పతతి, మృత్పిణ్డ పతనం యథా"

"బంతి క్రింద పడినను మరల పైకి లేచును. అట్లే ధీరుడు, సజ్జనుడు యెప్పుడైన, పొరపాటున క్రింద పడినచో, మరల వెంటనే ధైర్యం తెచ్చుకొని, పైకి లేచి, ఉన్నతస్థితిని పొందగలడు. మట్టిముద్ద క్రింద పడినచో మరల పైకి లేవలేదు. అదేవిధంగా దుర్బలుడు హీనస్థితిని పొందినచో మరల పైకి లేవలేడు.

మానవ జీవితం ఎల్లకాలం ఒకే విధంగా నడువదు. జీవితం అనేది సుఖదుఃఖ ములతోను, జయాపజయములతోను అటూ, ఇటూ మార్పులు చెందుతూ వుంటుంది. నిత్యజీవితంలో సంభవించే కష్టములకు క్రుంగక, సుఖములను చూచి పొంగక, నిశ్చలమైన మనస్సు గలవారే ధీరులు. వారే పూజ్యులు. ఒకవేళ అటువంటి వారికి కర్మఫలము ననుసరించి, కాలం కలసిరాకపోయినప్పటికీ, నిరుత్సాహపడక, దైవంపైన భారం వేసి, ఆత్మవిశ్వాసంతో, ధైర్యంతో ముందుకు నడచి, తిరిగి ఉన్నతస్థితిని పొంద గలుగుతారు.

ఇకపోతే దుర్బలులకు ఆత్మవిశ్వాసం ఉండదు. ధైర్యం అసలే ఉండదు. ఏ మాత్రం ఆపదలు ఎదురైనా భయపడి, వాటిని ఎదుర్కొనలేక, క్రిందకు దిగజారిపోతారు. హీనస్థితిని పొందుతారు. అటువంటి బలహీన మనస్తత్వం గలవారిలో ఎల్లప్పుడూ నిరాశా నిస్పృహలే తాండవిస్తుంటాయి. అట్టివారికి అన్నీ అపజయాలే ఎదురవుతుంటాయి.

అగ్నిని తలక్రిందుగా పట్టుకొనినను, దానిజ్వాలలు మాత్రం పైపైకే ఎగిసి పోతుంటాయి గాని, క్రిందకు పోవు. అట్లే ధీరులను, సజ్జనులను ఎవరు కించపరిచినా, అవమానపరచినా, అగ్నిజ్వాలలలాగే ఉన్నతస్థితినే చేరుకుంటారు. అధోగతిపాలుకారు.

ధీరులు, సజ్జనులు బంతిలాంటివారు. భీరువులు, దుర్బలులు మట్టిముద్ద లాంటివారు. ధీరులు ఒకవేళ ఉన్నతస్థితి నుండి క్రిందకు జారినప్పటికీ బంతిలా తిరిగి పైకి లేవగలరు. దుర్బలులు క్రిందకు జారితే మాత్రం మట్టిముద్దలా అక్కడనే పడి ఉంటారు.

"కందుకము వోలె సుజనుడు
గ్రిందం బడి మగుడ మీదికి న్నెగయు సుమీ
మందుఁడు మృత్పిండము వలె
గ్రిందం బడి యడఁగియుండు గృపణత్వమునన్". - ఏనుగు లక్ష్మణ కవి

దుర్జనులు - సజ్జనులు

"విద్యా వివాదాయ, ధనం మదాయ
శక్తిః పరేషాం పరపీడనాయ
ఖలస్య సాధోః విపరీత మేతత్
జ్ఞానాయ, దానాయ చ రక్షణాయ".

"దుర్జనునికి (దుష్టునికి) బాగా విద్య అబ్బితే వితండవాదన చేస్తూ కూచుంటాడు. ధనం లభిస్తే మదగర్వంతో విర్రవీగుతాడు. వంట్లో బలంవుంటే ఇతరులను పీడిస్తాడు. అయితే సజ్జనుడు విద్యవలన జ్ఞానమును అభివృద్ధి పరచుకుంటాడు. ధనం వస్తే దానం చేస్తాడు. బలంవుంటే ఆపదలో నున్నవారిని రక్షిస్తాడు".

ఒకవేళ తెలివితేటలతో గొప్ప విద్యలనభ్యసించినా, దాని విలువను తెలుసుకోలేక, వితండవాదనలు చేస్తూ కాలమును దుర్వినియోగం చేస్తుంటాడు దుష్టుడు. శాస్త్రములకు విపరీతార్థములు చెబుతూ, ప్రజలను పెడమార్గాలలో పట్టిస్తుంటాడు ధనంవస్తే దుర్వ్యసనములకు విచ్చలవిడిగా ఖర్చుచేస్తాడు. ధనమదగర్వంతో పెద్దలను అవమానపరుస్తాడు, దైవమునైనా లక్ష్యపెట్టడు. కండబలంతో పశువులా ప్రవర్తిస్తాడు. కనుక దుష్టుల వలన ప్రమాదం.

దుష్టుడు ఎన్ని విద్యలు నేర్చినప్పటికినీ, తన దుష్టబుద్ధిని విడనాడకపోవటం వలన మంచివాడు కాలేకపోతున్నాడు. అదేవిధంగా హీనుడు ఎన్ని విద్యలు నేర్చినను హీనుడేగాని గొప్పవాడు కాదుగదా! సుగంధ ద్రవ్యములను మోసినంత మాత్రమున గాడిద ఏనుగు అవుతుందా! దుష్టుడు, సజ్జనుడు కాదు, హీనుడు, ఘనుడు కాదు.

సజ్జనుల వద్దనున్న విద్య, ధనం సద్వినియోగమవుతాయి, పదిమందికీ ఉపయోగపడుతాయి. దుర్జనుల వద్దనున్న విధ్య, ధనం, దుర్వినియోగమవుతుంది.

"హీనుడెన్ని విద్యలు నేర్చినగాని
ఘనుడు గాడు హీనజనుడె గాని
పరిమళముల మోయుగార్ధభము గజమౌనె
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ".

గమనిక : సమాజంలో హీనజనులనేవారెవరూ లేరు. హీనబుద్ధి గలవారు మాత్రమే ఉన్నారు. గమనించ ప్రార్థన.

సత్పురుషులు - సంపదలు

"భవంతి నమ్రా తరవః ఫలోద్గమైః
నవాంబుభిః దూరవిలంబినో ఘనాః
అనుద్ధతా సత్పురుషాః సమృద్ధిభిః
స్వభావ ఏవైష పరోపకారిణామ్".

"చెట్లు పండ్లతో నిండి ఉన్నప్పడు వంగి ఉంటాయి. అనగా, తనకు సమృద్ధి కలిగినదని గర్వపడక, అణకువతో వుండి, తమపండ్లు ఇతరులకు సులభంగా అందేలాగున అవి ప్రవర్తిస్తుంటాయి".

నీటితో నిండివున్న వర్షాకాలపు మేఘాలు క్రిందికి వ్రేలాడి ఉంటాయి. నీటితో నిండివున్న ఆ మేఘాలు గర్వంతో విర్రవీగవు. ఆకాశమార్గమున తలెత్తుకొని తిరగవు. సమయం చూచుకొని వర్షిస్తాయి. మనకు ఎంతో మేలు చేస్తాయి. అలాగే సత్పురుషులకు సంపదలు వచ్చినప్పుడు త్రుళ్ళిపడరు, గర్వించరు, వినయంతో ఉంటారు. మరి దుర్జనులకు సంపదలు వచ్చినప్పుడు గర్వంతో విర్రవీగుతారు. ఆ సంపదలు పరులకోసం ఏ మాత్రం వినియోగించరు. తమ స్వార్థ స్వప్రయోజనాలకే ఉపయోగించుకుంటారు. కాబట్టి విద్య, ధనము మొదలైన సంపదలు చేకూరినప్పుడు ఏ మాత్రం గర్వపడరాదు. వాటిని ఇతరులకోసం వినియోగించాలి.

మహాత్ములగు సజ్జనులయొక్క మనస్సు, ధన ధాన్యాదిసంపదలు కలిగినప్పుడు గర్వపడక, కఠినహృదయులుగాక కలువపూవులవలె కోమలమైనదిగా వారి హృదయం ఉంటుంది.

దారిద్ర్యము మొదలైన ఆపదలు సంభవించినప్పుడు దిగులు పడక, విలవిలపోక, పెద్దకొండలయొక్క గండశిలలవలె భేదింపరానిదై, కఠోరంగా ఉంటుంది. అదే సజ్జనుల లక్షణం.

"సంపదలు గల్గు తఱి మహాజనుల హృదయ
మభినవోత్పల కోమలం బగుచు వెలయు
నాపదలు వొందునపుడు మహామహీధ
రాశ్మ సంఘాత కర్కశంబై తనర్చు". — **ఏనుగు లక్ష్మణ కవి**

మానము - ప్రాణము

"ప్రాణం వాఽపి పరిత్యజ్య
మానమేవాభి రక్షతు
అనిత్యో భవతి ప్రాణో
మాన మాచంద్రతారకమ్"

"ప్రాణమునైనను పరిత్యజించి మానమును (ధర్మ ప్రవర్తనమును) కాపాడుకొనవలెను. ప్రాణము అనిత్యమైనది, మానము ఆచంద్రతారార్కమైనది".

మానాభిమానములు ప్రతి మానవునికి ఉండవలసిన ముఖ్యమైన లక్షణములు. ఈ రెండూ మానవునికి గౌరవ ప్రతిష్ఠలు తెచ్చిపెడుతాయి. ఉన్న స్థితి నుండి ఉన్నత స్థితికి తీసుకొనిపోతాయి. జీవితానికే విలువనిస్తాయి.

మానమునకు ప్రతిరూపము శీలము (Character) మానము గలవాడు మానధనుడు. మానముగల స్త్రీ మానవతి. శీలముగలది శీలవతి. మానం పోతే అవమానమే. శీలంపోతే సర్వమూ కోల్పోతారు. ధనం పోతే ఫరవాలేదు. మరల సంపాదించుకోవచ్చును. ఆరోగ్యం చెడిపోతే మరల తిరిగి పొందవచ్చును. శీలమే గనుక పోతే సర్వస్వాన్ని కోల్పోయినవారవుతారు. కనుక ప్రతి ఒక్కరూ శీలమును కాపాడుకోవాలి.

అభిమాన ధనుడు ఎటువంటి పరిస్థితులలోనూ, ఎవరి ముందు చేయిచాచడు. తన ఆత్మగౌరవాన్ని నిలబెట్టుకుంటాడు. స్త్రీ తన మానాన్ని కాపాడుకొనడానికోసం ప్రాణాన్నయినా లెక్కచేయదు. ధర్మరక్షణ కోసం ప్రాణాలనయినా పరిత్యజించుతారు మానధనులు. మానము కొరకు ప్రాణములను సహితం అర్పించిన పతివ్రతా శిరోమణులు ఎందరో మన పవిత్ర భారతావనిలో కనిపిస్తారు.

మానధనమునకు మించిన ధనం వేరొకటి లేదు. ధనం కంటే గుణంమిన్న, ప్రాణం కంటే మానం మిన్న. ప్రాణాన్నయినా విడిచి మానాన్ని రక్షించుకోవాలి. "మానము మానవునకు మాన్యత దెచ్చున్". కనుక ప్రతి ఒక్కరూ మానమును కాపాడుకోవాలి.

"మాటకు ప్రాణము సత్యము
కోటకు ప్రాణంబు సుభటకోటి ధరిత్రిన్
బోటికి ప్రాణము మానము
చీటికి ప్రాణంబు వ్రాలు సిద్ధము సుమతీ".

ఆశ - దురాశ

"ఇచ్ఛతి శతీ సహస్రహం
సహస్రీ లక్ష మీహతే;
లక్షాధి పస్తథా రాజ్యం
రాజ్యస్థః స్వర్గ మీహతే".

ధనాశకు మితమంటూ లేదు. నూరు రూపాయిలున్నవాడు వెయ్యి రూపాయిలు కావాలని కోరుతాడు. వెయ్యి రూపాయిలున్నవాడు లక్ష కావాలంటాడు. లక్ష ఉన్నవాడు కోటీశ్వరుడు కావాలని లేక రాజ్యమంతా తనకే రావాలని కోరుకుంటాడు. పెద్ద రాజ్యానికి రాజైనవాడు స్వర్గలోకాధిపత్యంకూడా తనకే కావాలని ఆశపడుతాడు.

ఆశ గాలి వంటిది. మనసు జ్యోతి వంటిది. గాలి ఉంటే జ్యోతి అటూఇటూ కదుల్తూ వుంటుంది. గాలి లేకపోతే జ్యోతి నిశ్చలంగా ఉంటుంది. జ్యోతికి గాలి కూడా అవసరమే. మితంగా వుంటే ఆరిపోదు. ఎక్కువైతే ఆరిపోతుంది. అదేవిధముగా మనిషికి ఆశ కూడా ఉండాలి. ఆశ లేకపోతే మనిషికి మనుగడలేదు. మానవుడు ఆశాజీవి కదా! అయితే ఆశ హద్దులలో ఉండాలి. హద్దులు మీరుతే అది పేరాశగా మారుతుంది. పేరాశ దురాశకు దారితీస్తుంది. దురాశ దుఃఖమును తెచ్చి పెడుతుంది. అప్పుడు మనిషికి మనశ్శాంతి ఉండదు. శాంతిలేని వానికి సుఖం వుండదు. శాంతి సుఖములు లేనివారికి జీవితంమీదనే నిరాశ కలుగుతుంది. కనుక ***ఆశకు హద్దు, మనసుకు తృప్తి ఉండాలి.***

అయితే ఈనాడు ఆశకు అంతు లేదు, మనిషికి తృప్తి లేదు. ఆశపోతు మంచి చెడుల గురించి ఆలోచించడు, పుణ్యాపాపములను గురించి పట్టించుకోడు. ఒక్కొక్క సమయంలో ఎంతటివారైనా ఆశకు దాసులై తమ కర్తవ్యాన్నే విస్మరిస్తుంటారు. ఆశచేత యోగులు కూడా మోసపోతుంటారు.

"ఆశ పాపజాతి యన్నింటి కంటెను
ఆశ చేత యతులు మోసపోరె
చూచి విడచువారె శుద్ధాత్ములెందైన
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!"

పుణ్యపాపములు

"అర్థాగ్రహే నివర్తంతే
శ్మశానే మిత్ర బాంధవాః
సుకృతం దుష్కృతం చైవ
గచ్ఛంత మనుగచ్ఛతి".

మానవులు ధన ద్రవ్యాలు సంపాదించి దాచిపెడుతారు. కాని, చచ్చి పోయేటప్పుడు ఆ ధనద్రవ్యాలు ఇంట్లోనే ఉంటాయి. వారివెంట రావు. ఇక స్నేహితులు, బంధువులు ఉన్నారంటే, వారు స్మశానం దాకానే వస్తారు, కాని వెంటరారు. మనుష్యులు చనిపోయేటప్పుడు వెంటవచ్చేవి రెండేరెండు. ఎవరు చేసిన పుణ్యపాపములు మాత్రమే వారివెంట వస్తాయి.

"జాతస్య మరణం ధృవం" పుట్టిన వాడు ఏదో ఒకరోజున మరణించక తప్పదు. అయితే ఈ వాస్తవాన్ని విస్మరించి, ధన సంపాదనే జీవితపరమావధి అని భావించి, పాపపుణ్యాలను విచారించక అనేక అక్రమ, అనాచార, అవినీతి మార్గముల ద్వారా ధనాన్ని సంపాదించి కూడబెడుతుంటారు. సంపాదించి ధనాన్నయినా సద్వినియోగం చేస్తారా! అంటే అదీ చేయరు. తాము తినరు, ఇతరులకు పెట్టరు. 'దాచుకుంటే, దోచుకుంటారు'. ఇకపోతే అంత కష్టపడి సంపాదించిన సొమ్ము ఏమైనా చనిపోయేటప్పుడు వారి వెంట వస్తుందా? అంటే అదీరాదు. తాము అనుభవించక, పుణ్యకార్యాలకు ఖర్చు పెట్టక, చనిపోయేటప్పుడు వెంటరాని ద్రవ్యమువలన ప్రయోజనం ఏమిటి? కనుక మనం సంపాదించిన ద్రవ్యంలో కొంత భాగాన్నయినా బీదలకు, పేదలకు పెట్టాలి. పుణ్య కార్యాలకు వినియోగించాలి.

"ధరణిలో వేయేండ్లు తనువు నిల్వఁగబోదు
ధనమెప్పటికి శాశ్వతంబు గాదు
దార సుతాదులు తనవెంట రాలేరు
భృత్యులు మృతిని తప్పింపలేరు
బంధుజాలము తన్ను బ్రతికించుకోలేరు
బలపరాక్రమేమి పనికి రాదు
ఘనమైన సకల భాగ్యము లెంతఁ గల్గియు
గోచి మాత్రంబైన గొనుచుఁబోదు
"వెట్టి కుక్కల భ్రమలన్ని విడిచి నిన్ను
భజనఁ జేసెడి వారికి బరమ సుఖము
భూషణ వికాశ! ధర్మపురినివాస!
దుష్ట సంహార! నరసింహ దురిత దూర!" - నరసింహ శతకము

ధనం - దానం

"అదాన దోషేణ భవేద్దరిద్రో
దారిద్ర్య దోషేణ కరోతి పాపమ్
పాపాదవశ్యం నరకం ప్రయాతి
పునర్దరిద్రః పునరేవపాపీ".

"గత జన్మలో ఎవరికీ దానం చేయకపోవడం వలన, ఈ జన్మలో దరిద్రులుగా పుడుతారు. అట్టి దారిద్ర్య బాధవలన అనేక పాపపు పనులు చేయవలసి వస్తుంది. అలా పాపాలు చేయడం వలన నరకం ప్రాప్తిస్తుంది. ఆ నరకంలో కొన్నాళ్ళుండి మళ్ళీ దరిద్రులుగా పుట్టటం జరుగుతుంది".

"దేయం దీన జనాయ చ విత్తం" తనకున్న దానిలో దీనులకు, దరిద్రులకు కొంత యిచ్చి సాయం చేయవలెనని శాస్త్రములు హెచ్చరిస్తున్నాయి. ఆ విధంగా యివ్వకుండా, అక్రమ, అనాచర, అవినీతి మార్గములద్వారా సంపాదించి, కూడపెట్టిన లోభికి ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అధోగతి తప్పదు.

"అదాన దోషేణ భవేద్దరిద్రః" గత జన్మలో దానం చేయనివారు, ఈ జన్మలో దరిద్రులుగా పుడతారు. ధనంవుండి కూడా ఈ జన్మలో దానం చేయనివారు, వచ్చే జన్మలో దరిద్రులుగా పుడుతారు. అట్టి దారిద్ర్య బాధకు తట్టుకోలేక పాపపు పనులు చేస్తారు. పాపపు పనులు చేయడం వలన వారికి నరకం ప్రాప్తిస్తుంది. కొంతకాలం అక్కడ నరకయాతనలు అనుభవించి తిరిగి దరిద్రుడుగా జన్మిస్తాడు, కారణమేమిటి? తాను సంపాదించిన ధనంలో కొంత భాగాన్ని దానం చేయకపోవటం వలననే ఈ దుస్థితి దాపురిస్తున్నది.

దానధర్మాలకు వినియోగించిన డబ్బు ఇహమునందు, పరమునందు కూడా తిరిగి వస్తుంది. స్నేహితులకు వినియోగించిన డబ్బు ఇహమునందు మాత్రమే తిరిగి వస్తుంది. భోగములకొరకు దుర్వినియోగం చేయు డబ్బు ఇహమునందుగాని, పరమునందుగాని తిరిగి రాదని శాస్త్రములు చెబుతున్నాయి.

"దానధర్మము లేక దయయు సత్యము లేక
మానసమున మంచి నీతి లేక
చెడు గుణంబులతోడ చెలగాడుచున్నట్టి
హీను డిలను చెడును పరము చెడును". -బాబా

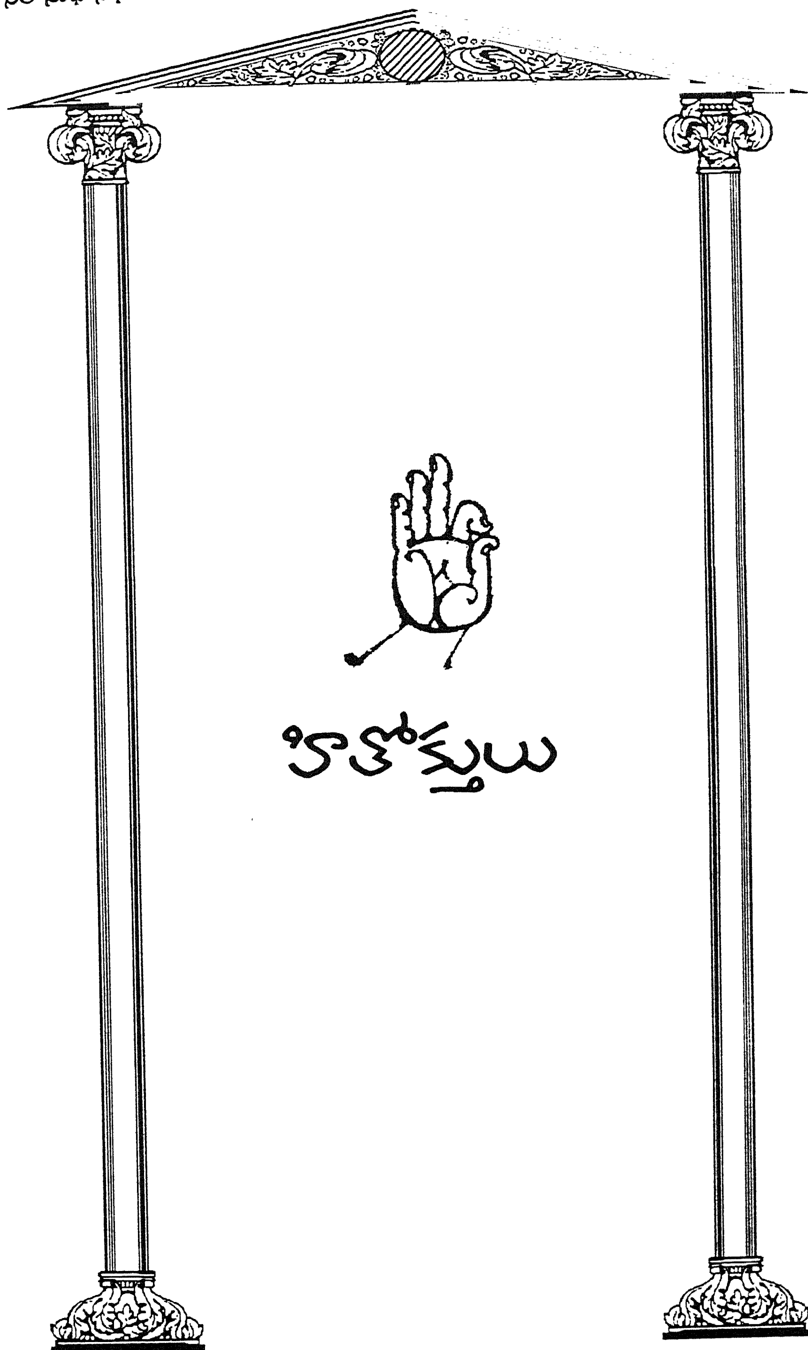
పరమాత్మ ఒక్కడే

"మృత్పిండ మేకో బహుభాండరూపం
సువర్ణమేకం బహు భూషణాని
గోక్షీరమేకం బహు ధేనుజాతం
ఏకః పరాత్మా బహు దేహవర్తీ"

"కుండలు వేరైనా వాటిలో వున్న మన్ను ఒక్కటే. నగలు వేరైనా వాటిలో ఉన్న సువర్ణం ఒక్కటే. ఆవులు వేరైననూ పాలు ఒక్కటే. అలాగే శరీరాలు వేరువేరుగా ఉన్నా వారిలో ఉన్న పరమాత్మ ఒక్కడే".

కుమ్మరి రకరకాలైన కుండలు, కూజాలు తయారు చేస్తాడు. వాటి ఆకారాలు చూడటానికి భిన్నంగా కనిపిస్తాయి. కాని అవన్నీ ఒకే మట్టితోనే తయారవుతాయి. కంసాలి రకరకాలైన ఆభరణాలు తయారు చేస్తాడు. స్త్రీలు కొన్ని ఆభరణాలు చెవులకు పెట్టుకుంటారు, మరికొన్ని మెడలో వేసుకుంటారు, ఇంకా కొన్ని నడుముకు పెట్టుకుంటారు. ఆ ఆభరణముల రూపనామములు భిన్నంగా ఉండినప్పటికినీ, అవన్నీ ఒకే బంగారంతో తయారుచేస్తాడు కంసాలి. ఆవుల రంగులు భిన్నంగా ఉండినప్పటికినీ, అవి యిచ్చే పాలు మాత్రం అన్నీ తెల్లగానే ఉంటాయి. అదే విధంగా శరీరాలు వేరువేరుగా ఉన్నప్పటికీ అందరిలో వున్న పరమాత్మ ఒక్కడే. ఆ పరమాత్మను కొందరు రాముడు అన్నారు. మరి కొందరు 'కృష్ణుడు' అన్నారు. ఇంకా కొందరు 'అల్లా' అన్నారు. మరికొందరు 'యేసు' అన్నారు. రూపనామములు వేరు వేరుగా ఉండవచ్చును. కాని పరమాత్మ ఒక్కడే. GOD IS ONE. ఈ యదార్థమును తెలుసుకోలేక మా దేవుడు... మా దేవుడు అని కలహించుకుంటున్నారు. ఇది మారాలి. ఏకాత్మ భావనను అభివృద్ధిపరచుకోవాలి.

**"శృంగారములు వేరు బంగారమొక్కటె
వస్త్రభేధములు వేరు వస్తువొక్కటె
పశుల వన్నెలు వేరు పాలు ఒక్కటె
జీవ జాతులు వేరు జీవుండు ఒక్కడె
కులములన్నియు వేరు పుట్టుక ఒక్కటే
పూలజాతులు వేరు పూజ ఒక్కటె
దర్శనంబులు వేరు దైవంబు ఒక్కడె
మతములన్నియు వేరు మార్గమొక్కటె
తెలియలేకను మానవుల్ తెలివి తప్పి
బ్రతుకు కోసము బహుబంధ బద్ధులైరి"** -బాబా

హితోక్తులు

నీతి సు

ఏ విధ

అదే శ

'మాతృ

ఇటువ

వారివా

వారికి

వివేకా

సందర్భ

మాతృ

దేశాన్ని

పవిత్ర

భారత

భూమిగ

శ్రమించ

గాంధీ

విశ్వంల

కర్మభూ

భారతి.

పెట్టుకో

మాతృదేశభక్తి

మనది భారతదేశము. ఇది మన మాతృభూమి. కని పెంచిన తల్లి మీద ఏ విధమైన 'మాతృభావన' మనకుంటుందో జన్మించిన ఈ దేశం మీద కూడా అదే విధమైన మాతృభావన మనకుండాలి. అందువలననే ఈ పవిత్రగడ్డను 'మాతృభూమి' (Mother Land)గా భావించి పూజించడం మన సంప్రదాయం. ఇటువంటి 'మాతృభావన' ప్రపంచంలో మరెచటా కనిపించదు. ఇతర దేశములవారు వారివారి దేశములను 'పితృభూమి' (Father Land)గా భావించుతారు ఇదే మనకు వారికి వున్నతేడా!

వివేకానంద ఆదర్శం :

స్వామీ వివేకానంద అమెరికా బ్రిటన్ మొదలగు సంపన్న దేశాలను సందర్శించి, భారతదేశానికి బయలుదేరుతుండగా పత్రికా విలేఖరులు ***"ఇప్పుడు మీ మాతృభూమి పట్ల మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?"*** అని ప్రశ్నిస్తారు. అప్పుడు వివేకానంద ***"భారత దేశాన్ని లోగడ ప్రేమించాను కాని ఇప్పుడు భరతభూమిలోని ప్రతి ధూళికణం నాకు అత్యంత పవిత్రము. అది నాకొక తీర్థస్థానము"*** అని సగర్వంగా సమాధానం చెబుతాడు. భారత దేశంలోని ప్రతి పౌరుడి లక్ష్యం, ఆదర్శం అదేవిధంగా ఉండాలి. కనుక ***ఈ పుణ్య భూమిని మనం ప్రేమించాలి, గౌరవించాలి. ఈ దేశపురోభివృద్ధికి శక్తివంచన లేకుండా మనం శ్రమించాలి.*** ఇది మన కర్తవ్యం.

గాంధీజీ దేశభక్తి :

ఒకసారి మహాత్మాగాంధీ తన ప్రగాఢమైన దేశభక్తిని ప్రకటిస్తూ ***"సమస్త విశ్వంలోను నాకు ప్రియమైనది భారతదేశం. భారతభూమి నా మాతృదేవత. భారత్ ప్రధానంగా కర్మభూమి, భోగభూమి కాదు. నాకు అవసరమైన ఆధ్యాత్మికతనంతటిని ప్రసాదిస్తున్నది నా యీ భారతి. నా సర్వస్వమూ ఆమె పెట్టిన భిక్షయే. అందువలననే నేను, తల్లి బిడ్డను అంటి పెట్టుకొనియున్నట్లుగా, భరతమాతను అంటిపెట్టుకుని ఉంటాను"*** అని చెప్పకుంటారు.

మాక్స్‌ముల్లర్ :

'ఈ లోకంలో భూలోక స్వర్గము అనిపించునట్టి దేశం ఎక్కడ ఉన్నదని ఎవరైనా అడిగితే, అదిగో భారతవర్షము అని వేలెత్తి చూపుదును" అని అంటారు ప్రముఖ జర్మన్ పండితుడు మాక్స్‌ముల్లర్. ఒకసారి భారతీయ సంస్కృతీ విశిష్టతను గురించి, ఆక్స్‌ఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో ఏర్పాటు చేయబడిన తర్ఫీదు పొందుతున్న ఐ.సి.యస్. ఆఫీసర్ల సభలో చక్కటి ఉపన్యాసం కూడా చేస్తారు మాక్స్‌ముల్లర్. ఆ ఉపన్యాసముల సంకలనమే, 'India, What it can teach us' (భారతదేశం మనకేం నేర్పగలదు?)గా ముద్రించబడింది. మాక్స్‌ముల్లర్ సంస్కృతం నేర్చుకొని అనేక నీతిశ్లోకాలు కూడా వ్రాసారు. ఆక్స్‌ఫర్డ్ సమీపంలో ఒక ఆశ్రమమును నిర్మించుకొని, భారతీయ ఋషులలాగే **'మోక్షమూలర్‌భట్టు'** అని పేరు పెట్టుకొని, భార్యతోసహా తన శేష జీవితమును అక్కడ ప్రశాంతంగా గడిపారు. ఒక విదేశీయుడు భారతీయ సంప్రదాయం ప్రకారం జీవితాన్ని గడపటం ఆశ్చర్యం కాదా?

విల్‌డ్యూరంట్ :

భారతీయుల 'మాతృభావన' పవిత్రతను చక్కగా అర్థం చేసుకొని, భారతదేశం యొక్క ఔన్నత్యమును వర్ణించుతూ ప్రసిద్ధ అమెరికన్ చరిత్రకారుడు 'విల్‌డ్యూరంట్'. "Mother India is, In many ways, the mother of us all" (భారతమాత అనేక విధములుగా మన అందరికీ తల్లి) అని ప్రశంసిస్తాడు. ఒక విదేశీయుడే 'మాతృభావన' పవిత్రతను అర్థం చేసుకోగలిగినప్పుడు మనం అర్థం చేసుకోలేమా?

రాయప్రోలు :

ప్రముఖ తెలుగు కవి రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు యువతను ప్రబోధిస్తూ, అనేక పద్యాలు వ్రాసి, దేశభక్తి భావాలను విస్తృతంగా ప్రచారం చేసారు. ఆయన సాహిత్యం ముఖ్యంగా ఆంధ్ర యువకులలో ఉత్తేజాన్ని, ఉత్సాహాన్ని కలుగజేసింది.

"ఏ దేశమేగిన ఎందుకాలిడిన
ఏ పీఠమెక్కినా ఎవ్వరేమనిన
పొగడరా నీ తల్లి భూమిభారతిని
నిలుపరా నీ జాతి నిండు గౌరవము".

"లేరురా ఇటువంటి భూదేవి యెందు
లేరురా మనవంటి ధీరులింకెందు
అవమానమేలరా అనుమానమేలరా
భరతపుత్రుడనంచు భక్తితోపాడ"

ఎక్కడికి వెళ్ళినా, ఏ పని మీద వెళ్ళినా నేను భారతీయుడ్ని, నాది భారత దేశము! అని సగర్వంగా చెప్పకోవాలి. భారతదేశ ఔన్నత్యాన్ని చాటాలి. మాతృదేశభక్తిని ధైర్యంగా ప్రకటించుకోవాలి. ఇది మన కర్తవ్యం.

పూర్వజన్మ సుకృతం వలన ఈ పవిత్ర భూమిలో మనం జన్మించాం. ఈ పుణ్యభూమిలోని ప్రతి అణువు మనకు అత్యంత పవిత్రమైనది. మనకు జన్మనిచ్చిన ఈ భరతమాతకు మనం ఎంతో ఋణపడి ఉన్నాం. ఆమె పాదసేవ చేయడం మన విద్యుక్త ధర్మం. *కర్తవ్యాన్ని విస్మరించకండి! కాలాన్ని వృథా చేయకండి! మాతృదేశభక్తిని పెంపొందించుకోండి! భారతదేశ సమైక్యతను, సమగ్రతను కాపాడండి! దేశపురోభివృద్ధికి శక్తివంచన లేకుండా కృషి చేయండి! ఇదే మన ఆశయం*, ఇదే మన కర్తవ్యం.

"భారతీయులుగా జీవించడం అలవరచుకోండి. భారతమాతను ఆరాధించండి. భారతదేశ పురోభివృద్ధికి అహర్నిశలూ శ్రమించండి. అయితే విదేశీ సంపర్కంవలన మనలో దేశభక్తి నశించింది. మన సంస్కృతిని విస్మరిస్తున్నాం. ఏ జాతి తన సనాతన సంస్కృతిని విస్మరిస్తుందో, ఆ జాతికి మనుగడే వుండదు. కన్నతల్లి మీద మాతృభావన, భరతమాత మీద మాతృదేశభక్తి ఉండాలి".

- సరోజినీ నాయుడు

దైవభక్తి

"డివోషన్ లేని బ్రతుకు ఓషన్" అన్నారు శ్రీ సత్యసాయిబాబావారు. భక్తిలేని జీవితం సముద్రంలాంటిది. సముద్రంలో నీరు పుష్కలంగా ఉన్నప్పటికీ త్రాగడానికి ఉపయోగపడదు గదా! అదే విధంగా భక్తిలేని వాని జీవితం కూడా అంతే. భక్తి అంటే కేవలం దైవభక్తి మాత్రమేకాదు. కనిపెంచిన తల్లిదండ్రుల మీద 'భక్తి' ఉండాలి. పెద్దల మీద భక్తి ఉండాలి. దేశభక్తి అందరికీ ఉండాలి. ఇంతమంది మీద భక్తి ఉన్నప్పుడు 'సృష్టికర్త' మీద భక్తి ఉండకూడదా? ఇది విజ్ఞతతో ఆలోచించవలసిన విషయం.

ఇకపోతే భక్తికి మూలం శ్రద్ధ. తల్లి మీద శ్రద్ధ వుండాలంటే 'ప్రేమ' ఉండాలి. 'ప్రేమ' ఉండాలంటే 'విశ్వాసం' ఉండాలి. అనగా ఈమె 'నా తల్లి' అనే విశ్వాసం మొదట ఉండాలి. అట్టి విశ్వాసం వున్నప్పుడే తల్లిని ప్రేమించగలుగుతాం. ప్రేమ వుండినప్పుడే 'శ్రద్ధ' ఏర్పడుతుంది. శ్రద్ధ ఉన్నప్పుడే 'భక్తి' కలుగుతుంది. కనుక మొదట మనం విశ్వాసాన్ని పెంచుకోవాలి. ప్రేమతో, శ్రద్ధతో సేవలు చేయాలి. దానినే 'భక్తి' అని అంటారు. అట్టి భక్తిలేనివారి జీవితం సముద్రం వంటిది.

పూజలు చేయుటం, ఆరాధనలు సల్పటం, యజ్ఞయాగాది క్రతువుల నాచరించటం, పుణ్యక్షేత్రాలను సందర్శించడం మాత్రమే 'భక్తి' అని చాలా మంది భావిస్తుంటారు. ఇది మాత్రమే కాదు. దివ్యత్వం మీద పరమప్రేమను పెంచుకోవడం. **'భక్తి'** అనగా పరిపూర్ణ ప్రేమయే భక్తి. ప్రేమయే దైవం. Love is God అన్నారు గదా! కనుక సర్వులయందునూ ప్రేమను పెంచుకోవాలి.

భక్తి అనగా పరిపూర్ణ ప్రేమ. భక్తికి, ప్రేమకు అవినాభావ సంబంధమున్నది. ***ముక్తికి సాధన భక్తి. భక్తికి రూపం ప్రేమ. నిస్వార్థమైన ప్రేమతో తల్లిదండ్రులను పూజించాలి. అఖండమైన ప్రేమతో, ప్రతిఫలాపేక్ష లేకుండా సృష్టికర్త (దైవము)ను ఆరాధించాలి.*** అదే 'పరమభక్తి'.

రామకృష్ణ పరమహంస :

'శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం' శ్రద్ధగలవానికే జ్ఞానం అబ్బుతుంది అని భగవద్గీత బోధిస్తున్నది. 'భక్తి' అనే పుష్పము నుండి జ్ఞానం ఆవిర్భవిస్తుంది. అట్టి అకళంక భక్తునికి ఒకవేళ శాస్త్ర పరిజ్ఞానం లేకపోయినా, ఆధునిక చదువులు చదువకపోయినా ఫరవాలేదు.

జ్ఞానోదయం కలగడానికి అర్హుడే అవుతాడు. ఉదాహరణకు **'రామకృష్ణ పరమహంస'**. ఆయన ఏ ప్రాపంచిక చదువులు చదవలేదు. కాని 'మహాజ్ఞాని' అని పేరుగాంచాడు. అది ఎలా సాధ్యమైంది? భక్తి శ్రద్ధలే ఆయనను అంతవాడిగా చేసాయి. కాబట్టి లౌకిక చదువులు విడనాడమని కాదు, అవి కూడా అవసరమే. అవి లేకపోయినా ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానమును సంపాదించవచ్చుననడానికి రామకృష్ణ పరమహంసను ఉదాహరణగా పేర్కొనటమైనది. **"జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమం"**. జ్ఞానములలోకెల్ల ఆత్మజ్ఞానం ఉత్తమమైనది గదా!

ప్రహ్లాదుడు :

ప్రహ్లాదుడు హరిభక్తుడు. అతని తండ్రి హిరణ్యకశిపునికి 'హరి' మాటంటే అసలే సరిపడదు. హరిని స్మరించకుండా వుండలేడు ప్రహ్లాదుడు. 'హరి' పేరును స్మరించవద్దని కుమారుని ఎన్నో బాధలు పెడుతాడు. ఏనుగులతో త్రొక్కిస్తాడు. విషసర్పాలతో కరిపిస్తాడు. కొండలను మీదనుండి దొర్లిస్తాడు. కొరడాలతో కొట్టిస్తాడు. అయినప్పటికీ ప్రహ్లాదుడు హరి నామస్మరణను విడనాడడు. హిరణ్యకశిపునికి ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఏమిచేయాలో తోచక, విసిగిపోయి చిట్టచివరికి ***"నీకు శక్తివుంటే ఈ స్తంభములో నీ హరిని చూపించు"*** అని గర్జించి అడిగి, తన గదతో ఆ స్తంభమును మూడు ముక్కలు చేస్తాడు. నృసింహ అవతారంలో బయటకు వచ్చి హిరణ్యకశిపుణ్ణి సంహరిస్తాడు 'హరి'.

భక్తితో సాధించలేనిదంటూ, ఈ ప్రపంచంలో మరొకటి లేదని ఈ ఉదంతం చాటుచున్నది. ***నిశ్చలభక్తి, నిర్మల హృదయం, శ్రద్ధ, పట్టుదల ఉన్నవారికి పరమాత్మ అనుగ్రహం వుంటుందనే విషయం ఈ సంఘటన ఋజువు చేస్తున్నది.***

భక్తకన్నప్ప :

పూర్వం కాళహస్తి సమీపానగల కొండల్లో 'కన్నప్ప' అనే వేటగాడు నివసిస్తుండేవాడు. పగలల్లా వేటాడేవాడు. సాయంత్రం ఒక శివలింగానికి, తనకు చేతనైనట్లుగా పూజ చేస్తుండేవాడు. నోటినిండా నీటిని పుక్కిలిబట్టి, ఆ నీటితో శివలింగానికి అభిషేకం చేసేవాడు. వేటాడి తెచ్చిన జంతువుల పచ్చి మాంసాన్ని నైవేద్యం పెట్టేవాడు. ఒకనాడు

ఆ గుడి పూజారి మాంసం ముక్కలు, ఎముకలు చూచి నిర్ఘాంతపోయాడు. ఆ విధంగా గుడిని అపవిత్రం చేస్తున్నదెవరో కనిపెట్టటానికి ఒకనాడు ఆ శివలింగం వెనుక దాగి కూర్చున్నాడు. కన్నప్ప భక్తి అంటే శివునికి ప్రీతి. కన్నప్ప భక్తి శ్రద్ధలు ఎంతటివో పూజారికి చూపించదలచుకున్నాడు శివుడు. ఇంతలో కన్నప్ప రానే వచ్చాడు. ఆ రోజు శివలింగానికి రెండు కళ్ళు వుండటం గమనించాడు. ఒక కన్ను ఎర్రగా వుండి కన్నీరు కారుతున్నది. కన్నప్ప బాధపడ్డాడు. కన్నీటిని తుడిచాడు. కానీ కన్నీరు ఆగలేదు. నీరు కారుతున్న కన్ను స్థానంలో తన కన్నును పెట్టాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. తన దగ్గరవున్న బాణం తీసుకొని, తన కంటిని పెరికి, ఆ నీరు కారుతున్న కన్ను స్థానంలో వుంచాడు. నీరు కారటం ఆగింది. కానీ రెండవ కంటి నుంచి నీరు కారటం మొదలైంది. కన్నప్ప ఏ మాత్రం కలవరపడకుండా, వెంటనే తన కాలిని, ఆ రెండవ కంటిపైన గుర్తుగా వుంచి, తన రెండవ కంటిని కూడా పెరికి శివుని రెండవ కంటి స్థానంలో ఉంచుతాడు.

పరమేశ్వరుడు తన భక్తుని భక్తి శ్రద్ధలకు మెచ్చి, ప్రత్యక్షమై కన్నప్పకు తిరిగి చూపును అనుగ్రహిస్తాడు. ***అనన్య భక్తిగల భక్తుణ్ణి, భగవంతుడు సర్వవిధములా, సర్వవేళలా రక్షించి తీరుతాడని*** ఈ సంఘటన మనకు తేటతెల్లం చేస్తున్నది.

"భగవంతుడు భక్తిని చూస్తాడేగాని శక్తినిచూడడు. గుణమును చూస్తాడేకాని కులమును చూడడు. నీతిని చూస్తాడేగాని జాతిని చూడడు. చిత్తమును చూస్తాడేగాని విత్తమును చూడడు". ఇది యదార్థం. మోక్షమును పొందటానికి అందరూ అర్హులే. జాతి, మత, కుల లింగబేధములు లేవు. పశుపక్ష్యాదులు, జంతువులు సహితం మోక్షమునకు అర్హులేనని పురాణములు నిరూపిస్తున్నాయి. అందువలననే అట్టడుగున వున్న కులానికి చెందిన వేటగాడైన కన్నప్పకు మోక్షమును ప్రసాదించాడు. సాలెపురుగుకు, సర్పానికి, ఏనుగుకు (శ్రీకాళహస్తి మహత్మ్యము) కూడా మోక్షం ప్రసాదించబడింది. భగవంతుని దృష్టిలో భక్తి ప్రధానంగాని, ఇతర విషయములు ప్రధానం కావు.

కనుక భక్తిని పెంచుకోండి, శక్తిని కాదు (కండబలం కాదు) గుణమును పెంచుకోండి, కులమును కాదు. నీతిని పెంచుకోండి, జాతిని కాదు. చిత్తమును పెంచుకోండి, (మనసును విశాలం చేసుకోండి) విత్తము (డబ్బు)ను కాదు. ఈ సత్యమును విస్మరించకండి!

సత్యము

"సత్యం న్నాస్తి పరోధర్మః" 'సత్యం' కన్న పరమ ధర్మం లేదు. సత్యము యొక్క అంతరార్థం తెలుసుకుంటే సత్యస్వరూపం ఏమిటో అర్థమవుతుంది. **సత్ + ఇ + యం = సత్యం.** 'సత్' అనగా ప్రాణము, 'ఇ' అనగా అన్నము, 'యం' అనగా సూర్యుడు. మానవత్వానికి 'ప్రాణం' అత్యవసరం. ప్రాణం నిలబెట్టుకోవడానికి 'అన్నం' అవసరం. సమస్తమునకూ 'సూర్యుడు' ఆధారం. ఈ త్రిపుటికి 'భగవంతుడు' మూలం. కనుక **'సత్యమేదైవం' (Truth is God).**

లోకంలో సత్యం, నిజం అనే రెండు పదాలున్నాయి. సహజంగా ఈ రెండు పదాలకు ఒకటే అర్థమని చాలామంది భావిస్తుంటారు. ఇది కాదు. సత్యం వేరు, నిజం వేరు. వీటికి వేరువేరు అర్థములున్నాయి. 'నిజము' అనగా తాత్కాలికంగా నీవు చూచినది, విన్నది, అనుభవించినది మాత్రమే. ఉదాహరణకు ఒకసారి ఒకవ్యక్తిని చూచినప్పుడు తలకు రుమాల, కంటికి నల్ల అద్దాలు పెట్టుకొని వుండవచ్చు. అది అప్పటికి మాత్రమే నిజం. ఆ వ్యక్తే మరునాడు తలకు టోపి, కంటికి తెల్ల అద్దాలు పెట్టుకొని రావచ్చు. అది ఆనాటి నిజం. కనుక కనిపించేది, చూచేది నిజం.

'త్రికాలభాధ్యం సత్యమ్' మూడు కాలములయందునూ మార్పు చెందనటువంటిది సత్యం. దేశకాలమాన పరిస్థితులను బట్టి అది మారదు. సత్యం శాశ్వతమైనది. దానికి నశింపులేదు. సత్యం కేవలం నాలుకతో మాత్రమే పలికేది కాదు. త్రికరణ శుద్ధితో పలికేది సత్యం. మాటకు ప్రాణం సత్యం. కనుక ప్రతిఒక్కరూ **'సత్యం వద'** అట్టి సత్యమును పలుకవలెను.

'సత్యం' పేరు చెప్పగానే లోకంలో ప్రధానంగా ఇద్దరు మహనీయులు ప్రతి ఒక్కరి మదిలో మెదులుతారు. ***1. శ్రీరామచంద్రుడు 2. సత్యహరిశ్చంద్రుడు.*** సత్య వాక్పరిపాలన అత్యంత పరమోత్కృష్టమైన ధర్మమని ఆచరణ ద్వారా నిరూపించాడు 'శ్రీరాముడు'. ఇచ్చినమాటను నిలబెట్టుకోవడం కోసం, తన భార్యాబిడ్డలను కోల్పోయి కాటికాపరిగా మారాడు *'సత్యహరిశ్చంద్రుడు'.*

"సత్యం అన్నింటికంటే ఉత్తమమైన నీతి. మరే ఇతర మార్గాల ద్వారా దేశానికి మేలు చేకూర్చలేము. అయితే సత్యాన్ని పాలించటం అగ్ని పరీక్షలాంటిది. బంగారం రాటు తేలాలంటే అగ్నిలో మండిస్తాం. సత్య పరీక్షకూడా ఇట్టిదే" అని అంటారు బాలగంగాధర తిలక్.

"నీవు సత్యమును అనుసరించునప్పుడు, ఎవరి గుండైనా పగిలినా విచారించనవసరంలేదు. సత్యమును హత్యచేయడం కంటె ఆ ఒక్క శరీరము నాశనము అయినా ఫరవాలేదు. శరీరం భగ్నమైనా సత్యం భగ్నం కాకూడదు" అని అంటారు స్వామి రామతీర్థ.

"సత్యమే నా దైవము. అహింస ద్వారా మాత్రమే నేను దైవాన్ని చేరుకోగలుగుతాను" అని అంటారు మహాత్మా గాంధీ.

"సత్యం జనవిరోధాయ, అసత్యం జనరంజకం" సత్యం చెబితే విరోధులమవుతామని, అసత్యం చెప్పి తప్పకోవటానికి ప్రయత్నిస్తుంటారు కొందరు. ఇది మంచిది కాదు.

సత్యమును పలుకవలెను, ప్రియమైన దానిని చెప్పవలెను, సత్యమైనను అప్రియముగా చెప్పరాదు. ప్రియముగదాయని అసత్యమైనచో చెప్పరాదు. ఇది సనాతమైన ధర్మము.

అసత్యం చెప్పరాదు (కథ)

కొంతకాలం క్రిందట ఒక తండ్రి తన ముద్దుల కుమారుడైన 'ఉదయ్'కి నాలుగు బంగారు నాణెములు యిచ్చి దాచుకోమని చెబుతాడు. పరీక్ష ప్యాసయిన తరువాత ఆ బంగారు నాణెములతో ఉంగరం చేయిస్తానని చెప్పి బజారుకు వెళ్ళుతాడు. ఆ నాణెములను ఆ బాలుడు బల్లమీద పెట్టి చదువులో నిమగ్నుడైనాడు. ఇంతలో ఆ అబ్బాయి చెల్లెలు ***'విజయగౌరి'*** అక్కడకు వచ్చి, ఆ బంగారు నాణెములను చూచి ***"అన్నయ్యా! ఇవేమిటి?"*** అని అడుగుతుంది. అప్పుడు ఉదయ్ ***"ఇవి వరహాల చెట్టుకు కాసినాయి. వీటిని మరల పాతిపెట్టితే, మొక్కలు మొలచి, చెట్లు అయి, చాలా చాలా కాయలు కాస్తాయి. ఆ కాయలలో ఇటువంటి బంగారు నాణాలు చాలా ఉంటాయి".*** అని చెప్పి చదువుకుంటుంటాడు. గౌరి చాలా చిలిపి పిల్ల. ఆ నాణెములను చడీచప్పడు కాకుండా తీసుకొని బావి వద్దకు వెళ్ళుతుంది. చిన్నగొయ్యిని తీస్తుంది. ఆ నాణెములను ఆ గోతిలో పెట్టి మట్టి కప్పి ఆడుకోవడానికి వెళ్ళుతుంది. ఉదయ్ చదువు పూర్తి చేసుకొని, బల్లమీద చూడగా ఆ నాణెములు కనిపించవు. ఆతురతతో వెళ్ళి 'గౌరి'ని అడుగుతాడు. జరిగినదంతా చెబుతుంది. బావివద్దకు పరుగెత్తుతారిద్దరు. గోతిమీద కప్పిన మట్టిని తీస్తారు. ఆ నాణెములు కనిపించవు. ఆ బాలిక ఆ నాణాలను గోతిలో పెడుతుండగా ఆ ప్రక్కనే అంట్లు తోముతున్న పనిమనిషి వాటిని చూచి వుండవచ్చును, ఆ తరువాత

వాటిని సంగ్రహించి వుండవచ్చును. ఏది ఏమైనప్పటికీ నాణాలు మాత్రం కనిపించవు. తన చెల్లెల్ని కొడుతాడు. ఏడుస్తూవెళ్ళి అమ్మతో జరిగినదంతా చెబుతాడు. ఇదంతా వింటున్న వాళ్ళ నాన్న వచ్చి *"అబద్ధమాడినందులకు తగిన శాస్తి జరిగిందిలే!"* అని అంటాడు.

ఈ కథ నుంచి మనం ఒక నీతిని నేర్చుకోవాలి. ఉదయ్ తన చెల్లెలుతో అబద్ధం చెప్పాడు. అది నిజమని నమ్మి విజయ గౌరి ఆ విధంగా చేసింది. నాణాలు కనిపించకుండా పోయినాయి. కనుక ***పొరపాటున కూడా పిల్లలతో అబద్ధం చెప్పకూడదు. పరిహాసంగానైనా సరే అసత్యపు మాటలు మాట్లాడరాదు. ఎల్లప్పుడూ సత్యమునే పలుకవలెను.***

సత్యం జయిస్తుంది (కథ)

ఒక గ్రామంలో ఒక యువకుడు వుండేవాడు. పగలు జూదం ఆడటం, రాత్రిపూట దొంగతనం చేయటం అతని నిత్యకృత్యం. ఆ గ్రామానికి ఒకసారి ఒక సన్యాసి వస్తాడు. అతని ఆధ్యాత్మిక ప్రసంగాలు ఒక దేవాలయంలో ఏర్పాటు చేయబడినాయి. వినడానికి గ్రామంలోని పెద్దలు వెళ్ళేవారు. వాళ్ళతోపాటు ఆ యువకుడు కూడా వెళ్ళి స్వామీజీ ప్రసంగాలు వినేవాడు. ఒకనాడు స్వామీజీ ప్రసంగం పూర్తి అయింది ఎవరిండ్లకు వారు వెళ్ళారు. ఆ యువకుడు మాత్రం అందరూ వెళ్ళేంతవరకు వుండి, స్వామీజీ పాదముల మీదపడి ***"స్వామీజీ! నన్ను మీ శిష్యునిగా చేర్చుకోండి!*** అని ప్రాధేయ పడుతాడు. ***'నాయనా! నీ నిత్యకృత్యమేమిటి?'*** అని ప్రశ్నిస్తాడు ఆ స్వామి ***"పగలు జూదం, రాత్రి దొంగతనం"*** అని ధైర్యంగా చెబుతాడు. ఆ యువకుడు. 'వాటిని మానివేయలేవా?' అని ప్రశ్నిస్తాడు స్వామి. ***"దొంగతనం నావృత్తి. దాని వలననే నేను, నా కుటుంబం జీవిస్తున్నాం. ఇక జూదం నా కాలక్షేపం. దానిని వదిలితే పగలంతా ఏమి చేయాలి?"*** అని అడుగుతాడు. స్వామి ఆ యువకుని నిజాయితీని గుర్తించి ***"సరే! నీలో వున్న ఒక్క దుర్గుణాన్ని వదిలేయి అప్పుడు నిన్ను శిష్యునిగా స్వీకరిస్తాను"*** అంటాడు. సంతోషంతో ***"స్వామీ! ఈ క్షణం నుండి నేను అసత్యమాడను"*** అని వాగ్దానం చేస్తాడు ఆ యువకుడు. ఆశీర్వదిస్తాడు స్వామి.

ఒకసారి ఆ యువకుడు దొంగతనం చేయడానికి రాజభవనంలోని పై అంతస్తుకు చేరుతాడు. అదే సమయంలో రాజుగారికి నిద్రపట్టక వరండాలో తిరుగుతుంటాడు. రాత్రి గదా! సాదాసీదా దుస్తులు వేసుకొని గాలి కోసం అటూ ఇటూ పచార్లు చేస్తుంటాడు. అలికిడై ***'ఎవరక్కడ? ఎవరక్కడ?'*** అని పెద్దగా అరుస్తాడు రాజు. అసత్యమాడనని గురువుగారికి వాగ్దానం చేసాడు గదా! ఆ దొంగ. ధైర్యంగా

ముందుకు వెళ్ళి *'నేను దొంగను'* అని చెబుతాడు ఆ యువకుడు. రాజుగారికి ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. దొంగ భుజం మీద చేయివేసి *"నేనూ దొంగనే. దొంగతనం చేయడానికి వచ్చాను. నాకు ఈ రాజభవనంలోని విషయాలు అన్నీ తెలుసు. మనమిద్దరం కలిసి దొంగతనం చేద్దాం. అయితే ఒక షరతు. దొంగిలించిన సొమ్ము చెరిసగం అన్నాడు.* రాజు లోపలికి వెళ్ళి గది తాళపు చెవులను తీసుకొని దొంగకిచ్చి *"అదిగో! ఆ గదిలో నిధులున్నాయి వెళ్ళు! నేనిక్కడ కాపలా కాస్తుంటాను"* అని చెబుతాడు. దొంగ గదిలోనికి వెళ్ళి అన్ని బీరువాలు తెరిచి చూస్తాడు. ఒక పెట్టెలో వున్న అతివిలువైన వజ్రముల మీద ఆ దొంగ దృష్టి పడుతుంది. అయితే ఆ పెట్టెలో మూడు వజ్రములున్నాయి. దొంగిలించిన సొమ్మును చెరిసగం పంచుకోవాలనే షరతు గుర్తుకు వస్తుంది. రెండు వజ్రములను మాత్రమే తీసుకొని బయటకు వచ్చి, *"ఇదిగో రెండు వజ్రములు. ఒకటి నీకు, మరొకటి నాకు"* అని చెప్పి ఒక వజ్రమును యిచ్చి, వెళ్తానంటాడు. రాజుగారు దొంగ చిరునామా అడుగుతాడు. మొదట చెప్పడానికి సంశయిస్తాడుగాని, స్వామీజికి యిచ్చిన వాగ్దానం (అసత్యమాడను) గుర్తుకు వచ్చి తన ఇంటి చిరునామా చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు.

మరునాడు రాజభవనంలో దొంగతనం జరిగిందని అందరికీ తెలుస్తుంది. ఏమీ తెలియనట్లు రాజుగారు కొలువుకు విచ్చేస్తారు. మంత్రిని పిలిచి *"దొంగిలింపబడిన వస్తువుల సమాచారమును పరిశీలించి నాకు తెలియపరచండి!"* అని ఆజ్ఞాపిస్తాడు రాజుగారు. మంత్రి ఖజానా గదిలో ప్రవేశించి అంతా పరిశీలించాడు. ఎక్కడ వస్తువులు అక్కడనే ఉంటాయి. వజ్రాలువున్న పెట్టె మాత్రం తెరచి ఉంటుంది. మూడు వజ్రములకు బదులు ఆ పెట్టెలో ఒకే వజ్రం ఉంటుంది. దానిని మంచి అవకాశంగా భావించి, ఆ వజ్రమును కోటు జేబులో దాచిపెట్టుకొని బయటకు వచ్చి *"రాజా! ఒక పెట్టె మాత్రం తెరచి ఉన్నది. అందులోని మూడు వజ్రములులేవు"* అని చెబుతాడు మంత్రి. రాజుగారు మంత్రి చేసిన కుట్రను పసికడుతాడు. ఏమీ ఎరుగనట్లు భటులను పిలిచి, దొంగ యొక్క ఇంటి గుర్తులు చెప్పి, అతనిని పట్టుకొని రావల్సినదిగా ఆజ్ఞాపిస్తాడు.

భటులు వెళ్ళి దొంగను తీసుకొని వస్తారు. అసలు విషయం బయట పడుతుంది. మంత్రిని సోదాచేయగా వజ్రం కూడా బయటపడుతుంది. దొంగ యొక్క నిజాయితీని ప్రశంసించి, అతనిని తన కొలువులో నియమిస్తారు రాజుగారు. అసలు మంత్రికి పదవి పోతుంది. ఆనాటి నుంచి దొంగ యొక్క జీవన విధానమే మారిపోయింది. ఈ కథ మనకు ఒక చక్కటి నీతిని బోధిస్తున్నది. *"సత్యం జయిస్తుంది, అసత్యం ఏదో ఒకనాటికి అపజయమును పొందుతుంది".*

ధర్మము

'ధర్మము' అనగా సాధారణంగా దానాలు చేయడమని, ధర్మసత్రాలు కట్టించడంలాంటివని చాలామంది భావిస్తుంటారు. ఇది సరియైన నిర్వచనం కాదు. మానవుడు చేయవలసిన కర్తవ్యాన్ని 'ధర్మము' అని అంటారు.

'ధృయతా ఇతి ధర్మః' నిలిపి వుంచునది ధర్మము. ధర్మము వ్యక్తికీ, వ్యక్తికి మధ్య; వ్యక్తికి సమాజమునకు మధ్య; జడమైన, చైతన్యవంతమైన అన్ని వ్యవహారములలోను కర్ణధారియై, వాటి మధ్యగల సంబంధములను సుగమం చేయును. సంపూర్ణ జీవన విధానమునకు 'చుక్కాని' వంటిది ధర్మం. సమాజ రక్షణ, వ్యక్తివికాసం ధర్మము యొక్క ప్రధాన లక్ష్యాలు. వ్యక్తి శ్రేయస్సుకు, సమాజ శ్రేయస్సుకు తోడ్పడే నైతిక సూత్రావళినే 'ధర్మము' అని చెప్పవచ్చును. సకల చరాచర సృష్టిలో ఒక క్రమపద్ధతిలో నిలిపి వుంచునది, నడిపించగలది 'ధర్మము' మాత్రమే. సృష్టిని ఒక పెద్ద గొలుసుగా భావించుతే, ప్రతివ్యక్తీ ఆ గొలుసులోని ఒక 'లింకు' అని చెప్పవచ్చును. 'లింకు' పటిష్టంగా వుంటే గొలుసు గట్టిగా ఉంటుంది. అదేవిధంగా వ్యక్తి శ్రేయస్సు మీదనే సమాజ శ్రేయస్సు ఆధారపడి ఉంటుంది. వ్యక్తికి, సమాజమునకు మధ్యగల సంబంధ బాంధవ్యాలను నిర్దేశిస్తుంది 'ధర్మము'.

చతుర్విధ పురుషార్థముల (ధర్మం, అర్థం, కామం, మోక్షం)లో మొదటిది 'ధర్మం'. పూసలలో దారం లాంటిది ధర్మం. ధర్మంలేని పురుషార్థం నిరర్థకం. బాధ్యతలు (Duties) హక్కులు (Rights) మధ్య ఎట్టి ఘర్షణలు (Conflicts) రాకుండా కాపాడుతుంది 'ధర్మం'. ***'ధర్మం చర'*** అట్టి ధర్మమును మనం ఆచరించాలి, రక్షించాలి. ***'ధర్మో రక్షతి రక్షితః' ఎవరు ధర్మాన్ని రక్షించుతారో, వారిని ధర్మమే రక్షిస్తుంది. కాబట్టి ధర్మాచరణ ముఖ్యం. అది ప్రతి ఒక్కరి కర్తవ్యం.***

ధర్మోరక్షతి రక్షితః :

అది కురువంశ చక్రవర్తి శంతన మహారాజు మరణించిన సమయం. అతని కుమారుడు భీష్ముడు. తన తండ్రి శ్రాద్ధకర్మలు శ్రద్ధగా నిర్వర్తించుతుంటాడు. ఆ

దుఃఖసమయంలో గదాధరుడనే రాజు భీష్ముని బాధించాలనుకొని ఒక వర్తమానం పంపుతాడు. అందులో *'యువరాజా! పట్టపురాణి అయిన సత్యవతీదేవిని నాకు అప్పగించు లేదా యుద్ధానికి సిద్ధంగా ఉండు!"* అని వుంటుంది. భీష్ముడు ఆ లేఖను చూచి, అవమానంగా భావించి 'యుద్ధానికి సిద్ధమే' అని జవాబు పంపుతాడు. ఈ సంగతిని తెలుసుకొనిన ఆస్థాన పురోహితుడు వెంటనే భీష్ముని దగ్గరకు వెళ్ళి *"యువరాజా! మీరు ఇప్పుడు తండ్రిగారి శ్రాద్ధకర్మల దీక్షలో ఉన్నారు. ఈ పదిరోజులూ మీరు దివ్యాస్త్రములను తాకరాదు. ఈ పదిరోజులూ గడచిన తరువాత యుద్ధం చేయవచ్చు"* అని సలహా యిస్తాడు. పురోహితుడు యిచ్చిన సలహా ప్రకారం భీష్ముడు *"పదిరోజుల తరువాత యుద్ధానికి సిద్ధమవుతాను'* అని గదాధరునికి వర్తమానం పంపుతాడు. దీనిని భీష్ముని బలహీనతగా భావించి గదాధరుడు భీష్మునిపై యుద్ధానికి బయలుదేరుతాడు. గదాధరుడు దురహంకారి. అందులో తపస్సు చేసి సంపాదించిన శక్తివంతమైన చక్రాయుధం అతని చేతిలో ఉన్నది. ఆ చక్రాయుధాన్ని భీష్ముని పై ప్రయోగిస్తాడు. ఆ ప్రయోగించిన చక్రాయుధం భీష్ముని భవనం చుట్టూ తిరుగుతుంటుంది గాని భవనంలోనికి మాత్రం ప్రవేశించదు. భీష్మునికి ఏ హాని జరుగదు. ఈ దృశ్యమును చూచిన వారందరూ ఆశ్చర్యపడుతారు. గదాధరుడు నివ్వెరపోతాడు. కారణం ఏమిటి? విచారిస్తే ఒక సత్యం గోచరమవుతుంది.

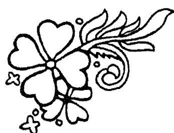
భీష్ముడు తండ్రి శ్రాద్ధకర్మలను శ్రద్ధగా చేస్తున్నాడు. అది కుమారుడి ధర్మం. అట్టి పవిత్ర ధర్మమును ఆచరిస్తున్నాడు భీష్ముడు. అందువలన తన ధర్మాన్ని పాటిస్తున్న భీష్మునికి ఎట్టి హాని కలుగలేదు. *'ధర్మో రక్షతి రక్షితః' ఎవరు ధర్మాన్ని పాటిస్తారో, ఆచరిస్తారో, రక్షిస్తారో, వారిని ధర్మమే రక్షిస్తుంది. ధర్మాచరణ ప్రతి ఒక్కరి కర్తవ్యం. విస్మరించకండి!*

ధర్మ ప్రవర్తన :

అది కురుక్షేత్ర మహాసంగ్రామ యుద్ధ భూమి. కౌరవ, పాండవసేనలు బారులు తీరాయి. యుద్ధ ప్రారంభ సూచనగా, ఇరు పక్షాలవారు దుందుభులు మ్రోగించారు. శంఖాలు పూరించారు. ఇంతలో ధర్మరాజు తన కిరీటాన్ని అస్త్ర శస్త్రాలను, పాదరక్షలను ప్రక్కనపెట్టి కౌరవ సేనవైపు నడచి వెళ్ళుతుంటాడు. సోదరులు కూడా ధర్మరాజును

అనుసరిస్తారు. దుర్యోధనాదులు పాండవులు లొంగిపోయినట్లేనని భావిస్తారు. ధర్మరాజు భీష్మాచార్యునికి పాదాభివందనం చేసి వినయ విధేయతలతో ***"పితామహా! మా తండ్రిగారు పరమపదించిన తరువాత మమ్ముల్ని పెంచి పెద్ద చేసారు. విధివశాత్తు మీతోనే యుద్ధం చేయవలసి వస్తున్నది. మమ్మల్ని ఆశీర్వదించండి!"*** అని వేడుకుంటాడు 'ధర్మరాజు'. భీష్మాచార్యుల వారు ఆనంద భాష్పాలతో దగ్గరకు తీసుకొని ***"ధర్మనందనా! ధర్మోరక్షతి రక్షితః నేను ఇంతకన్నా చెప్పవలసింది ఏమీ లేదు. మీ ధర్మనిరతయే మీకు రక్ష!"*** అని ఆశీర్వదించాడు. వెంటనే పాండవులు తమ గురువుగారైన ద్రోణాచార్యుల వారివద్దకు వెళ్లి ***"గురువర్యా! సకల విద్యలను నేర్పిన మీతోనే యుద్ధం చేయాల్సి వచ్చింది. దీనికి మేమెంతో విచారిస్తున్నాం. మమ్మల్ని ఆశీర్వదించండి!*** అని ప్రాధేయపడుతారు. వారి గురుభక్తికి పరవశించి ***"ధర్మజా! మీ ధర్మవర్తనయే మిమ్ముల్ని రక్షిస్తుంది"*** అని ఆశీర్వదించారు ద్రోణాచార్యులవారు.

పాండవుల ధర్మనిరతి అంతటిది. వారి ధర్మాచరణే వారిని రక్షించింది. ఎవరు ధర్మాన్ని ఆచరిస్తారో, వారిని ధర్మమే రక్షిస్తుంది. కనుక ***ప్రతి ఒక్కరి ప్రవర్తన ధర్మబద్ధంగా ఉండాలి.***

'ధర్మము' అనే జలం లభించనంతవరకు 'నీతి' అనే విత్తనం అంకురించదు. ధర్మం మన కార్యక్రమాలన్నింటికీ మార్గదర్శకం. ధర్మాన్ని అనుసరించాలంటే అడవులకు వెళ్ళి తపస్సుచేయనవసరం లేదు. మనిషి సమాజంలో చేసే ప్రతిపనిలో ధర్మము ప్రతిబింబించాలి. ధర్మమే దైవం. 'ధర్మంచర' ఆచరించి చూపించవలసింది 'ధర్మం'. కేవలం నోటితో చెప్పేదికాదు.

- మహాత్మాగాంధి

శాంతి

'శాంతి' అంటే ఏమిటి? ఎవరు తిట్టినా, కొట్టినా మౌనం వహించునది కాదు. తనలో లేనటువంటి తప్పులను ఎవరు వేలెత్తి చూపినా, ఏమాత్రం ఉద్రేకపడక, సంతోషంగా కృతజ్ఞతను తెలిపేదే 'శాంతి'. అట్టి శాంతిని పొందాలంటే ముందుగా అశాంతిని దూరం చేసుకోవాలి. అశాంతికి మూలం అదుపులేని ఆశలు, కళ్ళాలు లేని కోరికలు. ఈ రెంటిని అదుపు చేయడానికి 'ఇంద్రియనిగ్రహం' అవసరం. ఇంద్రియ నిగ్రహమే నిశ్చల శాంతిని అందించును. శాంతి, ప్రశాంతిని ఇచ్చును. ప్రశాంత వాతావరణం ప్రపంచ శాంతికి దోహదం చేస్తుంది. కనుక మనం ***శాంతిని పెంచే శాంతి దూతలం కావాలి, అశాంతిని పెంచే యమదూతలు కారాదు.***

ఆశలు, అసూయలు; కోపం, కోరికలు; ఉద్రేకం, భయం మొదలగునవి అశాంతిని తెచ్చిపెడుతాయి. దయ, కరుణ, ప్రేమ, త్యాగములు శాంతిని తెచ్చి పెడుతాయి. ***'త్యాగాత్ శాంతిః'*** త్యాగము వలన శాంతి లభిస్తుంది. ఇతరులను ప్రేమించగలవాడే ప్రపంచానికి అధినేత కాగలడు. సంతృప్తి ప్రేమను పెంచుతుంది. ప్రేమగలవానిలో త్యాగం ఉదయిస్తుంది. ప్రేమ, త్యాగములే ప్రపంచ శాంతిని తెచ్చిపెడుతాయి. కనుక ప్రతిఒక్కరూ ప్రేమ త్యాగములను పెంపొందించుకోవాలి.

విశ్వామిత్రుడు :

విశ్వామిత్రుడు ముప్పై సంవత్సరాల పాటు ఘోర తపస్సు చేశాడు. అయినప్పటికీ ఆయనకు శాంతి లభించలేదు. కారణం? బ్రహ్మర్షి అయిన వశిష్ఠునితో క్రోధం పెంచుకున్నాడు. తాను కూడా బ్రహ్మర్షికావాలని ఎంతో శ్రమించాడు. బ్రహ్మర్షి కావాలనే కోరిక మంచిదే. కాని వశిష్టుని మీద 'పగ' పూనటం వలన పడరాని పాట్లుపడ్డాడు. కోపం, పగలవలన శాంతి చేకూరదని తరువాత తెలుసుకున్నాడు. శమదమాదుల వలననే వశిష్ఠుడు 'బ్రహ్మర్షి' కాగలిగాడని, కొడుకులందరూ చనిపోయినా అశాంతికి లోనుకాకుండా, ఇంద్రియనిగ్రహంతో తపమాచరించి వశిష్ఠుడు **'బ్రహ్మర్షి'** అయినాడని గ్రహించి, ఆ తరువాత ప్రశాంతంగా తపస్సుచేసి 'బ్రహ్మర్షి' అయినాడు విశ్వామిత్రుడు . ఆ తరువాత శ్రీరామచంద్రునికే గురువైనాడు. తన సకల విద్యలను శ్రీరామునికి ధారపోసి, సమర్పణ భావంతో పరమాత్మను సేవించి, శాంతుడై ముక్తిని పొందాడు విశ్వామిత్రుడు. ఈ ఉదంతం మనకు ఒక చక్కటి గుణపాఠమును నేర్పుతున్నది.

కోపతాపములు గలవానికి 'శాంతి' చిక్కదు. శాంతి లేనివాడు దేనినీ సాధించలేడు. *'పరమాత్మ అనుగ్రహాన్ని అంతకన్నా పొందలేడు. పరమాత్మను పొందడానికి శాంతియే పరమసాధనము. శాంతి కాముకులు మాత్రమే, సర్వులనూ జయించగలరు'.*

మహమ్మద్ ప్రవక్త:

మహమ్మద్ ప్రవక్త ఇస్లాం మతగురువు. సత్యం, శాంతి, ప్రేమలను విస్తృతంగా ప్రచారం చేసిన దైవాంశ సంభూతుడు. ఆయన ప్రబోధలకు ప్రపంచంలో మంచి ఆదరం లభించింది, ఆయనకు కీర్తి ప్రతిష్ఠలు కూడా తెచ్చిపెట్టాయి. సహజంగా లోకంలో కీర్తి పెరుగుతుంటే, అసూయపడేవారు కూడా పెరుగుతుంటారు, ద్వేషించేవారు బయలుదేరుతారు. ఆ రోజులలో అరబ్బీ దేశంలో ఒక వృద్ధురాలుండేది. ఆమె ఎందువలననో, మహ్మద్ ప్రవక్తమీద ద్వేషం పెంచుకుంది. ప్రతిరోజు మహమ్మద్ ఆమె ఇంటి ముందునుంచే మసీదుకు వెళ్ళేవాడు. ఆ సమయంలో అతనిని అవమాన పరచాలనే దుర్బుద్ధి ఆ వృద్ధురాలిలో కలిగింది. తన ఇల్లును ఊడ్చి దుమ్మును, ధూళిని ప్రోగుచేసి ఒక చోట పెట్టింది. ఇంతలో మహమ్మద్, తన ఇంటి ముందుగా వెళ్ళుతున్నాడు. మేడపైన వున్న ఆ ముసలమ్మ, అంతకు ముందే ప్రోగుచేసి పెట్టుకున్న ఆ చెత్తను మహ్మద్ నెత్తిమీద పోసి, ఆనందంతో చప్పట్లు కొడుతుంది. పాపం! మహమ్మద్ తన తలమీద, వంటిమీద, పడ్డ దుమ్మును దులుపుకుంటూ మసీదుకు వెళ్ళుతాడు. పైకి కూడా చూడడు. ముసలమ్మకు ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఆ విధంగా మూడురోజుల పాటు చేస్తుంది. ఆ ముసలమ్మ. అయినప్పటికీ మహమ్మద్ ఏ మాత్రం చలించడు, పైకి కూడా చూడకుండా శాంతంగా నడచి వెళ్ళుతాడు. నాల్గవ రోజున దుమ్ము నెత్తి మీద పడదు. ఆ విధంగా వరుసగా మూడు రోజులపాటు పైనుంచి దుమ్ముపడదు. ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. *"మూడు రోజుల నుంచి దుమ్ము ఎందువలన పడటం లేదు? ఆ దుమ్మువేసేవారికి నా శిష్యులు ఏమైనా అపకారం చేశారా? ఏమై ఉంటుంది?"* అని ఆలోచిస్తూ ఆ ఇంటివైపు చూస్తాడు. తలుపులు తెరచి వుంటాయి. లోపలకు వెళ్ళుతాడు. ఎవరూ కనిపించరు. మెట్లు ఎక్కి పైకి వెళ్ళుతాడు. అంతా నిశ్శబ్దం.. *"అమ్మా! అమ్మా!"* అని పిలుస్తాడు. లోపల గదిలో నుంచి మూలుగు వినిపిస్తుంది. తలుపుతోసి లోపలికి వెళ్ళుతాడు. ఒక ముసలమ్మ మూలుగుతూ కుక్కి మంచంలో పడుకొని వుంటుంది. ఆమెను సమీపించి *'అమ్మా! వంట్లో బాగాలేదా?'* అని అడుగుతాడు. *"అవును బాబూ!" మూడురోజులుగా జ్వరం వస్తున్నాది, మందుతెచ్చేవారు కూడా ఎవరూ లేరు నాయనా!"* అని

దీనంగా చెబుతుంది. తన నెత్తిమీద మట్టిపోసింది ఈ ముసలమ్మేనని గ్రహిస్తాడు. ఇప్పుడే వస్తానని చెప్పి బయటకు వెళ్ళుతాడు. మరికొద్ది సేపటికి సీసాతో సహా వస్తాడు. అవ్వను లేపి మందు యిస్తాడు. ఆ విధంగా మూడు రోజులపాటు వచ్చి మందు, ముసలమ్మకు యిచ్చి వెళ్లేవాడు. జ్వరం తగ్గుతుంది. ఇంతటి సహృదయత గలవాడి మీదనే మన్నుపోశానా? అని ఆ ముసలమ్మ బాధపడుతుంది. పశ్చాత్తాపంతో క్షమించమని వేడుకొంటుంది.

ఈ సంఘటన నుంచి మనం ఒక నీతిని నేర్చుకోవాలి. అదే *"తన కోపమే తన శత్రువు, తన శాంతమే తనకు రక్ష"* అనే సత్యాన్ని మరచిపోకండి!

గౌతమ బుద్ధుడు :

ఒకసారి గౌతమ బుద్ధుడు అడవిలో నడిచి వెళ్ళుతున్నాడు. ఒక నది కనిపించింది. దానిలో కాళ్ళూ, చేతులూ కడుక్కొని, ప్రక్కననే నున్న ఒక చెట్టు క్రింద కూర్చొని ధ్యానం చేసుకుంటున్నాడు. ఇంతలో (వే దారిన ఆ దేశపు రాజు గుర్రంమీద వెళ్ళుతున్నాడు. నీడగా ఉందని అక్కడ ఆగి, ధ్యానంలో నిమగ్నుడైవున్న ఆ సన్యాసిని చూచి *"ఈ సన్యాసులకు పనీపాట లేదు. కళ్ళు మూసుకొని కూర్చుంటారు. కాలాన్ని వ్యర్థం చేస్తూ కాయాన్ని పెంచుకుంటుంటారు"* అని బిగ్గరగా అంటాడు ఆ రాజు. ఆ తిట్లన్నీ విన్న గౌతముడు కళ్ళుతెరచి చిరునవ్వుతో *"నాయనా! కూర్చో! నీవు చాలా అలసిపోయినావు దాహం వేస్తున్నదా! నదిలో నీరు చల్లగా ఉన్నది, కొంచం తెచ్చి ఇస్తాను"* అని ఆప్యాయంగా ప్రేమతో పలుకరిస్తాడు *"అంత కఠినంగా తిట్టినా ప్రేమతో పలుకరిస్తున్నాడేమిటి? పొరపాటు చేశానా?"* అని లోలోన కొంచం బాధపడుతాడు రాజు, పశ్చాత్తాపం చెంది అప్రయత్నంగా గౌతముని కాళ్ళమీద పడి క్షమించమని వేడుకుంటాడు.

"స్వామీ! నేను కఠినంగా మాట్లాడినా, తిట్టినా తమరు ఆగ్రహించలేదు. శాంతంగా ప్రేమతో పలుకరించారు. ఇంతటి నిగ్రహాన్ని తమరు ఎలా సంపాదించారు?" అని అడుగుతాడు రాజు. అతని పశ్చాత్తాపానికి గౌతముడు ఆనందించి *"నాయనా! నీవు ఒక పళ్ళెంనిండా మిఠాయిలు తెచ్చి, ఎవరికైనా యివ్వబోతే, వారు పుచ్చుకోలేదనుకో! అప్పుడు నీవేంచేస్తావు?"* అని అడుగుతాడు. తడుముకోకుండా వాటిని తీసుకొని వెళ్ళుతానని సమాధానం చెబుతాడు రాజు. వెంటనే బుద్ధుడు *"నీవు మాట్లాడిన కఠినమైన పలుకులను నేను స్వీకరించలేదు. అప్పుడు అవి నన్ను ఏవిధంగా బాధిస్తాయి?"* అని అంటాడు. ఆ మాటలను విన్న రాజు

"క్షమించండీ! పొరపాటున మాట్లాడాను. శాంతిని, ఆనందాన్ని పొందడానికి మార్గాన్ని బోధించండి స్వామీ!" అని ప్రాధేయపడుతాడు.

అప్పుడు బుద్ధుడు *"ఆశ, అసూయ, భయం, క్రోధం మొదలగు దుర్గుణములు అశాంతికి గురిచేస్తాయి. సంతృప్తి, శాంతి, ప్రేమలు ఆనందాన్ని అందిస్తాయి"* అని బోధిస్తాడు. రాజులో పరివర్తన వస్తుంది. అహంకారం నశిస్తుంది. కోపం మటుమాయమవుతుంది. శాంతంతో బుద్ధునికి పాదక్రాంతుడవుతాడు ఆ రాజు.

అధికారం అహంకారాన్ని పెంచుతుంది. శాంతి నందివ్వదు. శాంతి లేనివానికి సుఖముండదు.

కోరికలు :

ఒకసారి ఒక యాత్రికుడు యాత్రకు బయలుదేరి వెళ్ళుతున్నాడు. ఒక అడవిలో ఒక పెద్ద చెట్టు కనిపించింది. నీడ బాగా వున్నది. అందువలన ఆ చెట్టు క్రింద విశ్రమించాడు. ఆ చెట్టు 'కల్పవృక్షము' అని అతనికి తెలియదు. నిద్రపోయాడు. తెలివి వచ్చింది. చాలా దప్పికగా ఉన్నది. ఎవరైన 'చల్లని నీరు త్రాగడానికి ఒక గ్లాసు నీరు యిస్తే బాగుండు!' అని అనుకున్నాడు. అది కల్పవృక్షం గదా! అనుకున్న తక్షణమే చల్లటి నీరుతో గ్లాసు ప్రత్యక్షమైంది. ఆ నీరు త్రాగి దప్పిక తీర్చుకున్నాడు. ఆకలివేసింది 'మంచి భోజనం ఉంటే బాగుంటుంది. అనుకున్నాడు. వెంటనే భోజనం ప్లేటుతో ప్రత్యక్షమైంది. తనివితీరా తిన్నాడు. నిద్రవస్తున్నది. పడుకోవడానికి ఒక మంచం, పరుపు ఉంటే బాగుంటుంది గదా? అనుకున్నాడు. అవి ప్రత్యక్షమైనాయి. ఉబ్బితబ్బిబై, ఇల్లాలు ప్రక్కన ఉంటే బాగుంటుంది గదా! అనే కోరిక కలిగింది. వెంటనే భార్య ప్రత్యక్షమైంది. అప్పుడు అనుమానం వేసింది. ఈమె నా భార్యేనా! లేక దయ్యమా? దయ్యమై నన్ను చంపి తింటుందేమో! అని భయపడ్డాడు. అనుకున్నంత పనీ జరిగింది. ఆమె దయ్యమై అతడ్ని భక్షించింది.

ఈ కథ మనకొక నీతిని బోధిస్తున్నది. ***కోరికలే అశాంతికి మూలం. అన్ని అనర్థాలకు మూలం కోరికలే. అంతులేని కోరికలు వినాశనానికి దారితీస్తాయి.*** కనుక కోరికలు తగ్గించుకొని శాంతిని పొందండి!

ప్రేమ

"జ్యోతికి ప్రాణాన్ని యిస్తుంది తైలం, ప్రేమ జీవితానికే వెలుగు నిస్తుంది". 'Love gives and for gives, self gets and for gets' ప్రేమ ఇస్తుంది. మరిచిపోతుంది, క్షమిస్తుంది స్వార్థం తీసుకుంటుంది, మరిచిపోతుంది. ప్రేమ లక్ష్యము త్యాగం. ప్రేమ ఎన్నడూ, ఎవరిని ఏమీ అడగదు, ఎవరినీ దూషించదు. అది ఎన్నడూ, దేనినీ కోరదు, ఆశించదు. ఎల్లవేళలా యిచ్చివేయటమే ప్రేమ పరమావధి. ప్రేమ వల్ల పరులు కూడా ఆత్మీయులైపోతారు. బహుదూరంగా ఉన్నవారు కూడా అత్యంత సన్నిహితులవుతారు. వినియోగులను సంయోగపరచేది ప్రేమ. అక్రమ పంథాలో సంచరించేవారిని సక్రమ మార్గాన పెట్టగలిగేది ప్రేమ. ద్వేషపూరితమైన ప్రపంచాన్ని స్వర్గధామం చేయగలిగేది ప్రేమ. పశుత్వం నుండి పశుపతిగా మానవుని మార్చగలిగేది ప్రేమ. ప్రపంచ శాంతికి ఆధారం 'ప్రేమ'.

తల్లిదండ్రులయందు చూపే ప్రేమలో ఆదరాభిమానాలుంటాయి. మాతృభావన, పితృభావన ఉంటుంది. పిల్లల యెడల తల్లి చూపే ప్రేమలో మమత, వాత్సల్యం, మాతృత్వం ప్రతిబింబిస్తూ ఉంటుంది. భార్యాభర్తల మధ్య వున్న ప్రేమలో అనురాగం మేళవిస్తుంటుంది. మాతృదేశం యెడల చూపించే ప్రేమలో దేశభక్తి యిమిడి ఉంటుంది. వ్యక్తి, సమాజం యెడల చూపించే ప్రేమలో సమత, మమతలు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంటాయి. దేవుని యందు చూపే ప్రేమ పూజ్యభావమిళితమైనది. దానినే 'భక్తి' అంటారు. అందరియందును, అన్నిటి యందును ఉన్నప్రేమ ఒక్కటియే గాని, అన్ని ప్రేమలూ 'భక్తి' కానేరవు. భగవత్ప్రేమ ఒక్కటే అత్యంత పవిత్రమైనది, స్వార్థరహితమైనది. భగవంతునిపై వుండు ప్రేమను సర్వులయందునూ ప్రసరింప జేయుటనే **'సమాజసేవ'** అంటారు. ఇది ప్రేమ యొక్క పరాకాష్ఠ. కనుక ***అట్టి ప్రేమను ప్రతి ఒక్కరూ పెంపొందించుకోవాలి. సమాజసేవకు అంకితం కావాలి.***

మనిషిలో కామ వికారాదులు వున్నంతకాలం ప్రేమ అక్కడ వుండనే ఉండదు. అసలైన ప్రేమను ఒక త్రిభుజాకారంతో పోల్చవచ్చును. త్రిభుజానికి మూడు కోణములుంటాయి. అదే విధముగా ప్రేమకు మూడు సూత్రాలున్నాయి.

1. ***ప్రేమ ఎన్నడూ ఏమీ అడుగదు.*** ఏమీ అడుగకుండానే సర్వమునూ సమర్పించును, సమస్తమునూ అర్పించును. ప్రేమ బిచ్చమెత్తదు. అసలు బిచ్చగాని ప్రేమ ప్రేమయేకాదు.

2. ***ప్రేమ భయమెరుగదు.*** తల్లి తన బిడ్డను వాత్సల్యంతో అనురాగంతో ప్రేమిస్తుంది. బిడ్డకు ఏదైనా ప్రమాదం సంభవిస్తే ధైర్యంగా ఎదుర్కొంటుంది. పెద్దపులి వస్తే బిడ్డను వదిలి ఏ తల్లీ పారిపోదు. ఆ పులితో పోరాడి, బిడ్డను రక్షించుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. అవసరమైతే తన ప్రాణాలనైనా అర్పించడానికి సిద్ధపడుతుంది. బిడ్డ నదిలో కొట్టుకొని పోతుంటే, చూస్తూ ఏ తల్లీ ఊరుకోదు. ఈత వచ్చా! రాదా! అని కూడా ఆలోచించకుండా, నదిలోనికి దూకుతుంది. ఎంతటి సాహసానికైనా పూను కుంటుంది. కారణం? హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తున్నారు గనుకనే. ***అందువలననే ప్రేమ భయమెరుగదన్నారు.***

3. ***ప్రేమయే ప్రేమ లక్ష్యం.*** ఇది అత్యున్నతమైన స్థాయి. ప్రేమకు ప్రయోజనం ప్రేమయే. ప్రేమ పరాకాష్టనందుకున్నప్పుడు కోరికలు మటుమాయమైపోతాయి. పరిపక్వమొందిన ప్రేమయందు తరతమ బేధములుండవు. ఆ స్థాయికి చేరుకున్నవారు పరమోత్కృష్టమైన ఆదర్శములనే ప్రేమిస్తుంటారు. అటువంటి ఉన్నతమైన ఆదర్శములు స్వార్థరహితంగానే ఉంటాయి. భగవంతుడు స్వార్థరహితుడు, ప్రేమస్వరూపుడు, కనుక భగవంతుని నిస్వార్థంగా ప్రేమించాలి. ప్రతిఫలాపేక్ష లేకుండా ఆరాధించాలి. అయితే మానవప్రేమ చాలావరకు పరస్పరాశ్రయమైనది, పరస్పరాధారమైనది. అది ఇచ్చి పుచ్చుకొనే ధోరణిలో ఉంటుంది. కాని భగవంతుని ప్రేమ అట్టిది కాదు. కనుక ఎట్టి ఫలితాన్ని ఆశించకుండా, నిస్వార్థ బుద్ధితో భగవంతుని ప్రేమించినప్పుడు ప్రేమ యొక్క చరమస్థాయిని చక్కగా అవగాహన చేసుకొనినవారమవుతాం. ఆ చరమ స్థాయినే ***'ప్రేమానుభవమును పొందుటకే ప్రేమించుట'*** అంటారు. అదే నిజమైన ప్రేమలక్ష్యం. ***ప్రేమించుటయే ప్రేమలక్ష్యం.***

యాచించటం కాదు :

ఒకనాడు ఒక చక్రవర్తి వేటకు వెళ్ళుతాడు. అక్కడ ఒక సన్యాసిని చూచి, తన రాజధానికి వచ్చి ఆతిథ్యమును స్వీకరించమని ప్రాధేయపడుతాడు. ఆ సన్యాసి

వస్తాడు. పూజను ముగించుకొని వచ్చి ప్రసాదమును సమర్పించుకుంటానని చెప్పి, పూజామందిరంలోనికి వెళ్ళుతాడు చక్రవర్తి. ఆ సన్యాసి విశ్రాంతి తీసుకొనకుండా, పూజామందిరం ప్రక్కనే కూర్చొని, చక్రవర్తి పూజావిధానమును శ్రద్ధతో పరికిస్తుంటాడు. ఆ చక్రవర్తి యధావిధిగా పూజలు సలిపి ఆఖరిలో *"ప్రభూ! నా ఐశ్వర్యమును అభివృద్ధి చేయుము! భూసంపదను రెట్టింపు చేయుము! ఆయురారోగ్యములు ప్రసాదించి, సంతానాభివృద్ధి కలుగునట్లు వరమొసగుము!"* అని దైవమును ప్రార్థించుచుండగా, ఆ సన్యాసి లేచి వెడలి పోవుటకు సన్నద్ధుడవుతుండగా చక్రవర్తి చూచి *"స్వామీ! ప్రసాదమును ఆరగించకుండా వెళ్ళిపోతున్నారేమి?"* అని ప్రశ్నిస్తాడు చక్రవర్తి. అప్పుడు ఆ సన్యాసి *"నేను బిచ్చగాండ్ర వద్ద బిచ్చమెత్తను. ఇంత భూమి కావాలి, అంత సంపద కావాలి, సంతానాభివృద్ధి కావాలి! ఇది కావాలి! అది కావాలి! అని బిచ్చమెత్తుకొనేవారి వద్ద ఆతిధ్యం స్వీకరించను. బిచ్చమెత్తుకొనేవాడివి నాకేం భిక్ష పెట్టగలవు?"* అని చెప్పి సన్యాసి నిష్క్రమిస్తాడు.

ఈ కథ మనకు చక్కటి నీతిని బోధిస్తున్నది. *దేవుని ప్రార్థించడమంటే యాచించటం కాదు. ప్రేమలక్షణం సమర్పించడమే గాని అడుక్కోవడం కాదు. పూజించటమంటే ప్రాధేయపడటం కాదు. బిచ్చమెత్తటం ప్రేమలక్షణం అంతకన్నా కాదు.*

ప్రేమకు నిలయం....?

స్వామీ వివేకానంద ఒకసారి ఒక పట్టణంలో ఉపన్యాసం చేస్తున్నారు. వేలాది మంది ప్రజలు మంత్రముగ్ధులై వింటున్నారు. ఉపన్యాసం ముగిసింది. సభికులు కొందరు వివేకానంద చుట్టూ చేరి ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు. ఆ ప్రశ్నలన్నింటికీ సహనంతో సమాధానం చెప్పారు స్వామి. అందరూ వెళ్ళిపోయారు. కాని ఆఖరికి ఒక పేద హరిజనుడు వివేకానంద దగ్గరకు వచ్చి వినమ్రుడై పాదాభివందనం చేసి *"స్వామీ! నన్ను అనుగ్రహించండి! తమ ఉపన్యాసం వినడానికి నాతోపాటు నా భార్య కూడా వచ్చింది. తమ ఉపన్యాసం కావటంతోనే రొట్టెలు తయారుచేయమని నా భార్యను ఇంటికి పంపాను. తమరు చూస్తే చాలా అలసిపోయినట్లుగా కనిపిస్తున్నారు. 'నేను హరిజనుణ్ణి' అని భావించక, నా ఇంటికి దయచేయండి. నా ఆతిధ్యాన్ని ప్రేమతో స్వీకరించి నన్ను ధన్యుడను చేయండి!"* అని ప్రాధేయపడుతాడు. ఒక క్షణం ఆలోచించాడు. సభకు ఎన్నో వేలమంది వచ్చారు. ధనవంతులొచ్చారు, మేధావులొచ్చారు, ఉపన్యాసం విన్నారు, సంశయాలు తీర్చుకున్నారు.

స్వామిని వదిలి ఎవరికి వారు చెప్పకుండానే వెళ్ళిపోయారు. కాని ఈ నిరుపేద మాత్రం ఆఖరి వరకు వుండి, స్వామిని తన ఇంటికి ఆహ్వానించాడు. *"ఆహా! ప్రేమ ఎంత గొప్పది! దానికి ఎల్లలు లేవు, హద్దులు లేవు, కులం లేదు, గోత్రం లేదు"* అనుకున్నాడు వివేకానంద. ఆ నిరుపేద వెంబడి వెళ్ళి ప్రేమతో పెట్టిన రొట్టెలను తిని, పాలుత్రాగి వెళ్ళిపోతాడు వివేకానంద.

ఈ సంఘటన మనకు ఒక సందేశాన్ని అందిస్తున్నది. *'నిర్మలమైన సహృదయమే ప్రేమకునిలయం'. ప్రేమ అంతస్తును చూడదు, హృదయాన్ని మాత్రమే చూస్తుంది. ప్రేమకు తరతమభేదాలు లేవు.*

'ప్రేమ' రెండు అక్షరముల పదమే అయినప్పటికీ దానిలో ఎంతో పవిత్రత ఉన్నది, శక్తి కూడా ఉన్నది. *అణుబాంబులతో జయించలేని దానిని కూడా ప్రేమతో జయించవచ్చును.*

"ప్రేమ లేని శరీరం స్మశానంలోని శవంతో సమానం" అంటారు కబీరు మహాశయుడు.

మహాత్మాగాంధీ :

"ప్రేమ ప్రతి ప్రాణికి ప్రధానమైనది. ప్రేమ ద్వారానే పరమాత్మను దర్శించవచ్చు. భగవదానుగ్రహమును పొందడానికి ప్రేమ ఒక్కటే మార్గం. ఎచట ప్రేమ బలంగా ఉంటుందో అచట సర్వశక్తులూ సమకూరుతాయి" అంటారు గాంధీజీ.

"గంగా, యమునా, సరస్వతీ నదులు కలిసిన ప్రదేశమును 'త్రివేణీసంగమం' అంటారు సరస్వతీనది మనకు కనిపించదు. అది అంతర్వాహిణి. అదే విధముగ సత్య, ధర్మ, శాంతి, అహింసలు బయట ప్రపంచంలో మనకు గోచరమవుతుంటాయి. కాని 'ప్రేమ' మాత్రం మనకుపైకి కనిపించదు. సత్య, ధర్మ, శాంతి, అహింసలు జీవుణ్ణి దేవుడిగా మార్చడానికి తోడ్పడుతాయి. ప్రేమ దైవత్వంలో జీవించడానికి తోడ్పడుతుంది. ప్రేమయే దైవం (Love is God), ప్రేమలో జీవించు (Live in Love), ఇతరులను కూడా ప్రేమలో జీవించునట్లు చేయి (Make others live in love) ఇదే మనం ఈనాడు చేయవలసిన పని" అని అంటారు శ్రీ సత్యసాయిబాబా.

అహింస

అహింసా పరమో ధర్మః అహింస పరమోత్కృష్టమైన ధర్మమని ఉపనిషత్తులు బోధిస్తున్నాయి. అయితే అహింసా సిద్ధాంతమనగానే, ఇది నిస్సహాయులు, చేతకానివారు, బలహీనులు వల్లించే సిద్ధాంతమని ఈనాడు చాలామంది అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఈ అభిప్రాయము సరియైనది కాదు. ధైర్యము, బలము, శక్తిసామర్థ్యములు ఉన్నప్పటికీ, ఏమాత్రం తొందరపడక, ఉద్రేకపడక శాంతి సహనములను ప్రదర్శించునదే 'అహింస' ***ఆత్మనిగ్రహం-అహింస, సహనం-అహింస, శాంతం-అహింస, అసహనం-హింస, కోపం-హింస, అహింస ధర్మం, హింస అధర్మం.***

అహింస అంటే ఏమిటి? అనగానే చాలామంది హింసకానిది అహింస అంటారు. ప్రాణం వున్న జీవులను కొట్టి, బాధించడం హింస అని చెబుతారు. ఇది వాస్తవమే కాని శారీరకంగా బాధించడం ఒక్కటే హింస కాదు. సూటి పోటీ మాటలతో ఇతరులను బాధించడం కూడా 'హింస' క్రిందకే వస్తుంది. కనుక ***కాయంతోగాని, వాక్కులతోగాని ఏ ప్రాణిని బాధించరాదు, హింసించరాదు.***

మానవాభ్యుదయమునకు దోహదపడేది 'అహింస'. విశాల విశ్వప్రేమయే 'అహింస'. సకల జీవరాసులను బాధించకుండా ప్రేమించటమే 'అహింస' అన్నిటి పట్ల అందరిపట్ల ప్రేమను ప్రదర్శించడమే 'అహింస'. ***"నిర్వైర స్సర్వభూతేషు" సమస్త ప్రాణులయందు ద్వేషము లేకుండా వుండటమే 'అహింస'***

సత్య, ధర్మ, శాంతి, ప్రేమల సమ్మిళిత స్వరూపమే 'అహింస'. సత్యమార్గంలో జీవించే వ్యక్తి హింసలో ప్రవేశించడు. ధర్మమార్గంలో నడిచే వ్యక్తి హింసకు పూనుకోడు. శాంతి మార్గమున పయనించే వ్యక్తి హింసలో పాల్గొనడు. ప్రేమలో జీవించే వ్యక్తి హింస చేయడు. సత్య, ధర్మ, శాంతి, ప్రేమలతో నిండిన వ్యక్తి హింసామార్గమును ఎన్నుకోడు. కనుక ***"సత్య, ధర్మ, శాంతి ప్రేమ, అహింసలను పంచప్రాణాలుగా విశ్వసించాలి"*** అని చెప్పారు ***శ్రీ సత్యసాయిబాబావారు. ఈ ఐదు మౌలిక విలువలు, అతి ముఖ్యమైన మానవతా విలువలు*** **(Human Values).**

గాంధీజీ:

"అహింస నాగరికతలోకానికి నవవేదం. మానవుడు కట్టకడపటికైనా ఆశ్రయించేది ***అహింసనే. హింసావాది నరుడుకాదు. నరరూప రాక్షసి. అహింస అజేయమైన శక్తి. అహింసకు మాత్రమే, హింసను క్షమించే గొప్పతనం తెలుసు".*** అని చెప్పారు మహాత్మాగాంధీ. గాంధీజీ యదార్థవాది. అహింసను అనుభవంలో ఆచరించి చూపిన మహనీయుడు గాంధి. అహింసాయుధమును చేబూని, రవి అస్తమించని బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యమును కూకటి వేళ్లతో పెకలించి వేసిన స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు గాంధీ. ఆయన అహింసాయుధం ముందు తెల్లవారి తుపాకులు పనిచేయలేదు. అహింసకు మించిన ఆయుధం వేరొకటి లేదని నిరూపించారు *గాంధీజీ.*

కబీరుమహాశయుడు:

అది ముస్లీముల పర్వదినం. ఒక పెద్దవిందు ఏర్పాటు చేశారు. ఆ విందుకు ముస్లీం మత పెద్దలను, ధనవంతులను ఆహ్వానించారు. కబీరును మాత్రం ఆహ్వానించలేదు. ఏదో పని మీద తన తల్లిదండ్రులను వెతుక్కుంటూ, ఆ విందుసభలో వుంటారేమోనని భావించి అక్కడకు వెళ్ళుతాడు కబీరు. అనుకోకుండా కబీరు దృష్టి, ఒక స్తంభానికి కట్టబడి వున్న ఆవుదూడ మీద పడుతుంది. ఆ స్తంభం పూలదండలతో అలంకరించబడి ఉన్నది. ఆ ఆవుదూడ మెడలో దండ వేశారు. చుట్టూ కొంతమంది చేరి ఏవో మంత్రాలు చదువుతున్నారు. కొందరు డప్పులు వాయిస్తున్నారు. ఒకడు చేతిలో తళతళలాడే ఒక పెద్దకత్తిని పట్టుకొని వీరంగం వేస్తున్నాడు. కబీరుకు అంతా అర్థమైంది. ఇంకా కొంత సేపటిలో ఆవుదూడను దేవునికి బలి యివ్వబోతున్నారని గ్రహించాడు. పరుగెత్తుకుంటూ అక్కడకు వెళ్లి ***"అయ్యా! ఆపండి! ఆపండి! నోరులేని జీవాన్ని చంపకండి!"*** అని అరిచాడు కబీరు. ఇంతలో కొందరు ముస్లీం పెద్దలు వచ్చి ***"నోరు మూసుకో! దీనిని అల్లాకోసం తీసుకొని వచ్చాం! అడ్డురాకు"*** అని గద్దించారు. దీనిని బలి యివ్వడానికి వీల్లేదని వాదించిన వాడు కబీరు ఒక్కడు మాత్రమే. అక్కడ చేరిన వారందరూ బలియివ్వడానికి మద్దతు నిచ్చారు. కాని కబీరు నిరాశ చెందలేదు. ఆ దూడను బలి యివ్వవద్దని అందర్ని బ్రతిమాలుకున్నాడు. అతని ఘోషను ఎవరూ

వినలేదు. దూడను బలి యివ్వడానికి సిద్ధమవుతున్నారు. *'నామాట వినండి!'* అని పెద్దగా అరిచి కబీరు *"మీ అందరినీ పుట్టించింది అల్లాయేయని మీకు తెలుసుగదా!"* అన్నాడు *"ఆ! బాగాతెలుసు. ఇటువంటి ప్రశ్నలు వేయవద్దు"* అన్నారు అక్కడ చేరినవారు. కాని కబీరు ఊరుకోలేదు మళ్ళీ పెద్దగా *'ఈ దూడను పుట్టించింది ఎవరు?'* అని ప్రశ్నించాడు. 'ఆయనే' అన్నారు కొందరు *"అయితే దీనిని ఎందుకు చంపుతున్నారు?"* అని అడిగాడు. *"సృష్టిలో అందమైనవాటిని భగవంతుని కోసం ఉపయోగించాలి. అందుకని అందమైన ఈ దూడను భగవంతునికి అర్పిస్తున్నాం. మా తప్పేముంది?"* అన్నారు. *"అయితే అందమైన స్త్రీలను కూడా బలి యిస్తారా?"* అని అడిగాడు. 'ఇవ్వం! ఇవ్వం!' అన్నారు. *"మీరు చెప్పింది బాగుంది. భగవంతుడు అందమైన వాటిని సద్వినియోగం చేయమన్నాడు గాని, నాశనం చేయమనలేదే? ఈ దూడ మీకేం అపకారం చేసింది? దానిని వదిలివేయండి?"* అని ప్రాధేయపడ్డాడు. ఇంతలో ఒక వృద్ధుడు ముందుకు వచ్చి *"తల్లులవద్ద పిల్లలు పాలు త్రాగినట్లుగా, మనం ఆవుపాలను త్రాగుతున్నాం. గోవు కూడా మనకు తల్లిలాంటిదే. ఆ తల్లి బిడ్డ అయిన ఈ దూడను చంపటం న్యాయమా?"* అని అడుగుతాడు. అక్కడ వారందరూ తలలు దించుకుంటారు. ఎవరూ మాట్లాడరు. అక్కడి వారందరూ మంచి వారే. కాని, దేవునికి జంతువులను బలి యివ్వడం తప్పని వారికి, అప్పటి వరకూతోచలేదు. కబీరు అహింసా తత్వాన్ని వారు అప్పుడు గ్రహించారు. ఆ దూడను వదిలివేశారు. మాంసాహారవిందు భోజనం లభించనందులకు కబీరును తిట్టుకుంటూ కొందరు ఇంటికి వెళ్ళిపోయారు కాని చాలా మంది కబీరును మెచ్చుకున్నారు.

ఈ సంఘటన నుంచి మనం ఒక నీతిని నేర్చుకోవాలి. ***మనుషులను చంపటమే తప్పు అని భావిస్తున్నారుగాని, నోరులేని జంతువులను చంపటం తప్పుగా భావించటం లేదు. అది తమకు ఆహారమని భావిస్తున్నారు. విడమర్చి చెప్పేవారుంటే అటువంటి తప్పును తిరిగి చేయరు. ఏ ప్రాణిని బాధించినా అది హింసే అవుతుంది. కనుక మనం ఏ ప్రాణినీ బాధించరాదు, హింసించరాదు.***

దయాసాగరుడు :

ఒక పట్టణంలో ***'దయాసాగరుడు'*** అనే ఒక ధనవంతుడుండేవాడు. దయ ఆయన స్వభావం. 'దానం' ఆయన ప్రవృత్తి. అహింస ఆయనలోని సద్గుణం. ఈ సద్గుణములను ఆచరణ ద్వారా చూపించేవాడు కనుకనే ఆయనను 'దయా

సాగరుడు' అని ప్రజలు పిలిచేవారు. ఒకనాడు ఒక బెస్తవాడు ఒక చెరువులో కొన్ని చేపలనుపట్టి అమ్ముకోవడానికి వస్తాడు. వలలో చిక్కుకొని గిలగిలలాడుతున్న చేపలను చూచి బాధపడి వాటికి వెల యిచ్చి అన్నిటినీ కొని, వాటిని తీసుకొని వెళ్ళి అదే చెరువులో వదిలి పెడుతాడు 'దయాసాగరుడు'. తిరగకుండా డబ్బువస్తున్నదని భావించిన బెస్తవాడు మరునాడు కూడా చేపలను దయాసాగరుని ఇంటికి తీసుకొని వస్తాడు. దయాసాగరుడు వాటిని కూడా కొని డబ్బుయిచ్చి, ఆ చేపలను చెరువుకు పంపుతాడు. బెస్తవాడిని వుండమని చెప్పి కొన్ని నీతులు బోధిస్తాడు.

"నిన్ను ఎవరైనా కొడితే ఏం జేస్తావ్?" 'తిరిగి కొడతా!' 'ఎందుకు?' 'నన్ను బాధించాడు కాబట్టి'. *"అయితే నీవు చేపలను బాధిస్తున్నావు గదా!" "వాటికి మాటలు రావు, నన్ను కొట్టలేవు గదా?". "నిజమే! వాటికి ప్రాణం ఉన్నది గదా! బాధపడతాయి గదా!" "అది నా వృత్తి, భుక్తినిస్తున్నాయి".*

"నీ భుక్తికోసం, ఇతరులను బాధించడం ఎంత తప్పో! ఇతర జీవరాసులనుకూడా బాధించడం అంతే తప్పు. హింసచేయడం మహాపాపం! సమస్త ప్రాణికోటిని పుట్టించింది ఆ భగవంతుడే 'సర్వజీవ తిరస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి' ఏ జీవిని తిరస్కరించినా, బాధించినా భగవంతుని బాధించినట్లే. సర్వజీవులలో భగవంతుడున్నాడు. కనుక ఏ జీవిని బాధించరాదు, హింసించరాదు" అని హితబోధ చేస్తాడు 'దయాసాగరుడు'. బెస్తవాడిలో పరివర్తన వస్తుంది. జీవహింస చేయటం మహాపాపమని తెలుసుకుంటాడు. చేపలుపట్టటం మానివేస్తాడు. మరో వృత్తిని స్వీకరించుతాడు.

కత్తిని చూపించి మనుషుల మనసులను మార్చలేం. అహింసాయుధంతో సర్వులనూ జయించగలం. అనే నీతిని మరచి పోకండి.

"సత్యం, అహింస అవిభాజ్యములు. అవి నాణెపు రెండు ముఖములవంటివి. సత్యము అన్వేషించేవ్యక్తి తప్పనిసరిగా అహింసాపథము తొక్కకతప్పదు. అలాగే సత్యం అనుసరించనినాడు అహింస సాధ్యపడదు. అందుచేత ప్రతివ్యక్తి, మనలో అంతర్గతమై వున్న అహింసా విధానాన్ని అనుసరించి, ఆ పరమసత్యాన్ని అన్వేషించాలి. అహింస ఒక మహాశక్తి. ప్రేమ అన్నది విశ్వమానవ సిద్ధాంత సారము. వ్యక్తులకి కానివ్వండి. దేశాలకి కానివ్వండి. విమోచన సాధించాలంటే అహింసామార్గం అనుసరించాలి".

- మహాత్మాగాంధి

క్షమ

'క్షమగవచంబు' క్షమను కవచంతో పోల్చాడు భర్తృహరి. 'క్షమ' అనగా ఓర్పు. అవమానాదులు కలిగినప్పడు, కష్టములు సంభవించినప్పడు, దుఃఖములు దాపురించినపుడు, బాధలకులోనైనప్పడు సహజంగా, మనిషి నిజస్వరూపం బహిర్గతమవుతుంది. అతనిలో సహజంగా అంతర్గాతంగా దాగివున్న బలహీనతలు బయటపడుతాయి, అటువంటి విపత్కర పరిస్థితులలో కూడా ఏమాత్రం చలించక, అధైర్యపడక ఓర్మిని కోల్పోక, ఓర్పుతో, సహనంతో తనను తాను నిగ్రహించుకొనే సద్గుణమునే 'క్షమ' అంటారు.

ఈ 'క్షమ' గుణమును గనుక కోల్పోయినట్లయితే ఎంతోకాలం కష్టించి, శ్రమించి కృషిచేసి సంపాదించిన మంచి పేరు ఒక్కక్షణంలో భస్మీపటలం అయిపోతుంది. ఈ సద్గుణం లోపించటంవలన ఎంతోమంది మహా తపస్సంపన్నులు ఎందుకూ పనికిరాకుండా భ్రష్టులైపోయినారు. రాజాధిరాజులు తమ రాజ్యములనే కోల్పోయినారు. పండితులు పతనమైపోయినారు. కనుక ఈ 'క్షమాగుణము'ను ప్రతిఒక్కరూ స్వంతం చేసుకోవాలి. ***క్షమయే సర్వమునకూ ఆధారం. మానవత్వానికి 'క్షమ' మాణిక్యం వంటిది. క్షమాశీలి మాత్రమే క్షమాభిక్షను పెట్టగలడు.***

తిరువళ్ళువర్ :

పూర్వం కావేరీ నదీతీరంలో ఒక పట్టణం ఉండేది. ఆ పట్టణంలో ఒక వస్త్రవ్యాపారి ఉండేవాడు. ఆయన స్వయంగా మగ్గంపై చీరెలను నేసేవాడు. ఆ నేసిన చీరెలను తీసుకొని వెళ్ళి బజారులో అమ్మి జీవించేవాడు. ఒకనాడు చీరెలు అమ్ముడుపోలేదు. నిరాశతో ఇంటికి వెళదామనుకునే సమయానికి ఒక యువకుడు వచ్చాడు. అతడు ఆ పట్టణంలోని ఒక ధనికుని కుమారుడు. చిన్ననాటి నుండి ఆకతాయిగా తిరుగుతుండేవాడు. అతని ప్రవర్తనను చూచి తల్లిదండ్రులే అసహ్యించుకునేవారు. అతను సరాసరి బట్టలవ్యాపారి దగ్గరకు వచ్చి, ఆ చీరలలోని ఒక చీరను తీసుకొని 'దీని వెలఎంత?' అని అడుగుతాడు. 'ఒక ఫణం' (అప్పటి

తమిళనాడు నాణెం పేరు) అని చెప్పాడు వ్యాపారి. అప్పుడు ఆ యువకుడు ఆ చీరెను రెండు ముక్కలుగా చేసి, ఒక ముక్కను చూపుతూ 'దీని వెల ఎంత?' అని అడుగగా 'అర్ధపణం' అని జవాబు చెబుతాడు వ్యాపారి. ఆ యువకుడు ఆ ముక్కలను మరల సగానికి చించి 'దీనివెల ఎంత?' అని అడుగుతాడు. మరల చెబుతాడు వ్యాపారి. చిట్టచివరికి ఆ చీరెను ముక్కముక్కలుగా చించి, 'ఛీ!పో!' ఈ ముక్కలను ఎవరు కొంటారు? అని ఆ ముక్కలను వ్యాపారి ముఖాన విసిరికొడుతాడు. అయినప్పటికీ ఆ వ్యాపారి సహనంతో ఆ యువకుడ్ని ఏమీ అనడు. ఆ యువకునికి ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. తన తప్పను తాను గుర్తించి, క్షమించమని వేడుకుంటాడు. వ్యాపారి కోపగించినట్లయితే తగాదా అయ్యేది. వ్యాపారి క్షమాగుణమును ప్రదర్శించినందువలననే, క్షమించమని వేడుకున్నాడు యువకుడు. వ్యాపారి క్షమాగుణంవలననే ఆ యువకునిలో పరివర్తనం వచ్చింది. అప్పటినుంచి ఆ యువకుడు సన్మార్గములో నడవటం ప్రారంభించాడు.

అంతటి క్షమాగుణాన్ని ప్రదర్శించిన వ్యాపారి ఎవరో తెలుసా? అతనే 'తిరువళ్ళువర్!'. అతనే తమిళంలో ప్రసిద్ధిగాంచిన 'తిరుక్కురళ్' గ్రంథ రచయిత. క్షమాగుణం అతనికి ఎంతటి పేరు ప్రతిష్ఠలు తెచ్చిపెట్టిందో! చూడండి!

న్యూటన్ :

సర్ ఐజాక్ న్యూటన్ ఒక ప్రఖ్యాత సైంటిస్టు. సైంటిస్టే కాదు మానవత్వం మూర్తీభవించిన మహామనిషి. ఆ రోజులలో కంప్యూటర్లు లేవు. తన పరిశోధన లన్నింటినీ కాగితాల మీదనే వ్రాసుకొని భద్రపరచుకునే వారు. కాలక్షేపంకోసం ఒక చిన్న అందమైన ఒక కుక్కపిల్లను పెంచుకున్నాడు. దానికి 'డైమండ్' అని పేరుపెట్టి ముద్దుగా పిలుచుకునేవాడు. ఆ కుక్కపిల్ల అంటే అతనికి ప్రాణం.

ఒకరోజున పగలంతా పనిచేసి, చీకటిపడిన తరువాత వెన్నెల రాత్రులలో షికారుకు బయలుదేరుతాడు. అంతవరకూ వ్రాసిన కాగితాలను బల్లమీదనే పెట్టి, వెలుగుతున్న క్రొవ్వొత్తిని ఆర్పకుండా, ఆ బల్లమీదనే వుంచి బయలుదేరుతాడు. ***కాసేపట్లో తిరిగివస్తాను గదా! ఇంతలో ఏమవుతుంది?'*** అని అనుకుంటాడు 'న్యూటన్'.

న్యూటన్ వెళ్లిన వెంటనే 'డైమండ్ (కుక్కపిల్ల) టేబుల్ మీదకు ఎక్కి అటూ, ఇటూ పచార్లు చేస్తుంటుంది. దాని కాలికి క్రొవ్వొత్తి తగిలి బల్లమీద పడుతుంది. ఇరువై సంవత్సరాలపాటు ఎంతో శ్రమించిన వ్రాసిపెట్టి ఉంచిన కాగితాలన్నీ భస్మీపటలం అయిపోతాయి. న్యూటన్ ఇంటికి తిరిగి వచ్చి బూడిదగా మారిన దృశ్యాన్ని చూచి హతాశుడైపోతాడు. డైమండ్‌ను ఏమీ అనడు. అతని స్థానంలో మరెవరున్నా డైమండ్‌ను క్షమించేవారు కాదు, చావచితక కొట్టేవారు. కానీ, న్యూటన్ మాత్రం ప్రేమతో డైమండ్‌ను దగ్గరకు తీసుకొని వళ్ళో పెట్టుకుని, తలనిమురుతూ ***'డైమండ్! నువ్వెంత పనిచేశావో! నీకు తెలియదు'***. అని మాత్రం అంటాడు న్యూటన్.

మరల ఆ కాగితాలు వ్రాసుకోవటానికి న్యూటన్‌కు ఎన్ని సంవత్సరాలు పట్టిందో! క్షమాగుణం గలవారు మాత్రమే ఇతరుల తప్పలను క్షమించగలుగుతారు. ఆ క్షమాగుణం అతనిలో ఉండటం వలనే, చరిత్రలో ఒక గొప్పవ్యక్తిగా నిలిచిపోయాడు 'న్యూటన్'. కనుక ప్రతి ఒక్కరూ 'క్షమాగుణము'ను స్వంతం చేసుకోవాలి. ***'క్షమ కవచము గదా!'*** ఆ క్షమయే రక్షిస్తుంది. కీర్తి ప్రతిష్ఠలను తెచ్చి పెడుతుంది.

"తాపసులకు తపమే బలం బ్రహ్మవేత్తలకు వేదవే బలం. రాజులకు అధికారమే బలం. దేశానికి ఐకమత్యమే బలం. స్త్రీలకు శీలమే బలం. దుర్జనులకు హింసయే బలం. సజ్జనులకు క్షమయే బలం"

- మహాత్మాగాంధీ

అస్పృశ్యత - అంటరానితనం

అస్పృశ్యత సమాజం పాలిటి చీడపురుగు. అంటరానితనం అభివృద్ధికి ఆటంకం. అస్పృశ్యత హిందూ సమాజాన్ని తినివేస్తున్న వేరుపురుగు లాంటిది. ఒకసారి మహాత్మాగాంధీ *"నేను ఒకవేళ తిరిగి జన్మించవలసి వస్తే అస్పృశ్యునిగా జన్మిస్తాను. అప్పుడు వారి బాధలలోను, కష్టాలలోను, విచారాలలోను, అవమానాలలోను పాల్గొనడానికి వీలవుతుంది. వారిని ఆ బాధలనుంచి రక్షించడానికి, నన్ను నేను రక్షించుకోవడానికి అవకాశముంటుంది"* అని తన బాధను వ్యక్తీకరిస్తారు. అస్పృశ్యతా నివారణకు అహర్నిశలూ కృషి చేశారు గాంధీజీ.

వివేకానంద :

ఒకసారి స్వామి వివేకానంద ఒక గ్రామం నడిచి వెళ్ళుతుంటాడు, దాహం వేస్తుంది. మంచినీరు త్రాగడానికోసం ఒక బావిదగ్గరకు వెళ్ళుతాడు. అక్కడ ఒక వ్యక్తి నీళ్ళుతోడుతున్నాడు. మంచినీరు కావాలని అడుగుతాడు ఆ వ్యక్తి సందేహిస్తూ *"స్వామీ! తమరు చూడబోతే అగ్రకులానికి చెందిన వారుగా కనిపిస్తున్నారు. నేను అస్పృశ్యుణ్ణి. మీరు త్రాగడానికి నీళ్ళు ఎట్లా ఇచ్చేది?"* అంటాడు. అప్పడు స్వామీజీ *"అదేముంది? రాముని స్పర్శతో రాయి మనిషిగా మారింది. నీవుకూడా మనిషివి గదా! ఫరవాలేదు. నాకు మంచినీళ్ళు యివ్వవచ్చు"*అని అడిగి మంచినీరు త్రాగుతాడు వివేకానంద. ఆ తరువాత చెబుతాడు *"శ్రీరాముడు, శ్రీకృష్ణుడు జన్మించిన పుణ్యభూమి ఇది. ఇక్కడి ప్రతికణము పవిత్రమైనదే. ఈ పవిత్ర భూమిని తల్లిగా భావించేవారు ఎట్లా అస్పృశ్యులవుతారు?"* అని చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు. ఈ పవిత్రభూమిలోని ప్రతి మట్టిగడ్డ అత్యంత పవిత్రమైనది అయినప్పుడు మనిషి పవిత్రుడు కాదా? ఈ విధంగా ప్రతివ్యక్తీ ఆలోచించి, అస్పృస్యతను రూపుమాపాలి.

గురజాడ :

ప్రముఖ తెలుగు కవి గురజాడ అప్పారావుగారు ఇలా వ్రాశారు.

"మంచి చెడ్డలు మనుజులందున
యెంచి చూడగ రెండే కులములు
మంచి యన్నది మాలయైతే
మాల నేయగుదున్".

ఎంతటి ఆదర్శమైన భావాన్ని 'గురజాడ' మనకందించాడు! నిజానికి దేశంలో మంచి, చెడు అనే రెండు కులములే ఉన్నాయి. 'మంచి' అనేది 'మాల' అయితే, నన్నునేను మాలవానిగానే భావించుకుంటాను. అని గురజాడ చెప్పిన మాటలు మన మనసులలో నిరంతరం మారుమ్రోగుతుండాలి.

బౌద్ధసన్యాసి :

అది నడివేసవి. ఎండ మండిపోతున్నది. కాళ్ళు కాలుతున్నాయి. తల కాలుతున్నది. చెమట కారుతున్నది. దాహం వేస్తున్నది. కనుచూపు మేరలో నీరుదొరికే జాడ కనిపించలేదు. దూరంగా గుడిసెలు కనిపిస్తున్నాయి. అక్కడ ఏమైనా నీరు దొరుకుతుందేమోనని పరుగెత్తాడు ఆ బౌద్ధ సన్యాసి. అల్లంత దూరంలో ఒక బావి కనిపించింది. సంతోషంతో వెళ్ళాడు. ఒక యువతి నీళ్ళు తోడుకుంటున్నది. ***"అమ్మా! దాహం! కాసిని నీళ్ళు పోయమ్మా!"*** అని అర్థించాడు ఆ సన్యాసి. అప్పుడు ఆ యువతి ***"స్వామీ! నేను ఛండాల కన్యను. ఈ బావి మేము వాడుకొనేది, మేము అంటరాని వాళ్ళంగదా! నీళ్ళు మైలపడ్డాయి. నేను ఈ నీళ్ళను నీకు పోయను"*** అని బదులు చెబుతుంది.

ఆ బౌద్ధసన్యాసి నిట్టూరుస్తాడు '***"అమ్మా! నగరం బావిలోని నీళ్ళు ఎలా ఉన్నవో! ఈ బావిలోని నీళ్ళు కూడా అలాగే ఉన్నాయి. అవి దప్పిక తీరుస్తాయి, ఇవికూడా దప్పిక తీరుస్తాయి. ఇంక వీటికి మైల ఎక్కడ?"*** అని అంటాడు. ఆ యువతి ఆశ్చర్యపడింది. ఆనందంతో బావిలోని నీళ్ళు తోడి సన్యాసికి పోస్తుంది. అతను తృప్తిగా నీళ్ళు త్రాగి, సంతోషంతో ముందుకు నడిచి వెళ్ళుతాడు.

నీళ్ళకు మైల లేదని చెప్పిన ఆ బౌద్ధ సన్యాసే 'ఆనందుడు'. గౌతమ బుద్ధుని శిష్యులలో ముఖ్యుడు ఆయన.

"మా కులం.. మా కులం.....మా కులం.....మీ కులం ఏ కులం? గంగదే కులం? గాలిదే కులం? నిప్పదే కులం? వీటికి కులాలే లేవే? కనుక మన కులం మానవ కులం. మన జాతి మానవ జాతి. అందరూ మానవులే. ఈ సత్యాన్ని మనం గుర్తించాలి. దేహాన్ని బట్టే - ఈ కులాలు, ఈ మతాలు వచ్చాయిగాని, నిజంగా ఆత్మకు ఎట్టి కులం లేదు" అని ఒకసారి చెప్పారు శ్రీసత్యసాయి బాబావారు. కులపిచ్చితో క్రుమ్ములాడుకుంటున్న ఈ దుర్దినాలలో, మతం పేరిట

మారణహోమాలు జరుగుతున్న ఈ సమయంలో సంఘసంస్కర్తల సందేశాలను ఆలకించి, ఆచరిస్తే జాతీయ సమైక్యతను సాధించినవారమవుతాం.

ఆదిలో ఈ పవిత్ర భారతదేశంలో అస్పృశ్యత అనేది లేదు. కొంతమంది ఛాందసులు తమ స్వార్థ స్వప్రయోజనాల కోసం సనాతన ధర్మమును వక్రీకరించడం జరిగింది. ఒక వేళ ఈ అస్పృశ్యత వుండి వుంటే, మృగములను సంహరించి, మాంసమును తిని బ్రతికే బోయవాడు వాల్మీకి మహర్షిగా మారి, మహోత్కృష్టమైన "**రామాయణ మహాకావ్యము**"ను మనకు అందించగలిగేవాడే కాదు. పరమ కసాయివాడైన 'ధర్మవ్యాధుని' బోధనలకు మహాభారతంలో చోటు వుండేదేకాదు. అయితే కొందరు ఛాందసుల వలన ఈ దేశంలో అస్పృశ్యత, అంటరానితనం విశృంఖలంగా విలయతాండవం చేశాయి. బుద్ధుడు, వివేకానంద, గాంధీ, అంబేద్కర్ వంటి సంస్కర్తలు వచ్చి ప్రజలను చైతన్యవంతులను గావించటంవలన అస్పృశ్యత, అంటరానితనముల ఉధృతం కొంతవరకు తగ్గింది. అయితే సంపూర్ణంగా సమూలంగా రూపుమాసిపోలేదు. ***ఈ వేరుపురుగు, ఈ చీడపురుగు సర్వనాశనం అయ్యేంతవరకూ విశ్రమించరాదు***. ఇది మనందరి కర్తవ్యం.

"అస్పృశ్యత అంటే ఏమిటి? అస్పృశ్యులంటే ఎవరు? జన్మతః అందరూ సమానులే. అందరూ తల్లిగర్భమునుండి సమానంగానే జన్మించారు. నేడు అగ్రకులాలవారని భావించబడే వారిలోని రక్తం, అస్పృశ్యులని భావించబడే వారిలోని రక్తం అంతా ఒక్కటే. రక్తంలో తేడాలేనప్పుడు ఎందుకు ఈ వివక్షత? కులాలు, మతాలు మనం సృష్టించుకున్నవే. మానవులంతా ఒకే జాతికి చెందినవారే. ఆదినుంచి ఈ ప్రపంచంలో రెండేరెండు జాతులు ఉన్నాయి. 1. మానవజాతి, 2. రాక్షసజాతి. 'అస్పృశ్యత' అనేది లేనేలేదు. అయితే కొందరు స్వార్థపరులు మధ్యలో ఈ అస్పృశ్యత అనే పదాన్ని సృష్టించారు. మధ్యలో వచ్చిన ఈ 'అస్పృశ్యత' అనే పదాన్ని చెరిపివేద్దాం".

- **కందుకూరి వీరేశలింగం**

ఆత్మ విశ్వాసము

"ధీరుడు ఒకేసారి మరణిస్తాడు, పిరికివాడు అనుక్షణం చనిపోతుంటాడు" అని చెప్పాడు మహాకవి 'షేక్స్పియర్'. ***'ధైర్యే సాహసే లక్ష్మి'*** అనే లోకోక్తి కూడా ఉన్నది. సాహసంతో దేనినైనా సాధించవచ్చును. ధైర్యానికి, సాహసానికి మూలం ***'ఆత్మవిశ్వాసము'*** తన మీద తనకు నమ్మకముండటమే 'ఆత్మవిశ్వాసము'. కనుక ప్రతి వ్యక్తికీ ***'ఆత్మవిశ్వాసం'*** **(Self Confidence)** ఉండాలి.

ఒకసారి స్వామీ వివేకానంద "Faith, Faith, Faith in ourselves; Faith in God. This is the secret of success" (నమ్మకం, నమ్మకం తనయందు నమ్మకం, భగవంతుని యందు నమ్మకం - ఇదే విజయానికి కీలకం) అని చెప్పారు.

"నమ్మకమను రెండు నయనంబులే లేని అంధులైరి జనులు అవనియందు" అన్నారు శ్రీసత్యసాయిబాబావారు. అయితే ఈనాడు చాలా మందిలో ఇట్టి నమ్మకం లోపిస్తున్నది. మొట్టమొదట తన శక్తిమీద తనకు నమ్మకం ఉండాలి. తన తల్లిమీద తనకు నమ్మకం ఉండాలి. గురువుమీద నమ్మకం ఉండాలి. అట్టి నమ్మకాన్నే ***'ఆత్మవిశ్వాసం'*** అంటారు. ***ఆత్మవిశ్వాసం దృఢమైన సంకల్పం మీద ఆధారపడి*** వుంటుంది. ***సంకల్పంలో నుండి 'విశ్వాసం' పుడుతుంది. విశ్వాసం సాధనకు శక్తినిస్తుంది. విశ్వాసమే మనిషికి కొండంత బలం.***

అయితే ఈనాడు చాలామందిలో తన శక్తి మీదనే తనకు నమ్మకం లేకుండా పోతున్నది. చేబట్టిన కార్యం సఫలీకృతమవుతుందా? లేదా! అని సందేహిస్తుంటారు, సంశయిస్తుంటారు. ***'సంశయాత్మా వినశ్యతి'*** అని గీత చెబుతున్నది. సంశయిస్తూ చేసేపనులు సఫలీకృతం కావు. ఆత్మ విశ్వాసంతో ప్రారంభించే పనులే ఫలప్రదమవుతాయి. ***ఆత్మ విశ్వాసంతో చదివే విద్యార్థి ఉత్తీర్ణుడవుతాడు. విశ్వాసమే విజయానికి మూలం.***

శ్రీశైలశిఖరం :

'శ్రీశైల శిఖరం దృష్ట్వా పునర్జన్మన విద్యతే' శ్రీశైలశిఖరాన్ని దర్శించిన వారికి మరో జన్మ ఉండదని ఒక నమ్మకం. ఆ శిఖరాన్ని చూచినవారు పాపరహితులవుతారని ఒక విశ్వాసం. ఆ నమ్మకంతో, విశ్వాసంతో భక్తులు అక్కడకు వెళ్ళుతుంటారు. అయితే

అక్కడికి వెళ్ళేవారందరిలో అట్టి నమ్మకం విశ్వాసం ఉన్నదో! లేదో! పరీక్షించాలని సంకల్పించుకున్నారు ఒకసారి పార్వతీ పరమేశ్వరులు. పరమేశ్వరుడు ఒక ముసలివాడుగా మారాడు. పార్వతి అతని భార్యగా మారింది. వారిద్దరూ శ్రీశైల శిఖరాన్ని చూడటానికి బయలుదేరారు. మార్గమధ్యంలో ఆ ముసలివాడు ఒక ఊబిలో దిగబడుతాడు. *'రక్షించండి! రక్షించండి!'* అని అతని భార్య అరుస్తుంటుంది. శ్రీశైలశిఖరాన్ని సందర్శించి వస్తున్న చాలామంది యువకులు ఆ ముసలి వాడిని రక్షించడానికి ముందుకు వస్తారు. కాని అతని భార్య ఒక షరతు పెడుతుంది. ***'పుణ్యాత్ములైనవారు మాత్రమే రక్షించగలుగుతారు'*** అని ఆమె చెబుతుంది. చాలామందికి సందేహం కలుగుతుంది. "మనం పుణ్యాత్ములమో! కాదో!" అని అనుకుంటూ చూచి వెళ్ళపోతుంటారు. ఇంతలో ఒక వేశ్య అక్కడకు వస్తుంది. ఆమె శ్రీశైలశిఖరాన్ని సందర్శించి వస్తుంటుంది. శ్రీశైలశిఖర దర్శనంతో తన పాపాలన్నీ పటాపంచలైపోయి పుణ్యాత్మురాలనయినాననే నమ్మకం ఆమెలో వుంటుంది. ఊబి దగ్గరకు వెళ్ళుతుంది. ముసలివాని చేయి పట్టి ఒక్క ఊపుతో పైకి లాగుతుంది. ఆ ముసలివాడు బయటపడుతాడు. ఆ ముసలివాడు తన నిజస్వరూపమును చూపి ఆ వేశ్యను అభినందించుతూ *"ఆత్మవిశ్వాసమున్న వారే నిజమైన భక్తులు"* అని చెప్పి ఆ వేశ్యను దీవించుతాడు.

ఈ కథ మనకు ఒక సత్యమును బోధిస్తున్నది ***"విశ్వాసం లేనివారిని విశ్వేశ్వరుడు కూడా రక్షించడు. విశ్వాసం లేకపోతే అది ఆత్మవంచనే అవుతుంది" ఆత్మవిశ్వాసం విజయానికి మూలం.***

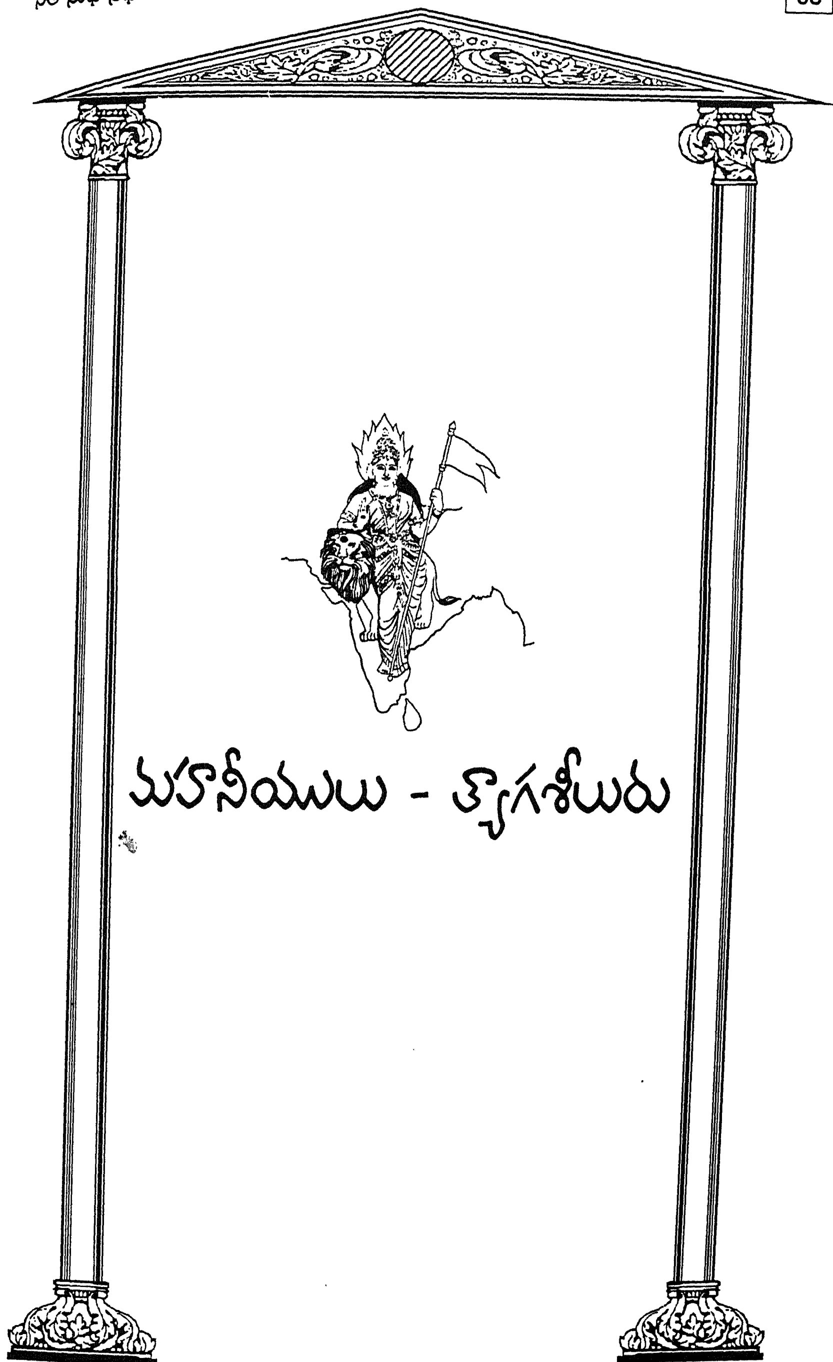
ఈనాడు కొంతమంది విద్యార్థులు ఆత్మవిశ్వాసం లేక ఆత్మహత్యలకు పాల్పడుతున్నారు. ఇది పిరికివాళ్ళ లక్షణం, బలహీనుల మనస్తత్వం. బలహీనతకు మించిన పాపం వేరొకటి లేదు. ఆత్మవిశ్వాసంతో ముందుకు నడవండి! అభివృద్ధిని సాధించండి! విజయ దుందుభులను మ్రోగించండి.

"ఆత్మవిశ్వాసంతో ముందుకు నడవాలి. ఆత్మగౌరవాన్ని కాపాడుకోవాలి. స్వధర్మాన్ని విడనాడరాదు. పరధర్మాన్ని పట్టుకొని వ్రేలాడరాదు. స్వశక్తిమీద జీవించడం నేర్చుకోవాలి. పరులమీద ఆధారపడి జీవించడం కన్నా మించిన పాపం వేరొకటి లేదు"

- వివేకానంద

Notes....

మహనీయులు - త్యాగశీలురు

బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్

మహారాష్ట్రలోని మాసూర్ స్టేషన్‌లో రైలు ఆగింది. ఇద్దరు బాలురు దిగారు. చూడటానికి వారిద్దరూ అన్నదమ్ములలాగే ఉన్నారు. వారికి ఏమి చేయాలో తోచలేదు. స్టేషన్‌మాస్టర్ దగ్గరుకు వెళ్ళుతారు. ఆ పిల్లల తండ్రి 'గోరేగావ్'లో ఉన్నాడని, ఆయన జబ్బుతో మంచం పట్టాడని, ఆయనను చూడటానికి వచ్చామని చెబుతారు. అప్పుడు ఆ స్టేషన్‌మాస్టర్ ఒక ఎద్దులబండిని మాట్లాడి, ఆ బండిలో వెళ్లమని చెబుతాడు. కిరాయి మాట్లాడుకొని ఆ ఇద్దరు బాలురు బండి ఎక్కుతారు. బండిలో ప్రయాణం చేస్తూ ఏదో మాట్లాడుకొంటుంటారు. ఆ మాటలు వింటున్న ఆ బండివాడికి, ఆ పిల్లలకులం ఏమిటో తెలిసిపోతుంది. వెంటనే బండి ఆపి కోపంతో ఆ పిల్లలను దిగిపొమ్మంటాడు. కాని వారు దిగరు. ఆ బండికి కట్టిన ఎద్దులను ఊడదీసి, బండిని పైకి ఎత్తివేస్తాడు. ఆ పిల్లలిద్దరూ నేలమీద పడుతారు. ఆ పిల్లలిద్దరూ అంటరాని కులంవారు కావటంవలన, తన, బండి, ఎద్దులు మైలపడి పోయినాయని భావించి, ఆ విధంగా చేస్తాడు ఆ బండివాడు. చేసేది ఏమీ లేక నడిచి వెళ్ళుతుంటారు. ఆ బండీవాడు మాత్రం ఖాళీ బండీనే తోలుకొని వెళ్ళుతుంటాడు. ఆ పిల్లలిద్దరికీ దాహంవేస్తుంది. త్రోవలో ఒక బావి కనిపిస్తుంది. పరుగెత్తుకొని వెళ్ళి, ఆ బావి వద్ద నీరును తోడుకుంటున్న వారిని మంచినీరు కావాలని అడుగుతారు. వీరు అంటరానికులానికి చెందినవారని చెబుతాడు ఆ బండివాడు. ఆ బావి వద్ద ఉన్నవారు ఆ పిల్లలకు మంచినీరు పోయడానికి కూడా అంగీకరించరు. దాహంతోనే ఇంటికి చేరుతారు ఆ ఇద్దరు పిల్లలు.

ఆ ఇద్దరిలో ఒక బాలుడు, ఒకసారి బడికి వెళ్ళుతుంటాడు. దారిలో కుండపోతగా వర్షం కురుస్తుంటుంది. దారిలో ఒక ఇల్లు కనపడుతుంటుంది. ఆ ఇంటి వసారాలో తలదాచుకోవచ్చునని వెళ్ళుతాడు. ఆ ఇంటి యజమానురాలు చూస్తుంది. ఆ బాలుడు అంటరానివాడని గ్రహించి కర్రసహాయంతో ఆ బాలుడిని

బయటకు నెట్టివేస్తుంది. అతని చేతిలో వున్న పుస్తకాలన్నీ చెల్లాచెదురుగా నీటిలో పడిపోతాయి. ఆ బాలుడు బురద గుంటలో పడుతాడు.

మరోసారి ఆ బాలుడు, క్షవరం చేయించుకోవడానికి మంగలి దగ్గరకు వెళ్ళుతాడు. *'నేను నీకు క్షవరం చేయను'* అని త్రిప్పి పంపిస్తాడు. ఆ విధంగా అంటరానితనంలోని అమానుషత్వాన్ని చిన్ననాటనే చవిచూస్తాడు ఆ బాలుడు. అందరి పిల్లలలాగానే అతనిని క్లాసులో కూర్చోనిచ్చేవారు కాదు. ఆ బాలుడికి ఎవరైనా నీళ్ళు పోస్తే దోసిలితోనే త్రాగవలసి వచ్చేది. గ్లాసుతో త్రాగటానికి వీలు లేదు. ఇతరులతో మాట్లాడేటప్పుడు, నోటికి చెయ్యి అడ్డంపెట్టుకొని మాట్లాడాలి. ఆ విధమైన ఆంక్షలు ఆ రోజులలో ఉండేవి. అయినప్పటికీ ఏ మాత్రం జీవితం మీద నిరాశ చెందలేదు. పైపెచ్చు అతని పట్టుదల పెరిగింది. పెద్దవాడైన తరువాత ఈ సాంఘిక దురాచారాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం కొనసాగించాలని సంకల్పించుకున్నాడు ఆనాడే ఆ బాలుడు. బొంబాయిలోని *'ఎలిఫిన్‌స్టన్'* హైస్కూలులో చేరి పట్టుదలతో మెట్రిక్యులేషన్ ప్యాసవుతాడు. 1912 సం॥లో బి.ఏ డిగ్రీని పుచ్చుకుంటాడు. బరోడా సంస్థానాధిపతి శాయాజీ రావ్ గయక్వాడ్‌గారు ప్రేమతో అందించిన సహాయంతో అమెరికా వెళ్ళి, కొలంబియా విశ్వవిద్యాలయంలో చేరి ఎం.ఏ., పట్టమును పొందుతాడు. ***"భారతదేశంలోని కులాలు - వాటి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు"*** అనే పరిశోధనా వ్యాసాన్ని వ్రాసి అదే విశ్వవిద్యాలయానికి సమర్పిస్తాడు. "భారతదేశ జాతీయ ఆదాయం - చారిత్రక విశ్లేషణ" అనే గ్రంథమును కూడా వ్రాసి అదే విశ్వవిద్యాలయానికి సమర్పిస్తాడు. ఆ విశ్వవిద్యాలయం ఎం.ఏ.పి.హెచ్.డి. పట్టాని ప్రదానం చేస్తుంది. ఆ విశ్లేషణా గ్రంథాన్ని అమెరికా మేధావులు శ్లాఘించుతారు, సన్మానిస్తారు. ఆ గ్రంథం ప్రపంచ ఆర్థిక వేత్తల ప్రశంసలనందుకుంటుంది. ఆ రోజులలో, వివిధ దేశాల శాసనసభలలో జరిగే బడ్జెట్ సమావేశాలలో పాల్గొనే సభ్యులందరి చేతులలో ఆ గ్రంథం ఉండేదిట. ఆ గ్రంథరచయిత వయస్సు అప్పుడు ఎంతో తెలుసా? కేవలం 25 సంవత్సరాలు మాత్రమే. ఆయన ఎవరో తెలుసా? చిన్ననాట అంటరానితనానికి గురియై, అనేక అవస్థలను అనుభవించిన ఆ బాలుడే అతను. ఎన్ని కష్టములెదురైనా చలించక, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని కోల్పోక, పట్టుదలతో చదివి విదేశాలకు వెళ్ళి, పి.హెచ్.డి. చేసి ఆర్థిక విశ్లేషణా గ్రంథాలను రచించి, ప్రపంచ ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల ప్రశంసలనందుకొనిన మేధావి అతనే. అతని పేరే ***'భీమ్ రావ్ రామ్‌జీ'*** అతనే ***డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్.***

అమెరికాలో పి.హెచ్.డి. పొందిన తరువాత లండన్ వెళ్ళుతాడు. ఆయన లండన్ మ్యూజియం లైబ్రరీకి నిత్యమూ వెళ్ళేవాడుట. ఉదయం 8 గంటలకు వెళ్ళితే, సాయంత్రం ఆ గ్రంథాలయం మూసేంతవరకు అక్కడే వుండి గ్రంథాలు చదువు తుండేవాడు. అక్కడనే వుండి అనగా 1921 సం॥లో **"ప్రావిన్షియల్ డీసెంట్రలైజేషన్ ఆఫ్ ఇండియా"** అనే పరిశోధనా పత్రాన్ని అక్కడి విశ్వవిద్యాలయానికి సమర్పించి ఎం.ఎస్.సి. పట్టం కూడా పొందుతారు. డి.ఎస్.సి డిగ్రీకోసం, అదే విశ్వవిద్యాలయానికి ***"ది ప్రాబ్లం ఆఫ్ ది రూపీ"*** అనే సిద్ధాంత పత్రాన్ని కూడా సమర్పిస్తారు. అదే సమయంలో 'బారిష్టర్' పరీక్షను కూడా పూర్తి చేయడం విశేషం. ఆ తరువాత జర్మనీ వెళ్ళి బాన్ విశ్వవిద్యాలయంలో కొంత కాలం తర్కశాస్త్రం, అర్థిక శాస్త్రములను అధ్యయనం చేసి, మాతృదేశానికి తిరిగివచ్చి 1923 సం॥ జూన్‌లో న్యాయవాదిగా బొంబాయిలో జీవితాన్ని ప్రారంభిస్తారు. న్యాయవాద వృత్తిని ప్రధానంగా చేసుకొని దళిత జాతులను దాస్యశృంఖలాల నుండి విముక్తి చేయాలని సంకల్పించుకుంటారు ***డా. అంబేద్కర్.***

ఆ తరువాత వ్రాసిన 'కుల నిర్మూలన' 'అస్పృశ్యులెవరు?' 'థాట్స్ ఆన్ పాకిస్థాన్' , 'రానడే -గాంధీ-జిన్నా' అనే పరిశోధనా గ్రంథాలు మేధావుల ప్రశంసల నందుకుంటాయి. అంబేద్కర్ కేవలం రచయితే కాదు, పాత్రికేయుడు కూడాను, భారత్, మూక్ నాయక్, జనతా, సరస్వతీ విలాస్, సమత అనే పత్రికలకు కొంత కాలం సంపాదకునిగా కూడా పని చేస్తారు.

స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత డా. అంబేద్కర్ మొట్టమొదటి న్యాయశాఖా మంత్రిగా పదవీబాధ్యతలను స్వీకరిస్తారు. ఆయన ఛైర్మన్‌గా ఏడుగురు సభ్యులతో, రాజ్యాంగ రచనకై ఒక కమిటీ ఏర్పడుతుంది. ఆయన సారధ్యంలో భారత రాజ్యాంగం రూపొందించబడుతుంది. రచయితగా, పాత్రికేయుడుగా, సంఘసంస్కర్తగా డా. అంబేద్కర్‌కు వచ్చిన కీర్తి ప్రతిష్టలు ఒక ఎత్తుకాగా, భారత రాజ్యాంగ నిర్మాతగా ఆయనకు వచ్చిన కీర్తి మరొకఎత్తు.

ప్రముఖ ఆర్థికవేత్త టి.టి. కృష్ణమాచారి ఒకసారి రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో మాట్లాడుతూ ***"రాజ్యాంగ రచనా సంఘంలో నియమించబడ్డ ఏడుగురి సభ్యులలో ఒకరు రాజీనామా చేసారు, మరొకరు మరణించారు, వేరొకరు అమెరికాలో వుండిపోయారు, ఇంకొకరు రాజకీయాలలో నిమగ్నులయ్యారు, ఉన్న ఒకరిద్దరూ ఢిల్లీకి దూరంగా ఉన్నారు. అందుచేత రాజ్యాంగ రచనా భారమంతా డా. అంబేద్కర్ మీద పడింది. అయినప్పటికి భారత***

రాజ్యాంగం అత్యంత ప్రామాణికంగా రూపొందినదనటంలో ఎట్టి సందేహం లేదు" అని అంటారు. ఇది యదార్ధమని ఋజువైంది.

ప్రసిద్ధ బ్రిటీష్ రచయిత 'బెవర్లీనిఖిలోస్' *"డా. అంబేద్కర్ భారత దేశపు ఆరుగురు మేధావులలో ఒకరు"* అని ప్రశంసించుతారు.

బాబాసాహెబ్‌ను వృద్ధాప్యం ఆవహిస్తుంది. ది. 6-12-1956న తుది శ్వాస విడుస్తారు. దావానలంగా ఆ దుర్వార్త ఢిల్లీ అంతా ప్రాకుతుంది. ఆ మహో సంఘసంస్కర్తను ఆఖరిగా దర్శించుకోవడానికి వేలాదిమంది వచ్చి కన్నీరు కారుస్తుంటారు. ప్రత్యేక విమానం ద్వారా ఆయన భౌతిక కాయాన్ని బొంబాయి తరలిస్తారు. బాబాసాహెబ్ అంతిమ వాంఛను నెరవేర్చడానికి లక్షమంది ప్రజలు బౌద్ధమతాన్ని స్వీకరించి, శ్రద్ధాంజలి ఘటిస్తారు. ఆనాటి ప్రధాని పండిత నెహ్రూ శ్రద్ధాంజలి ఘటిస్తూ *"కాలం మీద బలమైన ప్రభావాన్ని చూపించిన మహనీయుడు అంబేద్కర్. మానవస్వాతంత్ర్య చరిత్రలోను, మన దేశచరిత్రలోను చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయే మహా వ్యక్తి 'బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్'* అంటూ కంటతడి పెట్టుకుంటారు.

చాలామంది దృష్టిలో డా. అంబేద్కర్ దళిత జాతులవైతాళికుడు మాత్రమే. అంబేద్కర్ వ్యక్తిత్వంలో ఇతర పెక్కు అంశాలు ఎక్కువమంది దృష్టికి రాకపోవడం విచారకరం. ముఖ్యంగా విద్య విషయంలో ఆయనకు స్పష్టమైన అభిప్రాయాలు ఉండేవి. 1938 సం॥ ఫిబ్రవరి 13వ తేదీన మన్మాడ్‌లో జరిగిన దళిత యువకుల సభలో ఆయన చేసిన ప్రసంగమును పరిశీలిస్తే ఆయన భావాలు మనకు బోధపడుతాయి. *"విద్య అనేది రెండు వైపులా పదునున్న కత్తి. దానిని ఉపయోగించే సమయంలో జాగ్రత్త వహించాలి. వినయము, శీలములేని విద్యావంతుడు మృగం కంటే ప్రమాదకరం. అతని విద్య పేద ప్రజల సంక్షేమాన్ని కుంటుపరిచేదయితే, ఆ వ్యక్తి సమాజానికి ఒక శాపం. అలాంటి విద్యావంతులుండటం సిగ్గుచేటు. విద్య కంటే శీలం గొప్పది"* అని డా. అంబేద్కర్ చెబుతారు.

భారత రాజ్యాంగ నిర్మాతగా భారత ప్రజాస్వామ్య పరిరక్షకుడుగా, సాంఘిక సంస్కర్తగా, మానవతావాదిగా ఆయన భారత ప్రజలకు చిరస్మరణీయుడు. ఆ మహనీయుని వారసులుగా మనం కూడా కులతత్త్వాన్ని, అంటరానితనాన్ని నిర్మూలించేందుకు కృషి చేద్దాం, అప్పుడే ఆయన ఆత్మ సంతోషిస్తుంది. అదే మనందరి కర్తవ్యం.

దయాసాగరుడు ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్

బిక్క చిక్కిన శరీరం, తాటికాయంత తల, ముతక బట్టలు, ఆ నిరాడంబరమైన వేషం చూసేవారికి ఆయన బీదవాడనే భావం సహజంగా కలుగుతుంది. నిజంగానే ఆయన బీదవాడే. కాని ఆ రోజులలో ఆయన లాంటి ధైర్యశాలి, మేధావి, దాత, సంఘ సంస్కర్త మరొకరు లేరు. ఇది అతిశయోక్తి కాదు, యదార్థం. ఆయన పేరే **ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్**. పేరు వినగానే ఆయన ఒక గొప్ప సంస్కృత పండితుడని, గొప్ప సంఘసంస్కర్త అని అందరికీ తెలిసిపోతుంది. నిజంగానే ఆయన సంస్కృతంలో గొప్ప పండితుడు. వంగ సాహిత్యంలో సంస్కృత వాచకాలు వ్రాశాడు. సంస్కృత కాళిదాస శాకుంతలాన్ని అనువదించాడు. **'కామెడీ ఆఫ్ ఎర్రర్స్'** అనే ఆంగ్ల నాటకాన్ని వంగ భాషలోనికి **'భ్రాంతి విలాస్'** పేర అనువదించాడు. వ్యాకరణ గ్రంథం కూడా రచించాడు. ఇవన్నీ ఆయన సంస్కృత, వంగ, ఆంగ్ల భాషలపాండిత్యానికి మచ్చుతునకలు. ఇవన్నీ ఒక ఎత్తు అయితే, విధవా వివాహాలను గురించి రెండు సంపుటాలలో ఆయన వ్రాసిన గొప్ప పుస్తకం మరో ఎత్తు. ఆ పుస్తకంలోని బాల వితంతువుల కన్నీటి గాధలు చదువుతుంటే ఎంతటి పాషాణ హృదయాలైనా కరిగి కన్నీరు కారుస్తాయనటంలో ఏ మాత్రం అతిశయోక్తి లేదు. రచయితగా, పండితుడుగా ఎంత గొప్పవాడో, సంఘసంస్కర్తగా కూడా ఆయన అంత గొప్పవాడే. ఈశ్వరచంద్రుడు విద్యాసాగరుడే కాదు, **'దయాసాగరుడు'** కూడా. ఏ మాత్రం కష్టంలో ఉన్న వ్యక్తి అయినా సరే, కంటతడి పెడితే చాలు ఆయన మనస్సు వెన్నలా కరిగిపోయేది.

1857 సం॥లో బెంగాల్‌లో తీవ్రమైన క్షామం వచ్చింది. ఒకసారి ఒక బీదబాలుడు పరుగెత్తుకుంటూ ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్ వద్దకు వచ్చి **"అయ్యా! ఒకపైసా దానం చేయండి!"** అని ప్రాధేయ పడుతాడు. **" ఒక పైసా కాదు, నాలుగు పైసలు యిస్తే ఏం**

జేస్తావ్?" అని అడుగుతాడు. *"ఎగతాళి చేయకండి సార్! ఒక పైసా యివ్వండి చాలు సార్!"* అంటాడు ఆ బాలుడు. *"ఎగతాళి కాదు, నిజంగానే నాలుగుపైసలు యిస్తే ఏం జేస్తావ్?"* అంటాడు విద్యాసాగర్. *"రెండు పైసలతో ఏదైనా తినటానికి కొంటాను, మిగతా రెండు పైసలూ మా అమ్మకు యిస్తానంటాడు"* ఆ బాలుడు. *'నాలుగు పైసలు బదులు రెండణాలు యిస్తేను?'* ఆ బాలుడు బదులు చెప్పక చకచకా నడిచి వెళ్ళిపోతాడు. పరుగెత్తుకొని వెళ్ళి ఆ బాలుని పట్టుకొని *"రెండు అణాలకు బదులు నాలుగు అణాలు యిస్తే ఏం జేస్తావ్?"* అని అడుగుతాడు. అప్పుడు ఆ బాలుడు *"రెండు అణాలతో బియ్యం కొంటాను మిగతా రెండు అణాలతో మామిడి పండ్లు కొని లాభానికి అమ్మివేస్తాను. మా అమ్మకు కడుపునిండా అన్నంపెడతాను. బిచ్చం అడగటం మానేస్తాను"* అని సమాధానం చెబుతాడు ఆ బాలుడు. ఆ అబ్బాయిని మెచ్చుకొని ఒక రూపాయి బిళ్ళ యిస్తాడు. ఈ సంఘటన జరిగిన రెండేళ్ళకు ఒక వీధిలో నడిచి వెళ్ళు తుంటే, ఒక చిన్న అంగట్లో నుండి ఒక బాలుడు పరుగెత్తుకొని వచ్చి *"నమస్కారం సార్! మా అంగట్లోకి వచ్చి నన్ను ఆశీర్వదించండి సార్!"* అని వినయంగా అడుగుతాడు. *'నీవు ఎవరివో! నాకు తెలియదు'* అంటాడు విద్యాసాగర్. అప్పుడు ఆ బాలుడు రెండుసంవత్సరాల క్రిందట జరిగినదంతా గుర్తుచేస్తాడు. కష్టాలలో నున్నవారికి చేతనైనంత సాయం చేయటమే ఆయన స్వభావం. చేసిన సహాయాన్ని వెంటనే మరిచిపోవటం ఆయన ప్రవృత్తి. అదే ఉత్తముల లక్షణం.

ఒకసారి సూటు, బూటు ధరించిన ఒక యువకుడు ఒక సూట్‌కేస్ తీసుకొని రైలునుంచి దిగుతాడు. *'కూలీ! కూలీ!"* అని పిలుస్తాడు. అది చిన్న స్టేషన్ కావటం వలన అక్కడ కూలీలు ఎవరూ ఉండరు. ఇంతలో ఒక నడివయస్సుగల వ్యక్తి ఆ యువకుని దగ్గరకు వస్తాడు. ఆ యువకుడు ఆ వ్యక్తిని చూచి *'మీరు చాలా సోమరులు!'* అంటూ నాలుగు చివాట్లు పెట్టి ఆ సూట్‌కేస్‌ను యిస్తాడు. మాట్లాడకుండా ఆ సూట్‌కేసును నెత్తిన పెట్టుకొని, ఆ యువకుని వెంట బయలుదేరివెళ్ళుతాడు. ఆ సూట్‌కేస్‌ను ఇంట్లో పెట్టాక పర్సుతీసి డబ్బులు యివ్వబోతాడు ఆ యువకుడు. అప్పుడా వ్యక్తి *"ధన్యవాదాలు సార్! వాటి అవసరం నాకు లేదు సార్!"* అంటాడు. ఆ యువకుడు ఆశ్చర్యపోతాడు. ఇంతలో ఆ యువకుని అన్నగారు ఇంట్లో నుంచి బయటకు వచ్చి, ఎదురుగా వున్న ఆ నడివయస్కుడ్ని చూచి నమస్కారం చేస్తాడు. విఖ్యాతవంగ విద్వాంసుడు ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగరుడు అతనేనని తన తమ్మునికి పరిచయం చేస్తాడు. ఈ రోజు సాయంత్రం వారి సభను మన గ్రామంలో ఏర్పాటు చేసామని

చెబుతాడు. ఆ యువకుడు తన తప్పిదాన్ని తెలుసుకొని, తలవంచుకుంటాడు. అసలు ఆ యువకుడు, ఆ మహనీయుని ఉపన్యాసాన్ని వినడానికే ఆ గ్రామానికి వచ్చాడు. ***మహనీయుల గొప్పతనం వారి వేష భాషలను చూచి నిర్ణయించలేం. అసలు వారు పై పై ఆడంబరాలకు ప్రాధాన్యత యివ్వరు. బాహ్య సౌందర్యానికి ప్రాముఖ్యత అంతకన్నా యివ్వరు.*** అదే వారి ప్రత్యేకత.

ఒకసారి కలకత్తాలో జరిగిన ప్రముఖుల సభకు ఆహ్వానించగా బయలుదేరి వెళ్ళుతాడు 'విద్యాసాగర్' ఆయన నిరాడంబర వేషం చూచి గేటు వద్దనున్న జమాను ఆయనను లోపలికి అనుమతించడు. తిరిగి ఇంటికెళ్ళి సూటు, బూటు ధరించి మరల అదే సభకు వెళ్ళుతాడు. గేటువద్ద నున్న ఆ జమానే నమస్కారం చేసి లోపలికి పంపుతాడు. ***సామాన్యులు బాహ్య అలంకారాలకే విలువ యిస్తారు. అంతఃసౌందర్యాన్ని వారు చూడలేరు. వ్యక్తిలోనున్న పాండిత్యాన్ని సామాన్యులు గుర్తించలేరు.***

ఒకసారి విద్యాసాగర్ అత్యవసరంగా ప్రయాణం చేయవలసి వస్తుంది. రైలు స్టేషన్‌కు వెళ్ళుతాడు. కాని మూడవ తరగతి బుకింగ్ వద్ద పెద్ద క్యూ ఉంటుంది. రైలు బయలుదేరే సమయం అవుతుంది. మొదటి తరగతి బుకింగ్ దగ్గరకు వెళ్ళి ఫస్ట్‌క్లాస్ టిక్కెట్టుకొని మొదటి తరగతి బోగీలో ఎక్కుతాడు. అక్కడ అంతా ఆంగ్లేయ ప్రయాణికులే కనిపిస్తారు. ఒక్కొక్కరు ఇద్దరి సీట్లను ఆక్రమించి కూర్చొంటారు. ఆ బోగీనంతా కలియ జూచి, ఇద్దరు ఆంగ్లేయుల మధ్య కొంచం జాగా వుంటే ***'క్షమించండి!'*** అంటూ వీరిద్దరి మధ్య వెళ్ళి కూర్చుంటాడు విద్యాసాగర్. జాత్యహంకారంగల ఆ ఆంగ్లేయులు విద్యాసాగరుని చూచి ఏవగించుకుంటారు. అందులో ఒకడు కోపాన్ని ప్రదర్శిస్తూ ***'గాడిద'*** అంటాడు. మరొకడు ***'పంది'*** అని చీదరించుకుంటాడు. విద్యాసాగరుడు అవమానమును భరించ లేక, ఒక్క క్షణం ఆగి ***"అవును! ఆ రెండిటికి (గాడిద, పంది) నడుమనే నేను కూర్చున్నాను"*** అని బిగ్గరగా అరుస్తాడు. ఆ తెల్లవారి నోటివెంబడి మాటరాదు. విద్యాసాగరుడు సంస్కర్తే కాదు, స్వాభిమాని కూడాను.

విద్యాసాగరుడు ఎంత వినయ సంపన్నుడో, అంత ఆత్మాభిమానం గలవాడు. ఒకసారి ఆయన 'కార్' అనే ఆంగ్ల దొరను చూడటానికి వెళ్ళుతాడు. అప్పుడు ఆ దొర తన బూటుకాళ్ళను ఎదురుగా నున్న బల్లమీదకు చాపి మాట్లాడుతాడు. ఆయన ప్రవర్తన విద్యాసాగరునికి నచ్చనప్పటికీ, మాట్లాడి బయటకువస్తాడు. కొన్ని రోజులు తరువాత

ఏదో పని మీద ఆ దొర విద్యాసాగరుని వద్దకు వస్తాడు. అప్పుడు విద్యాసాగరుడు తన రెండుకాళ్లను మేజామీదికి జాపి ఆ దొరతో మాట్లాడుతాడు. ఆ దొరకు కోపం వచ్చినప్పటికీ, ఏమీ చేయలేక వెళ్లిపోతాడు. విద్యాసాగరుడు ఎంతటి ఆత్మాభిమానం గలవాడో ఈ సంఘటనను బట్టి మనం తెలుసుకోవచ్చును.

విద్యాసాగరుడు తన గొప్పతనాన్ని ఎప్పుడూ చాటుకోలేదు. ఇంద్రుణ్ణి, చంద్రుణ్ణి అని చెప్పకోలేదు. చడీచప్పడూ చేయకుండా ఆయన ఒక విప్లవమును తీసుకొని వచ్చాడు. స్త్రీలుకూడా చదువుకొని చైతన్యవంతులు కావాలని బోధించాడు. స్త్రీ పునర్వివాహాలను ప్రోత్సహించాడు. కులబేధాలను నిరసించాడు. ఆ రోజులలో సంస్కృత పాఠశాలల్లో బ్రాహ్మణ విద్యార్థులను మాత్రమే చేర్చుకునేవారు. విద్యాసాగరుని ప్రయత్నం వలన అన్ని కులాలవారికి సంస్కృతం నేర్చుకోవడానికి అవకాశం లభించింది. అయితే ఆనాటి ఛాందసులకు కోపం వచ్చింది, ద్వేషంతో ఆయనను చంపడానికి కూడా ప్రయత్నించారు. అయినప్పటికీ, ఏమాత్రం భయపడక, తాను నమ్మిన సిద్ధాంతానికి అంకితమైన ధీశాలి *ఈశ్వర చంద్ర విద్యాసాగర్.*

కలకత్తాలోని సంస్కృత కళాశాలలో అధ్యాపకుడుగా చేరి, ఆ తరువాత అదే కళాశాలలో ఎనిమిది సంవత్సరాల పాటు ప్రిన్సిపాల్ పదవిని నిర్వహించి, ఏదో ఒక మాట పట్టింపుతో రాజీనామా చేస్తారు విద్యాసాగర్. ఆ తరువాత మరే ఉద్యోగం చేయరు. జీవితమంతా సంస్కరణోద్యమంలోనే కాలంగడిపి 1892సం॥లో పరమ పదించుతారు ఈశ్వర చంద్ర విద్యాసాగర్.

సంఘ సంస్కరణోద్యమ పితామహుడు రాజారామ్‌మోహన రాయ్ అయితే, ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్, కందుకూరి వీరేశలింగం ప్రభృతులు ఆ ఉద్యమానికి రథసారధులు.

"స్త్రీలు కూడా చదువుకోవాలి. అందుకోసం పాఠశాలలు నెలకొల్పాలి. స్త్రీ పునర్వివాహం తప్పుకాదు. కులభేదాలను నిరసించాలి. సంస్కృతం అందరూ చదువవచ్చును. అగ్రకులాల వారికే పరిమితం చేయకూడదు. వేదవిజ్ఞానం అందరూ తెలుసుకోవాలి. అప్పుడే సనాతనధర్మ ఔన్నత్యం అందరికీ తెలుస్తుంది"

- ఈశ్వర చంద్ర విద్యాసాగర్

దేశబంధు చిత్తరంజన్ దాస్

అది ఒక పెద్ద భవనం. దానిని రాజభవనం అన్నా అతిశయోక్తి కాదు. ఆ భవనం కలకత్తా మహానగరంలో రూసారోడ్డులో ఉన్నది. ఆ ఇంటి యజమాని ఒక బారిస్టరు. ఆయన పేరు ప్రతిష్టలు గల ఒక గొప్ప న్యాయవాది. ఒకసారి ఆ న్యాయవాది కోర్టుకు వెళ్ళడానికి బయటకు వస్తాడు. ఇంతలో ఒక పేదగృహస్థు ఎదురుగా వచ్చి, తన కూతురు పెండ్లికి ధన సహాయం అర్థిస్తాడు. ఎంతో కొంత ధనం యిచ్చి పంపుదామని కోటు జేబులు తడుముతాడు. ఏమీ కనిపించదు. సాయంత్రం రమ్మనమని చెప్పి కోర్టుకు వెళ్ళిపోతాడు ఆ న్యాయవాది. ఆ రోజు సాయంత్రం ఇల్లు చేరగానే, ఇంటివద్దనే కాచుకొని వున్న ఆ గృహస్థుని పిలిచి, ఆ రోజు వచ్చిన ఆదాయమునంతా ఇచ్చి ఇంట్లోకి వెళ్ళతాడు ఆ న్యాయవాది. ఆ పేద గృహస్థు తరువాత లెక్కించుకుంటే రు. 1500/-లు ఉంటుంది. అతను ఆశ్చర్యపోతాడు. ఆ న్యాయవాది పేరు విచారిస్తే, అతనే **'చిత్తరంజన్ దాస్'** అని తెలుసుకుంటాడు ఆ పేద గృహస్థు.

ఒకనాడు 'దాస్' తన గుర్రపు బగ్గీలో బజారుకు వెళ్ళుతుంటాడు. దారిలో ఒక ఇంట్లోనుంచి రోదన ధ్వని వినిపిస్తుంది. బగ్గీని ఆపి, దిగి విషయం తెలుసుకుంటాడు. అది తన చిన్ననాటి ఉపాధ్యాయుని ఇల్లు అని తెలుసుకొని లోపలికి వెళ్ళుతాడు. ఆ ఉపాధ్యాయుడు అప్పుచెల్లించక పోవటంవలన, అతని ఇల్లును వేలం వేస్తుంటారు అధికారులు. 'దాస్' హృదయం ద్రవిస్తుంది. వెంటనే వడ్డీతో సహా చెల్లించి, ఉపాధ్యాయునికి ఆ ఇంటిని దక్కిస్తాడు 'దాస్'. ఆనాడు చెల్లించిన సొమ్ము వేలల్లోనే ఉంటుంది.

ఆ రోజులలో 'దాస్' ఆదాయం ఏడాదికి కనీసం రు. 10 లక్షలు ఉండేదిట. దేశం మొత్తం మీద, ఇంత పెద్ద మొత్తం ఆదాయం వచ్చే న్యాయవాది ఆనాడు ఇంకా ఎవరూలేరుట. 1919 సం॥లో ఆయనకు గాంధీజీతో పరిచయం ఏర్పడుతుంది. 1921 సం॥లో గాంధీజీ పిలుపు నందుకొని, స్వాతంత్ర్యమహోద్యమంలో దూకుతాడు. అంతులేని ఆదాయం యిస్తున్న న్యాయవాద వృత్తిని త్యజిస్తాడు. తన యావదాస్తిని, సువిశాల సుందర భవనాన్ని దేశానికి అంకితం చేస్తాడు. ఆ రోజులలోనే ఆ భవనం

విలువ కనీసం మూడు లక్షలట. ఆ ప్రాసాదంలో మెడికల్ కాలేజీని, మహిళలకు ఒక ఆసుపత్రిని నెలకొల్పారు 'దాస్'.

జాతీయ ఉద్యమాన్ని పటిష్టం చేయడాని కోసం బెంగాల్ అంతా ఉచిత పాఠశాలలు నెలకొలుపుతారు 'దాస్'. ఢాకాలో విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుతారు. కలకత్తాలో జాతీయకళాశాలను నెలకొలిపి *'అరవిందఘోష్'*ను ప్రిన్సిపాల్‌గా నియమించుతారు. ఈ సంస్థలకు ఆనాడు ఎన్ని లక్షల దానం చేశాడో! చిత్తరంజన్‌దాస్. అంతటి మహా సంపన్నుడైన చిత్తరంజన్ దాస్, తన భోగభాగ్యములను విడనాడి, అతిసామాన్య జీవితాన్ని అలవాటు చేసుకుంటారు. రాజభోగాలను త్యజించి, చీనిచీనాంబరాలను విసర్జించి, ఖద్దరు బట్టలను ధరించి, అతి నిరాడంబరంగా జీవితాన్ని కొనసాగిస్తారు 'దాస్'. అలా అవిరళ త్యాగాన్ని చేసిన ఆ దీనబంధును *'దేశబంధు'* అని ప్రజలే పిలవనారంభించారు. ఆయన కలకత్తా మహానగరానికి ప్రప్రథమ మేయరుగా కూడా ఎన్నుకోబడ్డారు. *మొదట భోగి పిదప త్యాగి అయిన ఆ మహనీయుడే, చిత్తరంజన్ దాస్!*

అంతటి మహాభోగాన్ని అనుభవించి, వాటినన్నిటినీ త్యజించి, దేశస్వాతంత్ర్య సముపార్జనకు తన సర్వస్వాన్ని సమర్పించి, చివరి రోజులలో దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించిన ఘనులలో దేశబంధు చిత్తరంజన్‌దాస్‌ది అగ్రస్థానం అయితే, ద్వితీయస్థానం 'ఆంధ్రకేసరి' ప్రకాశం పంతులుగారిది కావటం విశేషం. అద్వితీయ త్యాగమూర్తి, మహామేధావి, అసమాన న్యాయవాది, బీదలపాలిట కల్పతరువు అయిన 'దేశబంధు' చిత్తరంజన్ దాస్ 1925 సం॥ జూన్ 16వ తేదీన పరమపదించారు. ఆ మృతశరీర వాహకుల నలుగురిలో గాంధీజీ ఒకరు కావటం 'దాస్' ఎంతటి త్యాగమూర్తియో ఊహించవచ్చును.

'దేశబంధు' భౌతికకాయం అగ్నిజ్వాలలకు ఆహుతి అయిన సమయంలో ఏర్పాటు చేసిన స్మారక సభలో గాంధీజీ ప్రసంగిస్తూ ***"దేశబంధు కాయం నశించినప్పటికీ, ఆయన ఆత్మ అమరమైనది. అంతేకాదు, ఎంతో త్యాగం, సేవచేసిన ఆయన పేరుకూడా చిరస్థాయిగా నిలుస్తుంది. ఆయన సేవానిరతి త్యాగశీలత నిరుపమానం, ఆయన స్మృతి మనలో చిరకాలం నిలిచిపోవుగాక! ఆయన జీవితం మనకు మహత్కార్య సాధనకు మార్గదర్శకంగా ఉండుగాక! ఆయన ఆత్మకు శాంతి కలుగుగాక!"*** అని అంటూ కంట తడిపెట్టుకుంటారు **మహాత్మా గాంధీజీ.**

"కర్మణ్యే వాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన" అన్న గీతావాక్యానికి నిదర్శనమైన జీవితం ఆయనది. తాను నమ్మిన సత్కార్యానికి తనను అంకితం చేసుకొని, ఎటువంటి త్యాగానికైనా వెనుదీయకుండా, తన లక్ష్యాన్ని చేరుకొని, జీవితాన్ని ధన్యం చేసుకొనిన మహామనీషి ***చిత్తరంజన్‌దాస్!*** భావితరాలవారికి చిరస్మరణీయుడు ***'చిత్తరంజన్ దాస్'.***

'బ్రహ్మర్షి' రఘుపతి వెంకటరత్నం నాయుడు

ఒక రోజున ఒక కాలేజిలో ఒక అధ్యాపకుడు విద్యార్థులు వ్రాసిన నలభై కాంపోజిషన్ పుస్తకాలను తీసుకొని Staff Room (అధ్యాపకులగది)కి వెళ్ళుతున్నాడు. ఇంతలో ఒక విద్యార్థి ఎదురుగా వచ్చి ఆయనను చూచి ***"మాష్టారు! గాడిద బరువు మోస్తున్నారే!"*** అన్నాడు. అప్పడు ఆ మాష్టారు కోప్పడక, సమయస్ఫూర్తితో ***"అవునురా! ఒక్క గాడిద బరువు కాదు, నలభై గాడిదల బరువు మోస్తున్నానురా!"*** అని ప్రత్యుత్తరం యిస్తాడు. ఆ విద్యార్థి నివ్వెరపోయి తలవంచుకొని వెళ్ళిపోతాడు. ఆ విద్యార్థి కాంపోజిషన్ పుస్తకం కూడా ఆ నలభై పుస్తకాలలో ఉంటుంది. ఆ అధ్యాపకుడు ఎవరో కాదు ***'బ్రహ్మర్షి' రఘుపతి వెంకట రత్నం నాయుడుగారు.*** ఆయన సమయస్ఫూర్తి, హాస్యచతురత అలాంటివి.

మద్యపాన నిషేధం, అస్పృశ్యతా నివారణ మొదలైన సంఘ సంస్కరణోద్యమా లను గాంధీజీ కంటే ముందుగా ప్రారంభించి, తెలుగునాట విస్తృత ప్రచారం గావించిన ప్రముఖ సంఘసంస్కర్త ***రఘుపతి వెంకట రత్నంనాయుడు.*** నాయుడుగారు మహావక్త. ఇంగ్లీషులో ఆయనతో పోల్చగల వ్యక్తులు భారతదేశంలోనే వ్రేళ్ళపై లెక్కించవచ్చును. పదవులను బిరుదులను ఆయన ఎన్నడూ ఆశించలేదు. కాని అవే ఆయనను వరించాయి. ***'సర్ రావుబహద్దూర్', 'దివాన్ బహద్దూర్'*** లాంటి బిరుదులు ఇవ్వబడ్డాయి. ఉన్నత పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయ జీవితం ప్రారంభించిన ఆయన అంచలంచలుగా ఎదిగి మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ వైస్ ఛాన్సలర్ పదవిని కూడా అలంకరించుతారు. బ్రహ్మ సమాజ ఆశయాలను కోస్తా జిల్లాలో విస్తృతంగా పర్యటించి ప్రచారం చేసేవారు. తమ ఉపన్యాసాలలో ముఖ్యంగా అనాథల పునరుద్ధరణ, అస్పృశ్యత నిర్మూలన అంశాలు ప్రస్తావించేవారు. ఆయనలో అద్వైతుల సమభావం, వైష్ణవుల ప్రేమతత్త్వం, సూఫీల

దర్శనం పెనవేసుకొని మూర్తీభవించాయి. అందువలననే ఆయనను 'బ్రహ్మర్షి' అని పిలుస్తూ వచ్చారు. నాయుడు గారు 1891 సం॥లో "సాంఘిక శుద్ధి సంఘము" (Social Purity Association) ను స్థాపించారు. ఆ సంస్థలో చేరిన ప్రతిసభ్యుడు నీతి, ధర్మం, మానవత్వం కలిగి; ఆలోచనలలో, క్రియలలో పరిశుద్ధంగా ఉంటామని ప్రమాణం చేయాలని కోరారు.

మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయానికి ఎన్నుకోబడిన తెలుగు వారిలో నాయుడుగారే మొట్టమొదటివారు. ఆయన ఆ పదవిలో మూడు సంవత్సరాలున్నారు. ఆ రోజులలో ఆయనకు రు. 2500/-లు జీతం యిచ్చేవారు. అందులో ఆయన ఒక్క రు. 150/-లు మాత్రమే తన స్వంత ఖర్చులకోసం ఉంచుకునేవారు. మిగతాదంతా పేద విద్యార్థులకు, అనాధలకు ప్రతినెలా ఖర్చు చేసేవారు. ప్రతినెలా ఒకటవ తేదీన పోస్టాఫీస్‌కు వెళ్ళి యమ్.ఓ ఫారములు పూర్తిచేసి డబ్బును పేదలకు, అనాధలకు పంపేవారు. చిట్టచివరికి ఆయనకు మిగిలినది నోట్లకట్టలు కాదు, యమ్.ఓ. కూపన్ల కట్టలు మాత్రమే. ఒక్కొక్కప్పడు తమ నౌకర్లవద్దనే అప్పచేసేందుకు కూడా వెనుకాడని 'దానకర్ణుడు' నాయుడుగారు.

రఘుపతి వెంకటరత్నం నాయుడుగారు, బందరు నోబుల్ కళాశాలలో ఆంగ్లోపన్యాసకులుగా వున్న సమయంలో ఎంతోమంది విద్యార్థులు వీరివద్ద శిష్యరికం చేశారు. భోగరాజు, ముట్నూరి,కోపల్లె, చెలుకువాడ ప్రభృతులు నాయుడుగారి శిష్యులే. విద్యార్థులకు ఈయన యెడల ఎనలేని గౌరవభావం ఉండేది. అందువలననే ఆనాటి నోబుల్ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ క్లార్క్‌దొర ఒకసారి నాయుడుగారిని ప్రశంసిస్తూ ***"విద్యార్థులపై అంతటిప్రభావం గల ఆచార్యుని నేనెక్కడా చూడలేదు"*** అని అంటారు. విద్యతో పాటు వినయ విధేయతలను, వివేక విజ్ఞానాదులను, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, స్ఫూర్తిని, శక్తిని, విద్యార్థులకు ప్రసాదించిన ఉత్తమ ఉపాధ్యాయుడు ***రఘుపతి వెంకటరత్నం నాయుడుగారు.***

ఒకసారి నాయుడుగారు ఒక మహాసభలో మాట్లాడుతూ ***"వేశ్యను నీచముగా చూడటము తప్పు. ఆమె నాకు చెల్లెలు వంటిది"*** అనగానే సభలో నుంచి "సిగ్గు! సిగ్గు!" అని కేకలు వినపడుతాయి. ఏమాత్రం జంకక, తడబడక, నిర్భయంగా ఎవరికి సిగ్గు? అని సింహగర్జన చేసి ***"తల్లులవంటి ఆ స్త్రీలను అధోగతికి తెచ్చిన ఈ సంఘ దుస్థితికి ఎవరు***

కారకులు? ఇది ఎవరికి సిగ్గుచేటు?" అని అనగానే ఎవరూ మాట్లాడరు. అన్యాయాన్ని నిర్భయంగా ఎదిరించడంలో ఆయనకు ఆయనే సాటి.

నాయుడుగారు బందరు పురపాలక సంఘంలో సభ్యులుగా వున్నప్పుడు ఇంటి పన్నుల నిర్ణయం ఉపసంఘంలో సభ్యుడైనారు. ఆ సందర్భమున ఒకసారి ఒక మహమ్మదీయుని ఇల్లు తనిఖీ చేయవలసి వచ్చింది. ఆయన వెళ్లిన సమయానికి, ఆ ఇంట్లో మగవాళ్లెవరూ లేరు. కనుక లోపల నుంచి ఒక స్త్రీ *"అయ్యా! మీరిప్పుడు రావడానికి వీలు లేదు"* అన్నది. అప్పుడు నాయుడుగారు ఉర్దూలో *''అమ్మా! నేను కూడా లోపలికి రాకూడదా?"* అని అడిగారు. అప్పుడు ఆ స్త్రీ *'బాబూ! మీరా? లోపలికి దయ చేయండి!'* అన్నది. నాయుడుగారంటే మహమ్మదీయ స్త్రీలకు కూడా అంత గౌరవము ఉండేది.

బందరు తరువాత నాయుడుగారి కార్యక్రమాలకు కాకినాడ కేంద్రమయింది. 1904 సం॥లో కాకినాడ పి.ఆర్. కాలేజీలో ప్రిన్సిపాల్ పదవిని చేబట్టారు. ఆయన కాలంలోనే తొలిసారిగా ఆ కాలేజీలో హరిజన విద్యార్థులకు ప్రవేశం లభించింది. హరిజన బాలబాలికలకు ఉచితంగా విద్యాబోధన చేయడానికి నిర్ణయం గైకొనబడింది. అస్పృశ్యత, హరిజనోద్ధరణలకు ఆయన తమ జీవితాన్ని అంకితం చేశారు. 1862 సం॥ అక్టోబర్ 1వ తేదీన బందరులో జన్మించిన నాయుడు గారు 1919 సం॥ మే 26 తేదీన కాకినాడలో పరమపదించారు. ఆ వార్త విని ఒక ప్రముఖ కవి ఇలా పరితపించాడు.

"సర్ రఘుపతి వేంకట ర
త్న! రమ్యగుణ సాంద్ర పండితవరా! దీనో
ద్ధరణ నిపుణ బ్రహ్మర్షీ!
ధరలో నీతోనె చెల్లె ధర్మము తండ్రీ!"

"ఉన్నత పదవులకోసం ప్రాకులాడను. డబ్బు దస్కం గడించాలనే ఆశకు దూరంగా ఉంటాను. సన్మార్గం అనుసరిస్తాను. భూతదయను పరమధర్మంగా భావిస్తాను. ఇదే మోక్షానికి మార్గమని విశ్వసిస్తాను".

- రఘుపతి వెంకటరత్నంనాయుడు

దాదాభాయ్ నౌరోజీ

భారతదేశ రాజకీయ రంగంలో మనుమలు, మునిమనుమలచే చిరస్మర ణీయంగా గుర్తించబడిన వ్యక్తిగనుకనే ఆయనను "The Grand Old Man of India" అని, "భారతదేశ భీష్మాచార్యుడు" అని పిలిచేవారు. అతనే 'దాదాభాయ్ నౌరోజీ'. సార్థకనామధేయుడు. పారశీక భాషలో 'దాదా' అనగా 'తాత' అని అర్థం. 'భాయ్' అనగా 'అన్న' అని అర్థం. 'నౌరోజీ' అనగా 'ఉగాది' అని అర్థము. భారత జాతీయ ఉద్యమ చరిత్రలో తాతగా, పెద్దన్నగా, నవశకమునకు ఉగాదిగా గుర్తించబడిన వ్యక్తి 'దాదాభాయ్ నౌరోజీ'. పారశీకుడైనప్పటికీ, భారత ప్రజల ఆదరాభిమానములను పొందిన ధన్యజీవి ఆయన.

1885 సం॥లో 'హ్యూమ్' దొరచేత భారత జాతీయ కాంగ్రేస్ స్థాపింపబడింది. కాంగ్రేస్ స్థాపనలో 'నౌరోజీ' పాత్ర అత్యంత ప్రశంసనీయమైనది. 1886 సం॥లో కలకత్తాలో జరిగిన సభలో భారత జాతీయ కాంగ్రేసుకు ఆయన అధ్యక్షుడుగా ఎన్నుకో బడినారు. మరల 1893 సం॥లో లాహోర్‌లో జరిగిన కాంగ్రేస్ మహాసభలో రెండవసారి అధ్యక్షుడుగా ఎన్నుకోబడినారు. మరల 1906 సం॥లో మూడవసారి కాంగ్రేస్ అధ్యక్ష పీఠాన్ని అలంకరించుతారు. ఒక పారశీకుడు, భారత జాతీయ కాంగ్రేసుకు మూడుసార్లు అధ్యక్ష పీఠాన్ని అలంకరించడం విశేషం.

1892 సం॥లో బ్రిటీష్ పార్లమెంటులోని కామన్స్ సభకు జరిగిన ఎన్నికలలో 'సెంట్రల్ ఫ్రిన్స్‌బరీ' నియోజకవర్గం నుండి పోటీ చేసి ఘనవిజయాన్ని సాధిస్తారు 'నౌరోజి. బ్రిటీష్ పార్లమెంటుకు ఎన్నికైన మొదటి భారతీయుడు 'దాదాభాయ్‌నౌరోజి'. ఇది బ్రిటీష్ సామ్రాజ్య చరిత్రలోనే నూతన అధ్యాయమును సృష్టించింది.

దాదాభాయ్ సూక్ష్మగ్రాహి. పాఠశాల విద్యలో అన్ని పరీక్షలలోనూ ప్రథమ శ్రేణి ఆ బాలునిదే. పాఠశాల విద్యానంతరం "ఎల్ఫిన్‌స్టన్" కాలేజీలో చేరి, స్కాలర్‌షిప్‌ను కూడా సంపాదించి, ప్రథముడుగా ఉత్తీర్ణుడవుతాడు. అదే కాలేజీలో అధ్యాపకునిగా నియమించ బడుతాడు, ఆ కాలేజీలో అధ్యాపకునిగా నియమించబడిన ప్రథమ భారతీయుడు ఆయనే. ఆ రోజులలో ఇంగ్లాండ్‌లోని భారతీయులను ద్వితీయ శ్రేణి పౌరులుగా పరిగణించేవారు. దాదాభాయ్ అక్కడి భారతీయులను సంఘటిత పరచి *'లండన్ ఇండియా సొసైటీ'* అనే సంస్థను స్థాపించుతాడు *"ఇండియన్ జర్నల్"* అనే పత్రికను కూడా ప్రారంభించి, అందులో అనేక వ్యాసములు వ్రాసి భారతీయులలో స్ఫూర్తిని, చైతన్యాన్ని కలుగజేస్తారు 'నౌరోజీ'. లండన్‌లోని ప్రముఖులు కొందరు నౌరోజీకి 'సర్' అనే బిరుదు యివ్వాలని భావిస్తారు. కాని నౌరోజీ దానిని తిరస్కరించి, ఆయనకు పదవీకాంక్ష లేదని నిరూపిస్తాడు 'నౌరోజీ'.

బ్రిటీష్ పార్లమెంట్ సభ్యుడుగా ఉన్నరోజులలో ఒకసారి ఆయన లండన్ నుండి బొంబాయికి ఓడలో వస్తారు. ఓడరేవులో అఖండ స్వాగతం యిస్తారు నాయకులు, ప్రజలు. ఆ తరువాత ఆయన విడిది చేయడానికి ఒక పెద్ద బంగళాను ఏర్పాటు చేస్తారు. అక్కడికి వెళ్ళకుండా, ఆయన తన పాత ఇంటికి వెళ్ళిపోతాడు. అది ఆయన నిరాడంబరతను సూచిస్తుంది.

ఆయన భారతజాతీయ కాంగ్రెస్‌కు మూడవసారి అధ్యక్షునిగా ఎన్నికైనప్పుడు, తన అధ్యక్షోపన్యాసంలో *"కలిసికట్టుగా పోరాడి స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించండి. భారత జనయిత్రికి అపూర్వ వైభవమును దక్కించండి. పాశ్చాత్య సభ్యజాతుల వలె ప్రతిష్ఠావంతులు కండి. శాంతియుత పద్ధతులలో పోరాటాన్ని కొనసాగించండి. సహనం, నిర్భయత్వం మనకు పట్టుకొమ్మలు. నా దేశ ప్రజలకు ఇదే నా సందేశం"* అని ఉద్బోధించుతారు నౌరోజీ. ఆయన పారశీకుడైనప్పటికీ, భారత స్వాతంత్ర్యమహోద్యమంలో అగ్రస్థానాన నిలబడి, నిస్వార్థంగా పోరాడినవారిలో అతిముఖ్యుడు నౌరోజి.

1902 సం॥లో తన అభ్యుదయ ఆర్థిక విధానాలను వివరిస్తూ "Poverty and Un-British rule in India" అనే అపూర్వ గ్రంథమును రచించుతారు నౌరోజీ. ఆ గ్రంథంలో బ్రిటీష్‌వారు వాణిజ్యం పేరిట భారత ఆర్థిక వ్యవస్థను ఎలా ఛిన్నాభిన్నం చేసింది? భారత సంపదను ఎలా దోచుకున్నది? ఈ దేశ దారిద్ర్యానికి బ్రిటీష్ వారు అనుసరించిన

ఆర్థిక వలస విధానమేనని సహేతుకంగా వివరిస్తారు. ఆ గ్రంథం మంచి ప్రాచుర్యాన్ని పొందుతోంది. ఆ గ్రంథమును చదివిన ఆర్థికవేత్తలు నౌరోజీకి మించిన ఆర్థికవేత్త లేరని పొగుడుతారు. కేవలం ఆర్థిక, రాజకీయ విషయాలలోనే గాక విద్యావిషయాలలో కూడా ఆయన నిష్ణాతుడే. జాతీయ విద్యావిధాన ఆవశ్యకతను వివరిస్తూ 1882 సం॥లో భారతదేశానికి వచ్చిన 'ఎడ్యుకేషన్ కమిషన్' కు ఒక నివేదికను కూడా సమర్పించుతారు నౌరోజీ.

బాలుర వలె బాలికలు కూడా బడికి వెళ్ళి చదువుకోవాలని ఆశించారు నౌరోజీ. అయితే బాలికలకు చదువెందుకు? చదువుకొని వాళ్ళేమైనా ఉద్యోగాలు చేయాలా? అని భావించే రోజులు అవి. అయినప్పటికి నౌరోజీ సాహసం చేసి బొంబాయి నగరంలో ఒక బాలికల పాఠశాలను నెల కొలిపారు. అదే బొంబాయిలో వెలసిన మొట్టమొదటి బాలికల పాఠశాల. *'సమాచార్ దర్పణ్'* అనే గుజరాతీ పత్రికలో **"స్త్రీలకు విద్య ఆవశ్యకత"** అనే విషయం మీద ఎన్నో వ్యాసాలు వ్రాసి స్త్రీలలో చైతన్యాన్ని కలుగజేశారు 'నౌరోజీ'.

పచ్చని ఒళ్ళు, ఆకర్షణీయమైన కళ్ళు. అందమైన ఆ బాలుడు వచ్చాడంటే చాలు! అందరి కళ్ళు ఆ బాలుని మీదనే ఉండేవి. ఒకసారి ఒక పాఠశాలలో బహుమతిప్రదాన సభ జరుగుతున్నది. ఒక అందాల బాలుడు నిర్భయంగా ముందుకు వచ్చి మాష్టారు అడిగిన ప్రశ్నల కన్నింటికీ సమాధానం చెబుతాడు. ఆ సభలో ఉన్న ఒక ఆంగ్లేయుడు మెచ్చుకొని ఆ బాలునికి ఒక పతకాన్ని బహూకరించుతాడు. ఆ సభలోనే ఉన్న ఒక విదేశీ యాత్రికురాలు "మిసెస్ పోస్టన్" ఆ బాలుని చూచి ఆనందపడి, అతని తెలివితేటలు మెచ్చుకుంటూ తాను రచించిన "పశ్చిమ భారతం' అనే గ్రంథంలో ఆ 'అందాలబాలుని' గురించి ప్రస్తావిస్తుంది. ఆ అందాల బాలుడే పెరిగి పెద్దవాడై, భారతదేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం, ఎనలేని త్యాగాలు చేసి తన 92వ ఏట అనగా 1919 సం॥లో పరమ పదించుతారు.

భాషలు వేరైనా, మతాలు వేరైనా, ఈ పవిత్రగడ్డ మీద జన్మించిన వారందరూ ఈ భరతమాత బిడ్డలే! భారతీయులే! అనే సత్యాన్ని నమ్మి, ఈ భారతదేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం తన సర్వస్వాన్ని సమర్పించి, భారతదేశ భీష్మాచార్యులుగాను, "The Grand old man of India" గాను భారత ప్రజల మన్ననలను, ఆదరాభిమానములను చూరగొనిన మహనీయుడు 'దాదాభాయ్ నౌరోజి'.

కాశీ హిందూ విశ్వవిద్యాలయ స్థాపకుడు

పండిత మదనమోహన మాలవ్యా

పండిత మదనమోహన మాలవ్యా అనగానే కాశీ హిందూ విశ్వవిద్యాలయం మన కళ్లముందు మెదులుతుంది. దానికి రూపకల్పన చేసి, స్థాపించి, అభివృద్ధి పరచి, జగద్విఖ్యాతి గాంచిన మహాసంస్థగా తీర్చిదిద్దిన మహామనీషి 'మాలవ్యా'. పేరెన్నికగన్న న్యాయవాదిగా, ఆదర్శ పత్రికా సంపాదకునిగా, బహుభాషాకోవిదుడుగా, అనర్గళ వక్తగా, అకుంఠిత దేశభక్తుడుగా అనన్య కీర్తి ప్రతిష్ఠల నార్జించారు 'మాలవ్యా'.

పవిత్ర గంగానదీ తీరముననున్న కాశీ మహానగరంలో హిందూ విశ్వ విద్యాలయాన్ని నెలకొల్పాలన్న మహదాశయం మాలవ్యా మనోవీధిలో మెరిసింది. అయితే అది అంత తేలికైన విషయం కాదని తెలిసి కూడా దేశమంతా 'జోలి' పట్టి తిరిగి సాధించిన మహామనీషి 'మాలవ్యా'. ఒకసారి దర్భాంగ మహారాజుగారి ఆస్థానంలో మాలవ్యా చేసిన భాగవత ప్రసంగాలను విని ముగ్ధుడై, మాలవ్యా తలబెట్టిన మహోన్నత కార్యమును తెలుసుకొని అక్కడికక్కడే 25 లక్షల రూపాయిల విరాళాన్ని ప్రకటించుతాడు ఆ మహారాజు. అంతేకాదు మాలవ్యాకు కుడి భుజంగా నిలచి 1 కోటి 34 లక్షల నిధి ప్రోగుపడేందుకు కారణభూతుడవుతాడు. కాశీ మహారాజును అర్థించి విశ్వ విద్యాలయానికి అవసరమైన, విశాలమైన స్థలాన్ని సేకరించుతారు 'మాలవ్యా'. గొప్ప ఆంగ్ల భాషా పండితునిగా పేరుగాంచిన సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీని మొదటి ఇంగ్లీష్ ప్రొఫెసర్‌గా ఉచితంగా ఆ హిందూ విశ్వవిద్యాలయంలో పనిచేయడానికి ఒప్పించగలుగుతారు 'మాలవ్యా'.

1916 సం॥లో కాశీలో హిందూ విశ్వవిద్యాలయాన్ని స్థాపించుతారు 'మాలవ్యా. అప్పటి నుంచీ కష్టాలు ప్రారంభమవుతాయి. ఒకసారి ఒక కోటీశ్వరుడైన నవాబు

వద్దకు వెళ్ళి విశ్వవిద్యాలయానికి సాయం అర్థించుతాడు. పిల్లికి బిచ్చం పెట్టని ఆ నవాబు తన వద్ద డబ్బులేదంటాడు. అయినా మాలవ్యా ఆయనను వదలకుండా, తన భుజం మీది అంగవస్త్రమును తీసి జోలెపట్టి ***"తమకు తోచింది యిప్పించండి. మీరేం ఇచ్చినా స్వీకరిస్తాను"*** అని వినయపూర్వకంగా అర్థిస్తాడు. ఆ నవాబుకు కోపం వచ్చి ***"ఇదిగో! ప్రస్తుతానికి ఇదే ఉంది! తీసుకో!"*** అంటూ తన కాలిబూటును తీసి జోలెలో వేస్తాడు. అదే మహా ప్రసాదం అన్నట్లు నమస్కరించి నిష్క్రమిస్తాడు మాలవ్యా. తగిన శాస్తి జరిగిందని ఆ నవాబు లోలోపల సంతోషించుతాడు. మరుసటి రోజు ఫలానా నవాబుగారి బూటు బహిరంగంగా వేలం వేయబడుతోందని పత్రికలలో ప్రకటించుతాడు 'మాలవ్యా'. ఆ ప్రకటన చూచిన నవాబుగారు కంగారుపడి, తన మనుషులతో పెద్ద మొత్తాన్ని చందాగా పంపించి, తిరిగి తన బూటును తెప్పించుకుంటాడు.

మరోసారి విరాళాల కోసం నిజాం ప్రభువు వద్దకు వెళ్ళుతాడు 'మాలవ్యా!'. ఆయనకు ఆశయం నచ్చినా, దానికి హిందూ విశ్వవిద్యాలయం, అన్న పేరుండటం వలన విరాళం యివ్వడానికి సంకోచించుతాడు నిజాము. అయితే ఆ సంస్థానము నుంచి వట్టి చేతులతో తిరిగి వెళ్లటం మాలవ్యాకు ఇష్టం ఉండదు. అదే రోజున హైద్రాబాద్‌లో ఒక ధనికుడైన హిందువు మరణించగా, అతని శవాన్ని స్మశానవాటికకు పెద్ద ఊరేగింపుతో తీసుకొని వెళ్ళుతుంటారు. దారి పొడవునా అభిమానులు ఆ శవం పైకి నాణాలు విసురుతుంటారు. మాలవ్యా ఆ ఊరేగింపు వెంట నడుస్తూ, క్రిందపడ్డ నాణాలను ప్రోగు చేసి తన సంచిలో వేసుకుంటుంటాడు. ప్రజలు నివ్వెరపోతారు. ఆ వార్త ఆనోట... ఆనోట... నిజాం ప్రభువుకు తెలుస్తుంది. సిగ్గుపడి మాలవ్యాను తన సంస్థానానికి పిలిపించుకొని, భూరి విరాళాన్ని అందిస్తాడు నిజాము ప్రభువు.

ఎన్ని కష్టాలు ఎదురైనా; ఎవరు ద్వేషించినా, నిరసించినా; వాటన్నింటినీ సహనంతో స్వీకరించి, తాను చేబట్టిన మహత్కార్యాన్ని సాధించిన సహనశీలి 'మాలవ్యా'. మాలవ్యా ప్రతిభా పాటవాలను తెలుసుకొని కాలాకంకర్ సంస్థానాధిపతి మాలవ్యాను ఆహ్వానించి 'ది హిందూస్థాన్' పత్రికకు సంపాదకునిగా ఉండమని కోరుతాడు. అయితే ఒక చిన్న షరతు పెడతాడు 'మాలవ్యా'. రాజుగారు మద్యం సేవించినప్పుడు తనను పిలిపించరాదన్నదే ఆ షరతు. మాలవ్యా సంపాదకత్వాన ఆ పత్రిక అతిత్వరలోనే బహుళ ప్రచారాన్ని పుంజుకుంటుంది. లాభాలు కూడా గడిస్తుంది. ఒకసారి అతిముఖ్య విషయమును గురించి చర్చించడానికి మాలవ్యాను రాజుగారు

పిలిపిస్తారు. రాజాగారి గదిలో ప్రవేశించే సరికి, ఆ రాజాగారు బాగా తాగివున్నట్లు గ్రహించుతాడు మాలవ్యా. వెంటనే తన షరతును గుర్తుచేస్తూ రాజీనామా వ్రాసి యిస్తాడు మాలవ్యా. తన తప్పను గ్రహించిన ఆ రాజు క్షమించమని ప్రాధేయపడుతాడు. అయినప్పటికీ తన నిర్ణయానికి తిరుగులేదని చెప్పి వెళ్లిపోతాడు మాలవ్యా. **స్వాభిమానం ముందు పదవులు, డబ్బు చాలా చిన్నవని భావించేవారు మాలవ్యా.**

ఒకసారి తన మిత్రులతో కలిసి విరాళములు కోసం అమృతసర్‌లోని ఒక పెద్దవ్యాపారి వద్దకు వెళ్ళుతారు మాలవ్యా. మధ్యాహ్నం అవుతుంది. ఆ వ్యాపారి అందరికీ మిఠాయి తెప్పించుతాడు. మాలవ్యా మాత్రం వాటిని ముట్టడు. తినమని వ్యాపారి బ్రతిమాలుతాడు. ఆనాడు సేకరించవలసిన లక్ష్యం పూర్తికాకుండా ఏ ఆహారం తీసుకో నంటాడు మాలవ్యా. వెంటనే ఆ వ్యాపారి ఆ రోజు లక్ష్యానికి మించిన మొత్తానికి 'చెక్' వ్రాసి యిస్తాడు. ఆ తరువాతనే మాలవ్యా ఆ మిఠాయిలను తింటాడు. అంతటి దీక్షతో, పట్టుదలతో కృషిచేశాడు గనుకనే, అంతటి మహా విశ్వవిద్యాలయాన్ని నెలకొల్పగలిగాడు మాలవ్యా. ***కృషి వుంటే మనుషులు ఎంతటి అసాధ్యమైన పనులనైనా సాధించగలుగుతారని నిరూపించాడు మాలవ్యా. పట్టుదల వుంటే దేనినైనా సాధించవచ్చునని చేసి చూపించాడు మాలవ్యా.***

మల్లె పూవులాంటి తెల్లటి స్వచ్ఛమైన ఖద్దరు **దోవతి, పొడుగాటి తెల్లటి చొక్కా, మెడలో** బార్డైన **ఉత్తరీయం, తలమీద పాగా, నుదుట బొట్టులతో భారతీయత ఆయనలో ఉట్టిపడుతుండేది.** ఆయన ముఖవర్చస్సు **చూడగానే** ఆయన మహా పండితుడని భావించేవారు. నిజంగా ఆయన గొప్ప సంస్కృత విద్వాంసుడే. ***గాంధీజీ 'జాతిపిత' అయితే, మాలవ్యా 'జాతి ఉపదేశకుడు'.*** ఆయన స్థాపించిన కాశీ హిందూవిశ్వవిద్యాలయం ఎంత మంది మహనీయులను తయారుచేసిందో! మరి ఇంకా ఎంతమంది మహనీయులు అక్కడ తయారవుతారో! ఏదిఏమైనప్పటికీ ఆయన విద్యారంగానికి చేసిన సేవ అపారం, అత్యంత శ్లాఘనీయం.

"విజ్ఞానశాస్త్రం చదవడం ఎంత అవసరమో, వేద విజ్ఞానం తెలుసుకోవడమూ అంత అవసరమే. వేదవిజ్ఞానం తెలుసుకోవాలంటే సంస్కృతం రావాలి".

- మాలవ్యా

బెంగాల్ టైగర్ అశుతోష్ ముఖర్జీ

"లండన్‌లో జరిగే ఏడవ ఎడ్వర్డు పట్టాభిషేక మహోత్సవానికి మీరు హాజరుకావాలి! ఇది మా కోరిక. మీరు తప్పకుండా లండన్ వెళ్ళాలి. ఇది మీ అదృష్టం. ఇది మీకు సమ్మతమే గదా?" అని అడుగుతాడు ఆనాటి వైస్రాయి.

"చాలా కృతజ్ఞుణ్ణి. కాని మ అమ్మ ఒప్పుకోవాలి గదా! మొదట మా అమ్మకు ఈ విషయం చెబుతాను. ఆమె అనుమతిస్తే ఆ తరువాత నా అంగీకారం తెలుపుతాను" అంటాడు ఆ పెద్ద మనిషి.

"వైస్రాయి అభిమతాన్నే కాదంటున్నారా! మీరు?"

"అవును! మా అమ్మ తరువాతనే మీరు. మా అమ్మ అనుమతి లేకుండా నేను ఏ పనీ చేయను".

"మీరు ఎవరితో మాట్లాడుతున్నారో? తెలిసే మాట్లాడుతున్నారా?"

"బాగా తెలుసు! తమరు భారత దేశపు వైస్రాయి అని, తమ పేరు 'కర్జన్' అని కూడా తెలుసు".

"ఈ వైస్రాయి ఆజ్ఞాపించిన తరువాత కూడా, తమకు ఇంకా మరొకరి అనుమతి కావాలా?"

"లార్డ్ కర్జన్ కాదు గదా! అతనిని పుట్టించిన సృష్టికర్త ఆజ్ఞాపించినప్పటికి నాకు నా మాతృదేవి అనుమతియే ప్రధానము. తల్లికి మించిన దైవం లేదు. ఇది మా సంస్కృతీ సంప్రదాయం" అని చెప్పి రివ్వున ఛాంబర్ నుండి బయటకు వచ్చి తన కారులో వెళ్ళిపోతాడు. కర్జన్ నిశ్చేష్టుడైపోతాడు.

అంతటి ధీశాలి ఎవరో తెలుసా? కలకత్తా హైకోర్టులో పని చేస్తున్న ఒక న్యాయమూర్తి. ఆయన పేరే **అశుతోష్ ముఖర్జీ.** భారత పార్లమెంటులో ప్రతిపక్ష నాయకుడుగా చరిత్రను సృష్టించిన డా. శ్యాంప్రసాద్ ముఖర్జీ ఆయన కుమారుడే.

రవి అస్తమించని బ్రిటీష్ సామ్రాజ్య ప్రతినిధి ఆజ్ఞలకు తలవంచక తల్లి మాటకు విలువయిచ్చిన 'మాతృభక్తి' పరాయణుడు ముఖర్జీ. అందువలననే ఆయన అంతటి కీర్తిని పొందాడు. తల్లిని గౌరవించే పిల్లలకు కూడా అంతటి కీర్తి లభిస్తుంది. ఏ మాత్రం సందేహించకండి. తల్లిని ప్రేమించండి! గౌరవించండి, పూజించండి! తల్లిని మరువకండి!

ఒకసారి అశుతోష్ ముఖర్జీ, కలకత్తా వెళ్ళడానికి ఢిల్లీలో రైలు ఎక్కుతాడు. అది మొదటి తరగతి పెట్టె. అందులో ఒక మిలటరీ ఆఫీసర్ కూడా ప్రయాణిస్తుంటాడు. అతడు ఆంగ్లేయుడు. ముఖర్జీ ఎప్పడూ ధోవతి కట్టుకొని, సాదా సీదా చొక్కావేసుకొని, పైన ఉత్తరీయము ధరించేవాడు. కాళ్ళకు చెప్పలు మాత్రమే ఉండేవి. అదే ఆయన వేషధారణ. ఆ వేషంతోనే మొదటి తరగతి పెట్టెలో ఎక్కుతాడు ముఖర్జీ. ఆ మిలటరీ ఆఫీసరుకు ఎక్కడ లేని కోపం వస్తుంది. ముఖం చిట్లించుకుంటాడు. ఆ రాత్రి ముఖర్జీ నిద్రపోతుండగా, ఆ తెల్లదొర ముఖర్జీ చెప్పలను చడీచప్పడు కాకుండా తీసి, కిటికీలో నుంచి బయటకు విసిరివేస్తాడు. తెల్లవారింది ముఖర్జీ లేస్తాడు. చెప్పలు కనిపించవు. జరిగిన విషయాన్ని ముఖర్జీ పసిగడతాడు. ఇంతలో కొంత సేపటికి ఆ మిలటరీ ఆఫీసర్ ముఖం కడుక్కోవడానికి వెళ్ళుతాడు. ఇదే మంచి తరుణమని భావించి, ఆ ఆంగ్లదొర హ్యాట్ (టోపి)ను కిటికీ గుండా బయటకు విసిరివేస్తాడు ముఖర్జీ. ఆ మిలటరీ ఆఫీసర్ వచ్చి తన హ్యాట్‌కోసం వెదుక్కుంటాడు, కనిపించదు. కోపంతో ***'ఎక్కడ నా హ్యాట్?'*** అని ముఖర్జీని అడుగుతాడు. ముఖర్జీ చాలా శాంతంగా ***"హ్యాటా! నా చెప్పల్ని వెదికి తీసుకొని వచ్చేందుకు వెళ్ళింది!"*** అంటాడు. ఆ తెల్లదొర ఉగ్రుడవుతాడు. కాని తమాయించుకొని, తాను చేసిన తప్పను తలచుకొని, ఏమీ మాట్లాడలేకపోతాడు.

ఏదైనా సంఘటన జరిగిన వెంటనే ఉద్రేకంతో స్పందించ కూడదు. సమయం చూచుకొని తగిన సమాధానం చెప్పాలి. దానినే ***'కీలు ఎఱిగి వాత పెట్టడం'*** అంటారు. అదే చేసారు ముఖర్జీ. ఆయన సమయస్ఫూర్తి అంతటిది.

ప్రతిరోజూ తెల్లవారుజామునే లేచి, నదికి వెళ్ళి స్నానం చేసి, సంధ్యా వందన మాచరించి తిరిగి రావడం ముఖర్జీ అలవాటు. ఒకనాడు అదే విధంగా నది నుండి ఇంటికి తిరిగి వస్తుండగా ఒక ముసలమ్మ ఎదురుగా వచ్చి ***"నాయనా! ఈ వేళ మాఇంట్లో ఒక వ్రతమున్నది. ప్రొద్దుటి నుంచీ చూస్తున్నా! ఒక్క బ్రాహ్మణుడూ కనపడలేదు. మా ఇంటికి వచ్చి, పూజ చేయించి, పుణ్యం కట్టుకోబాబూ!"*** అని బ్రతిమలాడుతుంది. ***'సరే!'*** అని ఆ ముసలమ్మతో పాటు వాళ్ళింటికి వెళ్ళి, యధావిధిగా పూజ చేయిస్తాడు ముఖర్జీ. ఆ ముసలమ్మ సంతోషించి ఐదణాలు, బియ్యమూ ముఖర్జీకి యివ్వబోతుంటే, ప్రక్క ఇంటి ఆయన వచ్చి ***"బామ్మగారూ! ఆయనెవరో తెలుసా? హైకోర్టు జడ్జీ అశుతోష్ ముఖర్జీ గారండీ!"*** అని అంటాడు. ఆ ముసలమ్మ నిర్ఘాంత పోతుంది. నోట వెంబడి మాటపెగలదు. అంతలో ముఖర్జీ ***"హైకోర్టు జడ్జీనయినా, నేనూ ఒక బ్రాహ్మణ్ణే. దక్షిణ తీసుకోవడం తప్పా?"*** అంటూ ఆ ముసలమ్మయిచ్చిన ఐదణాలనూ, బియ్యాన్ని తన ఉత్తరీయంలో మూట కట్టుకొని ఇంటి ముఖం పడుతాడు ముఖర్జీ. ఈ సంఘటన ఆయన నిరాడంబరతనే గాక, సంస్కృతీసంప్రదాయముల యెడల ఆయనకు వున్న విశ్వాసమును కూడా చాటుచున్నది.

*'బెంగాల్ టైగర్'*గా పేరుగాంచిన అశుతోష్ ముఖర్జీకి విశ్వవిద్యాలయముల యెడల అమితమైన గౌరవముండేది. విశ్వవిద్యాలయములు ***"గులామ్ ఖానాలు"*** (బానిసల భవనాలు) కాకూడదని స్వాతంత్ర్యోపాసకుల ఆలయాలు కావాలని ఆశించేవారు. 1923 సం॥లో జరిగిన కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ స్నాతకోత్సవ సభలో, అప్పటి వైస్రాయి లార్డ్ లిట్టన్ ఎదుట ఉపన్యసిస్తూ **"Freedom first, freedom second, freedom always nothing else will satisfy me"** అని గర్జించిన దేశ భక్తుడు ***అశుతోష్ ముఖర్జీ.***

1894 సం॥లో 'డాక్టర్ ఆఫ్ లా'ను సంపాదించి, 1898 సం॥లో కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయంలో 'లా' ప్రొఫెసర్‌గా చేరారు. నలభై ఏళ్ళ వయసయినా రాకముందే 1904 సం॥లో కలకత్తా హైకోర్టులో న్యాయమూర్తిగా నియమితులయ్యారు. ఆ పదవిలోనే కొనసాగుతూ 1920 సం॥లో కొద్దికాలం పాటు ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా పనిచేసి

ఐచ్ఛికంగా పదవీ విరమణ చేస్తారు. కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ సెనెట్ సభ్యుడుగా కూడా కొంతకాలం ఉంటారు. 1906 సం॥ నుంచి 1914 సం॥వరకు కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయానికి వైస్‌ఛాన్సలర్‌గా ఉండి అత్యంత ఆదర్శ విశ్వవిద్యాలయంగా రూపొందించుతారు అశుతోష్.

అశుతోష్ ముఖర్జీకి గ్రంథపఠనయందు అత్యంత ఆసక్తి. ఆంగ్ల, సంస్కృత, ఫ్రెంచిగ్రంథాలనెన్నో సేకరించారు. 85వేలకు పైగా పలుభాషా గ్రంథాలను ఆయన సేకరించారట. సేకరించటమే కాదు, సేకరించిన ప్రతి గ్రంథాన్ని ఆసక్తితో చదివేవారుట. ఆయన మరణానంతరం ఆ గ్రంథ భాండారాన్ని వారి కుమారులు కలకత్తాలోని జాతీయ గ్రంథాలయానికి దానంగా ఇచ్చారు.

కలకత్తా హైకోర్టు న్యాయమూర్తిగా, కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ వైస్ ఛాన్సలర్‌గా ఆయన చేసిన కృషి అత్యంత ప్రశంసనీయం. ఆయన మొదటి నుంచీ సర్వస్వతంత్రుడు. ఆయనది తలవంచే మనస్తత్వం కాదు. తాను విశ్వసించినదానిని నిర్భయంగా, నిర్మొగమాటంగా చెప్పేవాడు. పదవుల కోసం ఆయన ఎన్నడూ ప్రాకులాడలేదు. పదవులే వచ్చి ఆయనను వరించినాయి. పదవులెన్ని అలంకరించినా ఆయనలో అహంకారంగాని, ఆడంబరంగాని కనిపించేది కాదు. జన్మనిచ్చిన తల్లిని ఎంత ప్రేమించి, గౌరవించేవాడో, జన్మించిన దేశమును కూడా అంతే ఆరాధించేవాడు *అశుతోష్ ముఖర్జీ.*

ఆ మహనీయుని అడుగు జాడలలో నడుద్దాం, ఆయన ఆశయ, ఆదర్శములను ఆచరణలో పెడుదాం. నవభారత నిర్మాణానికి కృషిచేద్దాం.

"మనిషికి ధనం కాదు, నీతి ముఖ్యం. వేషంకాదు, నిజాయితీ ముఖ్యం. చదువుకాదు, సంస్కారంముఖ్యం. మాతృభక్తి, మాతృదేశభక్తి అందరికీ ముఖ్యం".

– అశుతోష్ ముఖర్జీ

మౌలానా అబుల్ కలామ్ అజాద్

కలంపేరుతో అనేక విమర్శలు వ్రాస్తూ, ఒక పత్రికను నడుపుతున్న వ్యక్తికి వార్షికోత్సవానికి లాహోర్ రమ్మనమని ఒక సాంస్కృతిక సంస్థ ఆహ్వానం పంపుతుంది.

నిర్భయంగా, నిర్మొగమాటంగా, అందరినీ ఆకట్టుకొనే విధంగా వ్రాసే ఆ వ్యక్తిని చూడాలని, ఆయన ఉపన్యాసం వినాలనే కుతూహలంతో ఎందరో పెద్దలు, పండితులు ఆ సభకు వస్తారు. ఆ ఉపన్యాసకుడ్ని చూచి ఆశ్చర్యపోతారు. ఎందువలనంటే, అతడు 16 ఏండ్ల యువకుడు. అతని ఉపన్యాసం విని అందరూ మెచ్చుకుంటారు. ఉర్దూ అరబ్బీ, పారశీక భాషలలో ఆ యువకుడు ప్రదర్శించిన పాండిత్యమును తర్కము, వేదాంతము మొదలగు విషయాలలో అతని ప్రావీణ్యతను చవిచూచిన సభికులు, ఆ యువకుని ఎంతగానో ప్రశంసిస్తారు.

ఆ యువకుడి పేరే ***"మౌలానా అబుల్ కలామ్ అజాద్"***. ***"మౌలానా"*** అన్నది మతపరమైన బిరుదు. ***'అబుల్ కలామ్'*** అతని ఇంటిపేరు. 'అజాద్' అనునది అతని కలంపేరు. ఇతని అసలు పేరు ***'యెహో ఉద్దీన్ అహ్మద్'*** ఇతని చారిత్రక నామధేయం ***'ఫిరోజ్ భక్త్'.***

వీరి కుటుంబం, మొగలాయి చక్రవర్తి 'షాజహాన్' పరిపాలనా కాలంలో హీరట్ నుండి భారత దేశానికి వలస వచ్చింది. 'అజాద్' తాతగారు 'మహ్మద్‌హాధీ' ఆగ్రాకోట గవర్నరుగా పని చేసారు. 'ఆజాద్' తండ్రి మౌలానా ఖైరుద్దీన్ మంచి ఇస్లాం మత తాత్వికుడు, సూఫీమత ప్రచారకుడు. ఈయన పవిత్ర పుణ్యక్షేత్రాలైన మక్కా, మదీనాలు సందర్శించడానికి వెళ్ళగా, ఆయన ప్రతిభా విశేషాలను, అచటి మౌలాలు గుర్తించి

గౌరవిస్తారు. అక్కడనే ఒక సంపన్న అరబ్బు కుటుంబానికి చెందిన వనితతో వివాహం జరుగుతుంది. 1888 సం॥ నవంబరు 11వ తేదీన, మక్కాలో ఆ దంపతులకు 'అజాద్' జన్మిస్తాడు. ఎనిమిది సంవత్సరాల వరకూ అక్కడనే వుండటం వలన అరబ్బీ భాష నేర్చుకుంటాడు. ఆ తరువాత 'మౌలానా ఖైరుద్దీన్' కుటుంబం మక్కా నుండి కలకత్తా వచ్చి స్థిరపడుతుంది.

అజాద్ సాహిత్య కృషివలుడు. చిన్ననాటి నుంచే అనేక రచనలు చేసి, ప్రముఖ ఉర్దూ పండితుల ప్రశంసలను కూడా అందుకొనినాడు. 1912 సం॥లో 'అల్-హిలాల్' అనే పత్రికను ప్రారంభించి, ముస్లీం సోదరులు జాతీయ జీవన స్రవంతిలో విలీనమై, హిందువులతో కలిసి, ఐకమత్యంతో, బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడాలని, ఆ పత్రిక ద్వారా ప్రచారం చేసేవాడు 'అజాద్'. ముస్లీం సోదరులు జాతీయ ఉద్యమంలో పూర్తిగా విలీనం కావాలని ప్రకటించిన మొదటి ముస్లీం ***'మౌలానా అజాద్'.***

1923 సం॥లో, తన 35వ యేట ఢిల్లీలో జరిగిన కాంగ్రెస్ ప్రత్యేక సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించి, ఆనాడు 'అజాద్' చేసిన ప్రసంగం యావత్ భారత జాతినీ ఆకట్టుకున్నది. ***"మీకు రెండు గంటలలో స్వరాజ్యం ఇస్తాము. కాని హిందూ-ముస్లీం ఐక్యతను విడనాడాలి అంటే, అందుకు నేను సుతరామూ అంగీకరించను. స్వరాజ్యమునైనా వదలుకుంటాను గాని, హిందూ-ముస్లీం సమైక్యతను మాత్రం విడువను. స్వరాజ్యం ఆలస్యమైతే, అది భారత దేశానికి కొంత నష్టాన్ని కలిగిస్తుంది. కాని హిందూ-ముస్లీం ఐక్యతను విడనాడితే మానవతకే ముప్పవాటిల్లుతుంది"*** అని అజాద్ నిర్భయంగా ప్రకటిస్తాడు. హిందూ-ముస్లీం సమైక్యత కోసం, తుదిశ్వాస విడిచేవరకు పోరాడిన గొప్ప దేశభక్తుడు 'అజాద్'.

భారతదేశంలో ఎన్ని మతాలున్నా, ఎన్ని ఆరాధనా కేంద్రాలున్నా, ఎవరు ఏ దేవుణ్ణి ఆరాధించినా, భారతదేశంలో నివసించే వారందరూ ఒకే జాతికి చెందినవారని, వారందరూ భారతీయులే అనే విశ్వాసం కలిగి ప్రవర్తించాలని, ఆఖరి క్షణంవరకూ అవిశ్రాంతంగా పోరాడిన అకుంఠిత దేశభక్తుడు ***'మౌలానా అబుల్ కలామ్ అజాద్'.***

అజాద్ తన సుదీర్ఘ రాజకీయ జీవితంలో 20 సంవత్సరాల పాటు కారాగార శిక్షను అనుభవించారు. ఆయన జైలులో వుండగానే 1943 సం॥లో భార్య మరణిస్తుంది.

భార్యను కడసారి చూచుకోలేకపోయిన నిర్భాగ్యుడు అజాద్. అయినప్పటికీ ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ఆయన ఏ మాత్రం కోల్పోలేదు. స్వాతంత్ర్యానంతరం స్వతంత్ర భారత్‌లో విద్యా శాఖా మంత్రిగా పదవీ బాధ్యతలను స్వీకరించి విద్యారంగానికి ఎనలేని సేవచేసారు అజాద్. జాతీయ విద్యావిధానానికి, సాంకేతిక విద్యావ్యాప్తికి ఆయన చేసిన కృషి ప్రశంసనీయం. భారత రాజ్యాంగ నిర్మాతలలో ఆయన ఒక ప్రముఖుడు. 1958 సం॥ ఫిబ్రవరి 22న పరమపదించుతారు 'అజాద్'.

భారతదేశ స్వాతంత్రోద్యమంలో ఆ మహనీయుడు చేసిన త్యాగాలు, స్వాతంత్ర్యానంతరం ఆయన చేసిన సేవలు, చరిత్రలో శాశ్వతంగా నిలిచి, భావితరాల వారికి స్ఫూర్తిని, శక్తిని సమైక్యతను ప్రబోధిస్తూనే ఉంటాయనటం ఏ మాత్రం అతిశయోక్తి కాదు. **'హిందూ-ముస్లీం సమైక్యత'** ఆయన మనకు అందించిన మహత్తర సందేశం. నేటి పరిస్థితులలో ఆయన అందించిన ఆ సందేశం భారతావనికి ఎంతయో అవశ్యకమైనది. ఆ సందేశమును ఆచరణలో పెట్టి, భారతదేశ సమైక్యతను, సమగ్రతను కాపాడుకుందాం. అదే మన ధర్మం, అదే మన కర్తవ్యం.

"మతాలు వేరుకావచ్చు. కాని అవి ప్రతిపాదించే సత్యం ఒక్కటే. మత సిద్ధాంతాలు భిన్నంగా కనిపించవచ్చు. వాటి అంతిమ ధ్యేయం మాత్రం ఒక్కటే. ఎన్నో పేర్లతో భగవంతుని పిలువవచ్చు. కాని ఆ భగవానుడు ఒక్కడే. మానవునికి మోక్షమార్గాన్ని చూపించేది మతం. నైతిక, ఆధ్యాత్మిక విలువలను పెంపొందించేది మతం, మతాలు వేరైనా మనది ఒకేజాతి. మనమంతా భారతీయులం".

- మౌలానా అబుల్ కలాం అజాద్

స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు

దామోదర వీరసావర్కర్

"ఒక మాదిగ కులస్థుడు ముస్లిముగా గాని, క్రైస్తవుడుగా గాని మారితే, అతనిని నీతో సమానంగా చూస్తావు గాని, మాదిగ వాడిగ అతనిని వెలివేస్తావు. ఇది ఎంత సిగ్గుచేటో మీరు ఆలోచించటంలేదు".
అని అంటాడు ఒక ప్రముఖ స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు.

'మతానికి మూలం కంచమూ కాదు, కడుపూ కాదు! హృదయమూ, ఆత్మ దానికి వేళ్ళు" అని ప్రబోధిస్తాడు.

మతమౌఢ్యాన్ని, మూఢనమ్మకాలను దూరం చేయడానికి, హిందువులను చైతన్యవంతులుగా తయారుచేయడానికి ఎంతో కృషిచేశాడు. హిందూ సమాజాన్ని సంస్కరించడానికి నడుం బిగించాడు ఆయన. అంటరానితనాన్ని నిర్మూలించడానికి శ్రమించిన గొప్ప సంస్కర్త ఆయన. ఆనాటి విద్యాలయాలలో ఈ అంటరానితనం ఎక్కువగా ఉండేది. మాదిగ, మాలల పిల్లలను తరగతి గదులలో విడిగా కూర్చోబెట్టే రోజులవి. ఆ పద్ధతిని చూచి ఆయన హృదయం పరితపించింది. ఈ ఛాందస ప్రవృత్తిని మటుమాయం చేయాలని సంకల్పించుకున్నాడు ఆయన. హిందూ సమాజంలో సమన్వయాన్ని, సమానత్వాన్ని సాధించడాని కోసం ప్రచారం ప్రారంభించాడు. మహారాష్ట్ర లోని రత్నగిరి జిల్లాలో పతితపావన మందిరమును కట్టించి, దానికి పూజారిగా ఒక హరిజనుణ్ణి నియమించిన గొప్ప సంస్కర్త ఆయన. కులాల మధ్య వైషమ్యాలు, హెచ్చు తగ్గులు తగ్గించడానికి 1930 సం॥లోనే సహపంక్తి భోజనాలను ప్రోత్సహించిన మహనీయుడు ఆయన. ఆనాడు హిందూ సమాజంలో పేరుకొని పోయిన సాంఘిక

దురాచారాలను ధైర్యంగా ఎదిరించి, సంస్కరణోద్యమాన్ని చేబట్టిన ప్రముఖ సాంఘిక సంస్కర్త. ఆయన పేరు తెలుసుకుంటే చాలా మందికి ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. అయితే చాలామంది భావించినట్లుగా ఆయన ఛాందసుడు కాదు, అభ్యుదయవాది. ఆయన ఒక్క స్వాతంత్ర్య సమర రథసారధేకాదు. సాంఘిక దురాచారాలను పారద్రోలడం కోసం నిరంతరం శ్రమించిన గొప్ప సంస్కర్త. ఆయనే ***వినాయక దామోదర వీరసావర్కర్.***

ఆ రోజులలో ఉరికంబమెక్కడం, యావజ్జీవ కారాగార శిక్షను అనుభవించడం, ప్రథమ శ్రేణి స్వాతంత్ర్య వీరులని భావించేవారు. ఆనాడు అతను యిచ్చిన ఉపన్యాసాలు, వ్రాసిన వ్రాతలు ప్రజలను రెచ్చకొట్టేవిగా వున్నాయని, యుద్ధానికి పురిగొల్పేవిగా ఉన్నాయని, బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం భావించి 68 రోజుల పాటు విచారణచేసి అతనికి యావజ్జీవ కారాగార శిక్ష విధించింది. జాక్సన్ హత్యతో అతనికి సంబంధమున్నదని భావించి, మరల వెంటనే ది. 30-1-1911లో మరో యావజ్జీవ కారాగార శిక్షను కూడా విధించింది ఆంగ్ల ప్రభుత్వం. ఒకే వ్యక్తికి, కొద్ది సమయంలో రెండు యావజ్జీవ శిక్షలను విధించడం, విడ్డూరమని ఆనాటి ప్రపంచ న్యాయవేత్తలు భావించారు. అప్పుడు ఆయన వయస్సు 27 సంవత్సరములు. మొత్తం 50 ఏండ్లు శిక్షను అనుభవించడానికి ధైర్యంగా, సంతోషంగా ముందుకు నడుస్తూ ***"రెండు యావజ్జీవ కారాగార శిక్షలను నాకు విధించి, పునర్జన్మ ఉన్నదని బ్రిటీష్‌ప్రభుత్వం ఒప్పుకున్నట్లయింది. అది చాలు నాకు"*** అని చమత్కరిస్తారు సావర్కర్. బాధలను కూడా సంతోషంగా స్వీకరించడం ఆయనకు అలవాటు అయింది. ఈ రెండు యావజ్జీవ శిక్షలను అనుభవించడానికి అండమాన్ జైలుకు పంపుతుంది ఆనాటి ఆంగ్ల ప్రభుత్వం.

అండమాన్ జైలులో ఉన్న ఖైదీలు సావర్కర్ రాకను సంతోషంగా స్వీకరిస్తారు. ఆయన రాకతో దుర్భర జైలు జీవితం కొంతవరకు మెరుగవుతుందని వారు భావిస్తారు. అక్కడ శిక్షను అనుభవిస్తున్న ఖైదీల చేతులకు, కాళ్లకు ఇనుప గొలుసులను వేసి నడిపించేవారుట. ఆ రాపిడికి చర్మం చిట్లి రక్తం ప్రవహిస్తున్నా, జైలు అధికారులు కొరడాలతో వీపులమీద కొడుతూ, ఆ ఖైదీలచేత బరువులు మోయిస్తుండేవారుట. ఆ అకృత్యాలను చూచి సింహంలా గర్జిస్తాడు వీరసావర్కర్. అక్కడి పరిస్థితి మెరుగు పరచడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. నూనె గానుగ త్రిప్పడం లాంటి పనులు తాను ఎన్నడూ చేయనప్పటికీ, తోటి ఖైదీలతో ఆ పనికూడా చేసేవాడు సావర్కర్. పనిచేస్తూ కవిత్వం

చెప్పేవాడు. వ్రాయడానికి కలాలు, కాగితాలు లేవుగదా! సన్నటి గులక రాళ్లను తీసుకొని తెల్లటి జైలుగోడల మీద వ్రాసి, ఆ ఖైదీలందరి చేత ఆ కవితలను కంఠస్తం చేయించేవాడు. విడుదల అయిపోయేవారు, ఆ కవితలను బయటనున్న వారికి వినిపించి, సావర్కర్ స్ఫూర్తిని, ఆలోచనను బయట ఉన్న ఆనాటి యువతరానికి అందించమని కోరేవాడు. ఎక్కడో! అండమాన్ జైలులో వుండి కూడా, బయట ఉన్న యువతరంలో స్వాతంత్ర్య బీజాలను నాటే ప్రయత్నం చేసేవారు.

ఇండియాలో తిరిగి విచారణ జరిపించడానికి సావర్కర్‌ను ఓడ ఎక్కిస్తారు. ఓడ వెళ్ళుతూ ఉంటుంది. మార్సెల్స్ సమీపానికి ఆ ఓడ వస్తూ ఉంటుంది. సావర్కర్ మెదడులో మెరుపులా ఒక ఆలోచన తడుతుంది. కాలకృత్యాలు తీర్చుకుంటానికి ఇన్‌స్పెక్టర్‌తో చెప్పి మరుగు దొడ్డిలోనికి వెళ్ళుతాడు. ఆ గది పైనున్న అద్దంలో నుంచి రక్షకభటులు, సావర్కర్ ఏమి చేస్తున్నాడో కనిపెడుతూనే ఉంటారు. అయితే సావర్కర్ తన చొక్కాను విప్పి అద్దానికి అడ్డంవేస్తాడు. మరుగుదొడ్డిలో వున్న గొట్టం ద్వారా సముద్రంలోనికి జారిపోతాడు. సావర్కర్ ఎంతసేపటికి బయటకు రాకపోవడంతో, రక్షకభటులు ఆ మరుగుదొడ్డి తలుపులు పగులగొడుతారు. సావర్కర్ కనిపించడు. వెంటనే ఆ రక్షకభటులు ఓడ ఉపరితలానికి వెళ్ళి బైనాక్యులర్స్ ద్వారా పరీక్షిస్తారు. సముద్రంలో సావర్కర్ ఈదుకుంటూ వెళ్తూ ఉంటాడు. రక్షకభటులు తుపాకులు కాలుస్తూ వెంబడిస్తుంటారు. ఆ తుపాకిగుండ్ల వర్షము నుండి తప్పించుకుంటూ, ఈదుతూ మార్సెల్స్ (ఫ్రెంచి) రేవుకు చేరుతాడు. రక్షకభటులు సావర్కర్‌ను వెంబడిస్తుంటారు. ఏదైనా బండిగాని, ట్రాముగాని ఎక్కి పారిపోవడానికి అతని వద్ద పైసలు ఉండవు. భారతదేశం రత్నగర్భ. భారతమాత సుసంపన్నురాలు కాని ఆ ముద్దుబిడ్డ వద్ద ఆ రోజున ట్రాము ఎక్కిపోవడానికి పైసలుండవు. భరతమాత సంకెళ్లను త్రెంచివేయడానికి కంకణధారి అయిన ఆ దేశభక్తునికి సహకారం అందించేవారే కనిపించరు. అది నిజంగా దురదృష్టకరమే. సావర్కర్ ఆ క్షణంలో పడిన వేదన, ఆవేదన చేసిన ఆక్రందనను వర్ణించడం ఎవరికైనా అసాధ్యం.

ఇంతలో *దొంగ! దొంగ!* అంటూ బ్రిటీష్ సైనికులు వెంబడిస్తుంటారు. మధ్యలో కనిపించిన ఫ్రెంచిపోలీస్‌కు డబ్బులిచ్చి, మభ్యపెట్టి సావర్కర్‌ను పట్టుకొని మళ్లీ ఓడలో

ఎక్కిస్తారు. ఇది అంతర్జాతీయ న్యాయ శాస్త్రసూత్రాలకు పూర్తిగా విరుద్ధమే అయినప్పటికీ ఆనాడు వినేదెవరు? ఆ నిర్భాగ్యుని రోదన ఎవరికి వినపడుతుంది? తిరిగి విచారించి, యావజ్జీవ కారాగార శిక్షను విధించి, ఆ వీరుణ్ణి అండమాన్స్ పంపిస్తారు. 1911సం॥ చివరలో అండమాన్ వెళ్ళిన ఆ యోధుడ్ని భారత ప్రజల ఆందోళన ఫలితంగా 1921లో మే 2వ తేదీన ఓడ ఎక్కించి ఇండియాకు తీసుకొనివచ్చి రత్నగిరి జైలులో ఉంచుతారు. ఆ జైలులో ఉండగానే "హిందూత్వం" అనే గొప్ప గ్రంథమును వ్రాసాడు సావర్కర్. ఆ గ్రంథం భారతదేశ చరిత్రలో గొప్ప స్థానమును అలంకరించింది.

భారతదేశ స్వాతంత్ర్య సముపార్జన కోసం అంతర్జాతీయ స్థాయిలో విప్లవోద్యమం నిర్వహించిన ప్రథమ భారతీయుడు, దేశస్వాతంత్ర్య సాధన ప్రయత్నంలో విశ్వవిద్యాలయ పట్టాను త్యాగంచేసిన ప్రథమ పట్టభద్రుడు, ఆంగ్లచక్రవర్తికి విధేయత ప్రకటించడానికి తిరస్కరించి, న్యాయవాదపట్టాకే తిరస్కారం పలికిన ప్రథమ భారతీయ విద్యార్థి, అస్పృశ్యతా నివారణకు, కులరహిత సమాజనిర్మాణానికి ఒక సంచలనాత్మక ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించిన గొప్ప సంస్కర్త, సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే భారత ప్రజల ఏకైక ధ్యేయమని ఎలుగెత్తి చాటిన మొట్టమొదటి రాజకీయ నాయకుడు వీరసావర్కర్. 1966 సం॥ ఫిబ్రవరి 26న పరమపదించారు.

ఆ మహనీయుని పంథాలో స్వాతంత్ర్య ఉద్యమం నడిచి వుండినట్లయితే మనదేశానికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం లభించి ఉండేదేమో! కులమత ద్వేషాలకతీతంగా సమసమాజస్థాపన జరిగి ఉండేదేమో! ఏ జాతి అయితే తన గత చరిత్ర నుంచి గుణపాఠాలు నేర్చుకుంటుందో! ఆ జాతికే ఉజ్జ్వల భవిష్యత్తు ఉంటుంది, విస్మరించకండి!

"మనస్సు నిశ్చలంగా వుంటే, ఎలాంటి సంకట పరిస్థితులలోనయినా ధైర్యం కలుగుతుంది. ధైర్యశాలురు మాత్రమే లోకంలో కార్యసిద్ధిని పొందుతారు. ధైర్యం విడిచినవారు ఏ ప్రయత్నమూ చేయలేరు. అధైర్యం అనేక అనర్థాలకు దారితీస్తుంది. ధైర్యవంతుడు ఒక్క పర్యాయం మాత్రమే మరణించును. భీరువు జీవితంలో అడుగడుగునా మరణిస్తూనే ఉంటాడు. ధైర్యవంతుడు కీర్తిని పొందుతాడు. అధైర్యవంతుడు బ్రతికి ఉన్నా మరణించినట్లే".

- దామోదర వీరసావర్కర్

స్వామీ వివేకానంద

హైందవ విజ్ఞానజ్యోతిని వెలిగించి, విశ్వనేత్రం తెరిపించిన మహాప్రవక్త, హిందూధర్మ సంస్కృతీ పరంపరల ఔన్నత్యాన్ని ప్రపంచానికి చాటిన మహనీయుడు, ఆధ్యాత్మిక ధర్మ శంఖారావంతో భారతజాతినేగాక, యావత్ ప్రపంచ ప్రజలను చైతన్య వంతులను గావించిన మహాతత్త్వవేత్త. అజ్ఞానమనే కారుమబ్బులు అవనిని ఆవరించిన సమయంలో, జ్ఞానబోధచేసి, అజ్ఞానమనే అంధకారమును పారద్రోలిన జ్ఞాన భాస్కరుడు, తన ఉపన్యాసాల ద్వారా ప్రపంచ ప్రజలను ఉత్తేజపరచి మంత్రముగ్ధులను గావించిన మహోపన్యాసకుడు, వందలాది సంవత్సరాలు విదేశీ దాస్యశృంఖలాల మధ్యపడి, నలిగి పతనమైన భారతజాతిని జాగృతమొనర్చి, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని కలుగజేసిన ధీశాలి, ముఖ్యంగా పాశ్చాత్య ప్రజలలో, భారతావని యెడల గౌరవాదరాభిమానములను యినుమడింపజేసిన హైందవ తేజోరాసి 1863 సం॥ జనవరి 12వ తేదీన, సిమ్లాలో విశ్వనాధదత్తు, భువనేశ్వరీదేవి పుణ్యదంపతులకు జన్మించినాడు. అతని అసలు పేరు నరేంద్రుడు. సన్యాసం స్వీకరించిన తరువాత వివేకానందుడైనాడు. అతనే **స్వామీ వివేకానంద**. ఆయన ఆధ్యాత్మిక గురువే **'రామకృష్ణ పరమహంస'.**

నరేంద్రుడు చిన్నప్పటి నుంచి సత్యవాది. తాను నిజమని నమ్మినదానిని నిర్భయంగా చెప్పటం అతని ప్రవృత్తి. అతడు విద్యార్థిగా వుండే రోజులలో, ఒకసారి ఒక సంఘటన జరిగింది. పాఠశాలలో బెల్లుకొట్టారు. భూగోళశాస్త్రం బోధించే ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదిలో అడుగుపెట్టారు. ఆయనంటే పిల్లలందరికీ సింహస్వప్నం. కోపంవస్తే, గొడ్డును బాదినట్లు, ఆయన పేంబెత్తంతో పిల్లలను కొట్టేవాడు. అందుకనే ఆయనంటే అంత భయం. ఆ రోజు ఆయన పాత పాఠంలోంచి ప్రశ్నలు వేస్తూ, నరేంద్రుడిని కూడా ఒక ప్రశ్న అడిగాడు. నరేంద్రుడు సరిగ్గా సమాధానం చెప్పాడు. కాని అది తప్పని ఆ ఉపాధ్యాయుడు భావించాడు.

"ఏరా! సరీగ్గా చెప్పు!" అన్నాడు ఉపాధ్యాయుడు.

"సరిగ్గానే చెప్పాను, సార్!" అన్నాడు నరేంద్ర

"సరిగ్గా చెప్పకుండా సరిగ్గానే చెప్పానంటావా?" అంటూ ఉపాధ్యాయుడు తన చేతిలోని బెత్తానికి పనిచెప్పాడు. దెబ్బలు తింటూ కూడా *"నేను సరిగ్గానే చెప్పాను, సార్"* అన్నాడు నరేంద్రుడు.

ఆ మాటలు వినిపించుకోకుండా, చేతులు నొప్పెక్కేంతవరకు ఆ బాలుని కొట్టి, కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. కొంచంసేపు ఆలోచించి, నరేంద్రుని దగ్గరకు పిలిచి *"నువ్వు చెప్పింది రైటు. నిన్ను కొట్టినందులకు విచారిస్తున్నా!"* అన్నాడు ఉపాధ్యాయుడు. మాష్టారు మాటలు విని నరేంద్రుడు సంతోషించాడు, పిల్లలంతా చప్పట్లు కొట్టారు.

ఒకసారి వివేకానందుడు ఆళ్వారు సంస్థానం దివాన్‌గారింటికి వెళ్ళుతాడు. ఆయన్ని చూడటానికి ఆళ్వారు మహారాజు కూడా అక్కడికి వచ్చారు. వివేకానందుడ్ని ఒక ప్రశ్న అడుగుతారు అళ్వారు మహారాజు. *"స్వామీ! మన భారతీయులు జాతిని, రప్పను; చెట్టును, పుట్టను పూజిస్తుంటారు. ఇది ఛాందస ప్రవృత్తి కాదా?"* అని అడుగుతాడు. వెంటనే జవాబు చెప్పడు వివేకానందుడు. కొంతసేపటికి దివాన్ గారిని పిలిచి *"అయ్యా! ఆ గోడకు తగిలించివున్న పటాన్ని ఇలా తెస్తారూ!"* అని అడిగాడు. దివాన్ తీసుకొని వచ్చాడు. అది అళ్వారు మహారాజుగారి పటమే.

"ఇదిగో, మీరంతా ఈ పటంమీద ఉమ్మేయండి!" అని అక్కడ కూర్చొని వున్న వారిని అడుగుతాడు వివేకానందుడు. వారందరూ తెల్లబోయారు. భయపడి ఎవ్వరూ ముందుకు రారు. ఒక పెద్దమనిషి లేచి *"ఇది మా మహారాజుగారి పటం"* అంటాడు.

"నేను మాత్రం కాదంటున్నానా? ఇందులో అద్దము, కాగితమేగా ఉన్నాయి. మీ మహారాజుగారు ఇందులో లేరు గదా! అదిగో! వారు అక్కడ కూర్చున్నారు" అని అంటాడు వివేకానందుడు. *"లేరునుకోండి...అయినా అది వారి చిత్రపటము గదా!"* అని అంటాడు మరో ప్రముఖుడు.

"అవును ఈ పటంలో మీ మహారాజుగారు లేరు. కానీ ఈ పటాన్ని చూడగానే మీకు మహారాజుగారు గుర్తు వస్తున్నారు. వీరి మీద వున్న గౌరవంతో, ఈ పటం మీద ఉమ్మివేయడానికి ఇష్టపడటంలేదు. నిజమేనా?" అని అడుగుతాడు వివేకానందుడు.

'నిజమే!...నిజమే!...' అంటారు అక్కడ వున్నవారందరూ.

అప్పుడు చెబుతాడు. *"ఈ జగత్తును సృష్టించిన సృష్టికర్తను, భగవంతుడిగా భావించి, ఆ దేవతాపటాలను పూజామందిరంలో పెట్టుకొని మీరందరూ పూజిస్తున్నారు. మరికొందరు జాయిలో, రప్పలో, చెట్టులో పుట్టలో భగవంతుడున్నాడని భావించి పూజిస్తున్నారు. ఇంకా కొంతమంది గరుత్మంతుడు (గ్రద్ద) విష్ణుమూర్తి వాహనమని, వృషభము (ఎద్దు) నందీశ్వరుడని, కుక్క కాలభైరవుడని, ఏనుగు గజేంద్రుడని, గుఱ్ఱము హయగ్రీవమని భావించి భక్తితో పూజిస్తున్నారు. సమస్త జంతువులను, జీవరాసులను సమదృష్టితో జూచి, ప్రేమించి, పూజించడం మన సంప్రదాయం. అదే హిందూధర్మ వైశిష్ట్యం"* అని వివేకానందుడు వివరించుతాడు. విగ్రహారాధనను నిరసించిన అళ్వారు మహారాజు తను తప్పను తెలుసుకొని, వివేకానందుడ్ని క్షమాభిక్ష కోరుతాడు.

1893 సం॥ సెప్టెంబర్ 13వ తేదీన చికాగో నగరంలో జరిగిన సర్వమత మహాసభలో ఆయన చేసిన ప్రసంగం మరువరానిది. ఉపన్యాస ప్రారంభంలో స్వామీజీ "Dear sisters & brothers of great America" అని సంబోధించడంతోనే సదస్సుల కరతాళధ్వనులు మిన్నుముట్టాయి. ఆ సంబోధనలోనే ప్రస్ఫుటించింది భారతీయ సంస్కృతి విశిష్టత.

"సర్వమత సామరస్యం భారతీయుల అభిమతం. అన్ని మతాలు బోధించే సూత్రాలు మంచివేనని మా భావన. అన్ని మతాలను గౌరవించి, ఆశ్రయమిచ్చిన జాతికి, దేశానికి చెందినవాడనని చెప్పకొనుటకు నేను గర్వించుచున్నాను. వేరువేరు ప్రదేశములలో పుట్టిన నదులు, విభిన్న మార్గాలలో ప్రవహించి, చిట్టచివరకు ఏ విధంగా సముద్రమును చేరుచున్నవో, అదేవిధంగా వివిధమతాలు నిర్దేశించిన ఆరాధనా మార్గాలను అనుసరించేవారు కూడా చివరకు చేరే చోటు ఒక్కటే" అనే సత్యాన్ని చెప్పి, ప్రపంచ ప్రజల మన్ననలను పొందిన మహా ప్రవక్త *'వివేకానందుడు'*.

వివేకానంద అమెరికా, బ్రిటన్‌లాంటి సంపన్న దేశాలను పర్యటించి, భారతదేశానికి తిరిగి ప్రయాణమవుతున్న సమయంలో పత్రికా విలేఖరులు *"ఇప్పడు మీ మాతృభూమిపట్ల మీ అభిప్రాయమేమిటి?"* అని ప్రశ్నిస్తారు. అప్పడు వివేకానంద *"భారతదేశాన్ని లోగడ ప్రేమించాను. కాని ఇప్పడు భారతభూమిలోని ప్రతి ధూళి కణం నాకు అత్యంత పవిత్రము. అది నాకొక తీర్థస్థానము"* అని సగర్వంగా సమాధానం చెబుతాడు. పూర్వజన్మ సుకృతం వలన ఈ పవిత్ర భూమిలో మనం జన్మించాం.

ఇక్కడి ప్రతి అణువు మనకు అత్యంత పవిత్రమైనది. కనిపెంచిన తల్లి మీద ఏ విధమైన *'మాతృభావన'* మన కుంటుందో, మనకు జన్మనిచ్చిన ఈ *'భరతమాత'* (భరతదేశం) మీద కూడా అదే విధమైన *'మాతృభావన'* (మాతృదేశభక్తి) ఉండాలి.

రామాజ్ఞచేత సముద్రాన్ని లంఘించిన హనుమంతుడ్ని ప్రతి ఒక్కరూ ఆదర్శంగా గైకొనాలని హెచ్చరిస్తూ వివేకానందుడు ***"మనకు ఒక మహత్తర ఆదర్శం ఉండాలి. అయితే ఈనాడు దురదృష్టవశాత్తు ప్రజలలో అసంఖ్యాకులు ఆదర్శహీనులై, అంధకారంలో పయనిస్తున్నారు. ఆదర్శం గలవాడు వేయి తప్పలు చేస్తే, ఆదర్శంలేనివాడు యాభై వేల తప్పలు చేస్తాడు. కనుక ఆదర్శం వుండటం చాలా అవసరం"*** అని హెచ్చరిస్తారు. ఆదర్శం లేకుండా ఏ పనీ సాధించబడదు. మొట్టమొదట ఉత్తమ ఆదర్శాన్ని ఎంచుకోవాలి. అట్టి ఆదర్శం కోసం అంకితం కావాలి. పట్టుదలతో అవిరామంగా శ్రమించి కార్యాన్ని సాధించాలి. ముఖ్యంగా విద్యార్థులు ఉత్తమ ఆదర్శమును ఎన్నుకోవాలి.

విద్య విషయంలో కూడా స్వామీజీకి నిర్దుష్టమైన అభిప్రాయాలుండేవి. ***"విద్య అంటే కేవలం చదవటం, వ్రాయటం, కంఠస్థం చేయటం"*** అనే వారితో ఏ మాత్రం ఏకీభవించేవారు కాదు. వినయములేని విద్య, వివేకంలేని విజ్ఞానం, విజ్ఞతలేని పాండిత్యం ఉన్నా ప్రయోజనం లేదని భావించేవారు. ఈ విషయమై ఒక ఉపన్యాసంలో స్వామీజీ ***"విద్య అంటే విషయక బాహుళ్యాన్ని మెదడులో ఎక్కించడంకాదు. జీర్ణంగాక కల్లోలం సృష్టించే సామాగ్రి కాదు. ఉజ్జీవనకరం, మానవ నిర్మాణకారకం, శీలసంపత్తులను పెంపొందించే భావాలను జీర్ణించుకోగలిగేదే నిజమైన విద్య"*** అని వివేకానంద విశ్వసించేవారు. ఈనాటి విద్యాసంస్థల అధినేతలు ఈ విషయాన్ని ప్రధానంగా గుర్తుంచుకోవాలి.

'Awake! Arise! Stop not till goal is reached". ***'మేల్కొనండి! లేవండి! లక్ష్యము సాధించువరకు విశ్రమించకండి!"*** అని హెచ్చరించిన వివేకానందుని మాటలు మననం చేసుకుంటూ, ఆత్మవిశ్వాసంతో ముందుకు సాగిపోవాలి. ఇదే మన కర్తవ్యం విస్మరించకండి!

"Stand and die on your own streaight. If there is any sin in the world, It is weakness. Avoid all weakness, weakness is sin, weakness is death". - VIVEKANANDA

ETHICS & HUMAN VALUES' LEARNING CENTRE
(E.H.V.L. CENTRE)

కార్యనిర్వహణా కమిటీ

వ్యవస్థాపకులు	:	**శ్రీ కొమరగిరి కృష్ణమోహనరావు** ఎడిటర్, 'శ్రీవాణి', మచిలీపట్నం
గౌరవాధ్యక్షులు	:	**శ్రీ అంబటి బ్రాహ్మణయ్య** పార్లమెంటు సభ్యులు, బందరు
అధ్యక్షులు	:	**శ్రీ ఎన్. చౌదరిబాబు** డైరెక్టర్, గౌతమ్ విద్యా సంస్థలు, విజయవాడ
కార్యదర్శి	:	**శ్రీ బి. హనుమంతరావు** డైరెక్టర్, అమలేశ్వరి విద్యా సంస్థలు, మచిలీపట్నం
కోశాధికారి	:	**శ్రీ పి. నాగేశ్వరరావు** డైరెక్టర్, కాకతీయ విద్యా సంస్థలు, విజయవాడ
ఉపాధ్యక్షులు	:	**శ్రీ ఎం.కె. మూర్తి** డైరెక్టర్, శ్రీ సిద్ధార్థ విద్యా సంస్థలు, రాజమండ్రి **శ్రీ మాదల సుబ్రమణ్యేశ్వరరావు** డైరెక్టర్, శ్రీ విశ్వశాంతి విద్యా సంస్థలు, ఉయ్యూరు
సహాయ కార్యదర్శులు	:	**శ్రీ టి.యస్.యస్. బాలాజి** గౌరవ సలహాదారు, విజయ్ విద్యా సంస్థలు, మచిలీపట్నం **శ్రీ కొమరగిరి చంద్రశేఖర్** ప్రిన్సిపాల్, శ్రీ బాలాజి విద్యా సంస్థలు, మచిలీపట్నం

EDUCATION BOOK

